

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ljiljana Dulić
Ivan Gregurić, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Josip Stantić,
Thomas Šujić, Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs**ODGOVORNA UREDNICA:**Jasminka Dulić
e-mail: hrurednik@tippnet.rs**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
e-mail: dbpalkovic@hrvatskarijec.rs
Dušica Dulić (novinarka)
e-mail: dusicad@hrvatskarijec.rs
Slavica Mamužić (novinarka)
e-mail: smamuzic@hrvatskarijec.rs
Zvonimir Perušić (ekonomija i redaktura)
e-mail: zperusic@hrvatskarijec.rs
Dražen Prčić (sport i zabava)
e-mail: dprcic@hrvatskarijec.rs
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
e-mail: zvukov@hrvatskarijec.rs
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
e-mail: mkopunovic@hrvatskarijec.rs
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Nastavak slijedi

Udžbenici stižu, stipendija za sada nema - priopćeno je dužnosnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća koji su prošloga tjedna u Zagrebu razgovarali s predstavnicima hrvatskih ministarstava. Udžbenici za sve učenike u svim razredima koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Srbiji su, dakle, već osigurani i bit će isporučeni, a svi zahtjevi (uz neophodnu analizu udžbenika) za odobrenje uporabe udžbenika u školskoj nastavi su već upućeni mjerodavnima u republici i pokrajini. Samo se još čeka na odgovor iz Ministarstva prosvjete Republike Srbije. Da podsjetimo, kao najveći problem u prošloj godini pojavilo se upravo pitanje nedobivanja ministrovog odobrenja čak niti za čitanku na hrvatskom jeziku, pa su učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom u stvari bili primorani koristiti se u velikoj mjeri udžbenicima na srpskom jeziku. Razlozi za neodobravanje udžbenika su ostali nepoznati, a u HNV-u se nadaju i, kažu, poduzeli su sve potrebne korake da se ove godine taj problem ne bi ponovio.

Ovoga su tjedna predstavnici hrvatske zajednice o problemima s kojima se Hrvati u Srbiji suočavaju razgovarali i s potpredsjednicom Vlade Republike Hrvatske, koja je bila u dvodnevnom službenom posjetu Srbiji. Među gorućim problemima istaknut je problem uskraćivanja stipendija studentima iz Vojvodine na školovanju u Hrvatskoj, takozvano »bunjevačko pitanje«, problem neostvarivanja prava na izravan zastupnički mandat i razmjernu zastupljenost u institucijama države, probleme financiranja, informiranja putem elektroničkih medija i drugi.

I dok su svi ovi problemi rješivi, pitanje je samo volje i novca, »bunjevačko pitanje« čini se nije tako lako riješiti. Iako gradonačelnici Subotice i Sombora, iz redova Demokratske stranke nastoje »pomiriti« bunjevačke Hrvate i one koji tvrde za sebe da su »samo« Bunjevci, prvi »pregovori« među sudionicima Dužionice u Somboru su »propali«. Jer, kako »pomiriti« Hrvate s onima kojima smeta čak i spominjanje njihovog nacionalnog imena u jednoj od najpopularnijih hrvatskih vjerskih pjesama? Somborski Hrvati su odlučni ne mijenjati ništa u tradicionalnom načinu obilježavanja Dužionice. Gradonačelnik je odlučan da bude samo jedna Dužionica, pa je čak njeno financiranje uvjetovao time. Za sada dogovora nema. Bunjevačka priča se nastavlja...

J. D.

Dužionica 2008. u Somboru

Dužnosnici HNV-a razgovarali s predstavnicima hrvatskih ministarstava
UDŽBENICI STIŽU, STIPENDIJA ZA SADA NEMA ..... 6Sastanak predstavnika HKUD-a »Vladimir Nazor« i UG-a »Bunjevačko kolo«
ZASAD BEZ DOGOVORA O DUŽIONICI ..... 25Miroslavu Slavku Mađeru uručena Nagrada Grada Zagreba
PRIZNANJE ZA ŠEZDESETOGODIŠNJI RAD ..... 30Izvan protokola: Slavica Peić, predsjednica IO HNV-a
ŽIVOT U SKLADU S NAČELIMA 42

Dužnosnici HNV-a razgovarali s predstavnicima hrvatskih ministarstava

Udžbenici stižu, stipendija za sada nema

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća: predsjednik Branko Horvat, članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za područje obrazovanja Stanislava Stantić-Prčić i tajnik Ladislav Suknović razgovarali su u Zagrebu prošloga petka, 29. svibnja, s predstavnicima Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija o stipendiranju studenata iz Vojvodine. Stanislava Stantić-Prčić je iznijela podatak da se broj bruća smanjio u odnosu na prethodne godine i naglasila kako je ove godine 10 bruća iz Vojvodine ostalo bez stipendija. Zbog rješavanja ovoga problema dužnosnici HNV-a su i inicirali sastanak u Zagrebu.

»Naš stav je bio da treba pronaći određene mogućnosti za prevladavanje ovog problema. Istaknuo sam kako je HNV ostao zatečen u odnosu na odluku Ministarstva o nedodjeljivanju stipendija za 10 bruća iz Vojvodine koji će studirati u Hrvatskoj. Prošle je godine jedno obećano, a izmjenama je došlo do odstupanja od dogovorenog. Petar Barišić, načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu rekao je kako u proračunu nema sredstava za financiranje navedenih bruća, ali ako bi se rebalansom proračuna našla određena sredstva, tada bi mogli pomoći studentima iz Vojvodine. Volio bih kada bi komunikacija između HNV-a i matične domovine funkcionirala po programskim shemama, koje su predviđene i dogovorene. Međutim, mi stalno 'gasimo neakve požare'. Tužni smo zbog ove situacije«, kaže nakon povratka u Suboticu Branko Horvat.

Istoga dana predstavnici HNV-a razgovarali su i s predstavnicima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Pomoćnik ravnatelja Agencije za odgoj i obrazovanje Darko Tot, rekao je na sastanku da će za ovu školsku godinu biti pribavljeni i kompletirani svi potrebni udžbenici koji kod Agencije postoje u skladištu, a koji će u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija biti isporučeni učenicima u Vojvodini.

Z. S.

HNV poziva buduće studente i njihove roditelje na sastanak

Dogovor o uvjetima prijavlivanja i upisa na fakultete u Hrvatskoj

Hrvatsko nacionalno vijeće poziva sve buduće studente, koji žele studirati u Republici Hrvatskoj, kao i njihove roditelje na sastanak koji će biti održan 10. lipnja (srijeda) u Subotici, u Preradovićevoj 4. Početak je u 18 sati.

Odbor za sigurnost Skupštine Vojvodine i pokrajinski ombudsman osudili oskrnuće groblja

Stanimo na stranu humanosti i tolerancije

Odbor za sigurnost Skupštine Vojvodine oštro je osudio oskrnuće groblja u Stapar u pokraj Sombora i u Subotici. Odbor je zatražio od Ministarstva unutarnjih poslova Srbije da ga što pre obavijesti o podu-

zetim mjerama povodom tih incidenata, prenijelo je Pokrajinsko tajništvo za informacije. Na Židovskom groblju u Subotici nepoznati počinitelji srušili su 11 nadgrobnih spomenika u noći između nedjelje i ponedjeljka. Istu večer nepoznati počinitelji su na srpskom pravoslavnom groblju u Stapar srušili između 150 i 200 spomenika.

Pokrajinski ombudsman najoštrije je osudio oskrnuće grobova i pozvao na toleranciju.

»Napadi raznih vrsta na vjerske objekte u Vojvodini, uključujući krađe, ispisivanje grafita mržnje i netolerancije i upadi na groblja na kojima se najčešće na razne načine oskrnjuju spomenici, ne spadaju u suvremene civilizacijske stečevine i nikome ne služe na čast. Ovim putem pozivamo sve društvene aktere – institucije, organizacije i pojedince, bez obzira na nacionalnu, vjersku, političku i drugu pripadnost, da jasno i nedvosmisleno stanu na stranu humanosti, tolerancije i prihvatanja različitosti koja su u osnovi svih ljudskih prava«, stoji u priopćenju pokrajinskog obudsmara.

DSHV se priprema za preregistraciju

Čim se objave upute, stranka počinje prikupljanje potpisa

Predsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata na svojoj je sjednici 1. lipnja ocijenilo da razgovori oko ujedinjenja s Hrvatskom srijemskom inicijativom iz Srijemske Mitrovice dobro napreduju u svim segmentima, osim što postoje određene nesuglasice u svezi s datumom ujedinjenja. Predsjedništvo je odlučilo da se 19. obljetnica stranke održi 17. srpnja. S obzirom da je donesen Zakon o političkim strankama, a uskoro se očekuju i podzakonski akti, čim izađu određeni obrasci i upute DSHV kreće odmah s preregistracijom i skupljanjem potpisa, navodi se u priopćenju ove stranke.

István Pásztor, predsjednik SVM-a, o odlaganju usvajanja pokrajinskog statuta

Boris Tadić krši Ustav

Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) István Pásztor optužio je predsjednika Srbije Borisa Tadića da direktno krši Ustav Srbije, prenijeli su početkom tjedna mediji u Srbiji. Pásztor je izrazio iznenađenje time što predsjednik Tadić misli kako pitanja vojvođanskog statuta i zakona o nadležnostima APV trebaju biti riješena u okviru najavljenog procesa regionalizacije koji je uvjetovan ustavnim promjenama. »Ono što smo u subotu čuli kao poruku Borisa Tadića očigledno je njegov scenarij, koji je bez ikakvog okolišanja obznanio, ali je to istodobno i poruka srpskom

društvu da za predsjednika Republike slovo Ustava ne znači ništa«, prenosi »Borba« stav lidera SVM-a.

Tadić je, naime, kazao kako se u Srbiji regionalizaciji obično pristupa na temelju povijesnog principa, što je disfunkcionalan pristup, koji ponekad ugrožava i samu ideju decentralizacije. Osobito je istaknuo kako nove regije neće sličiti Kosovu ili Vojvodini, koji su, također, stvoreni po povijesnom principu.

Pásztor, koji je i potpredsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine, kaže kako

pokrajinska vlast nema mnogo mehanizama da se izbori za usvajanje statuta u republičkom parlamentu ukoliko za to ne postoji politička volja u Beogradu, te da im jedino preostaje apelirati na poštovanje Ustava. Pásztor je dodao i kako glede vojvodanske autonomije apsolutno nije moguće isključiti povijesni princip.

Kritikama se pridružio i predsjednik Skupštine Vojvodine Sándor Egeresi, koji je kazao kako bi bilo krajnje vrijeme da Statut Vojvodine bude usvojen. »Pokrajinska Skupština je usvajajući Statut Vojvodine do kraja ispoštovala važeći Ustav Republike Srbije. Primjećujem kako, nažalost, republički parlament, kao i ostale institucije ne poštuju Ustav. Pritom, odlaganjem davanja suglasnosti, Skupština odlaže i europske integracije Srbije«, kazao je Egeresi i poručio, kako je i on za stvaranje regija, ali da buduće regije moraju imati pravni subjektivitet i konkretne ovlasti, a ne samo one »na papiru«.

Dušan Elezović, predsjednik vojvodanskog odbora DS-a

Statut će biti usvojen, ne zna se kada

Predsjednik vojvodanskog odbora Demokratske stranke Dušan Elezović u intervjuu za novosadski »Dnevnik« ponovno je izrazio uvjerenje da će Statut Vojvodine biti usvojen i istaknuo da za to nisu potrebne promjene Ustava Srbije. On je odbacio kritike na račun predsjednika Srbije i lidera stranke Borisa Tadića, po kojima se on navodno zalaže za odlaganje usvajanja statuta, a kao izgovor za to koristi moguće ustavne promjene. Elezović je rekao kako Tadić nije uvjetovao usvajanje novog statuta procesom regionalizacije i ustavnim promjenama, već je

najavio da će proces regionalizacije biti prioritet u budućem djelovanju DS-a i republičke vlade. Dodao je kako više ne želi »prognozirati« datum usvajanja statuta i zakona o nadležnostima u Skupštini Srbije, ali je izrazio uvjerenje da će ti akti uskoro biti usvojeni, uz pravno-tehničku redakciju predloženog teksta statuta.

HBŠS zatražila ocjenu ustavnosti Zakona o političkim strankama

Novi zakon protiv manjina

Hrvatsko-bunjevačko-šokačka stranka (HBŠS) pokrenula je 3. lipnja pred Ustavnim sudom Republike Srbije ocjenu ustavnosti i zakonitosti novoga Zakona o političkim strankama. Članci 9 i 30 novog Zakona o političkim strankama osporavaju članke 5, 18, 20, 47 i 55 Ustava Srbije, tj. izdižu zakon iznad Ustava, navodi se u priopćenju stranke, što ga potpisuje predsjednik Blaško Temunović.

Donošenjem ovoga neprikladnog Zakona o političkim strankama Vlada Srbije, kao podnositelj prijedloga, pogazila je samim time i nekoliko potpisanih međunarodnih sporazuma u kojima se jamči potpuna mogućnost uživanja ljudskih i manjinskih prava, pokraj ostalog i slobodno udruživanje u političke organizacije.

HBŠS je osim ovoga prošle godine službeno zatražila i ocjenu ustavnosti i zakonitosti Zakona o izborima, te je podnijela tužbu Sudu za ljudska prava u Strasbourgu u kojoj tuži Republiku Srbiju za nepoštovanje ljudskih i manjinskih prava. HBŠS smatra kako je novi zakon jednostran i usmjeren protiv pripadnika nacionalnih manjina, te će služiti asimilaciji manjinskih zajednica.

»Prikupiti tisuću ovjerenih potpisa (što predviđa novi zakon) je deset puta više negoli se to traži od većinskog naroda, te četiri puta više od najbrojnije mađarske nacionalne manjine na ovim prostorima, što svakako nije razmjerno u odnosu na brojnost naše zajednice«, navodi se u priopćenju.

Ivo Sanader i Olli Rehn u New Yorku o slovenskoj blokadi Hrvatske

Umjereni optimisti

Hrvatski premijer Ivo Sanader i povjerenik EU za proširenje Olli Rehn u ponedjeljak su nakon razgovora u New Yorku izrazili umjereni optimizam u pronalaženje rješenja slovenske blokade pristupnih pregovora Hrvatske s Europskom Unijom i u njihov uspješan dovršetak do kraja godine, javlja HINA.

»Danas smo prošli sve aspekte naših pregovora s EU i dalje ostajemo optimisti da se oni mogu završiti do kraja ove godine, kako je u svom posljednjem izvješću predvidjela Europska komisija«, izjavio je Sanader nakon poduljeg razgovora s Rehnom u Stalnoj misiji RH pri UN-u u New Yorku.

Kazao je da su razgovarali o slovenskoj blokadi pregovora, te dodao da on i povjerenik Rehn, te ostale članice EU, nastavljaju napore na rješavanju tog problema, »ali ne na uštrb hrvatskog teritorija«.

Najavio je da će se nastaviti razgovori o rješenju slovenske blokade na razini ministara vanjskih poslova.

Povjerenik Rehn je kazao kako je na sastanku izrazio »priznanje Hrvatskoj za prihvaćanje njegovog kompromisnog rješenja«, te dodao da su razgovarali o načinima za daljnji napredak prema deblokadi pregovora, za koje je ocijenio da ih je moguće dovršiti do kraja godine.

»Treba obaviti još posla, ali je tehničke pregovore Hrvatske i EU moguće dovršiti do kraja godine, pod uvjetom da uskoro dođe do njihove deblokade i otklanjanja ostalih zapreka«, kazao je Rehn.

Premijer Sanader sastao se i s veleposlanicom SAD pri UN-u Susan Rice. Nakon razgovora Rice je istaknula novu dimenziju odnosa SAD-a i Hrvatske, kao saveznica unutar NATO-a. Američka vlada visoko cijeni partnerstvo s Hrvatskom u NATO-u i UN-u, te očekuje dodatno jačanje već ionako jako dobrih i snažnih bilateralnih odnosa s Hrvatskom«, kazala je Rice i posebno istaknula da »Hrvatska ima stožernu ulogu za mir i stabilnost u regiji jugoistočne Europe, što se pokazuje i regionalno i međunarodno u kontekstu UN-a«.

Hrvatski se premijer u New Yorku sastao i s glavnim tajnikom UN-a Ban Ki-moonom, s kojim je razgovarao o doprinosu Hrvatske radu Vijeća sigurnosti UN-a, reformi UN-a i drugim pitanjima.

Sjedište HNV-a na novoj adresi

Sjedište Hrvatskog nacionalnog vijeća od sljedećeg će se tjedna, od Sutoraka 9. lipnja, nalaziti na novoj adresi, u istoj ulici, Preradovićevoj broj 13. Novi telefonski brojevi su: 024/ 554-623 i 553-795.

»Vojvođanskim Hrvatima ne treba samo novac već i ohrabrenje«

Potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske **Đurđa Adlešić** dvodnevni je posjet Srbiji započela u nedjelju, 31. svibnja, susretom s predstavnicima hrvatske manjine u Petrovaradinu,

materijalna pomoć, već i jasna poruka da je matična domovina uz njih«, navela je Đurđa Adlešić govoreći o dojmovima sa susreta s predstavnicima vojvođanskih Hrvata.

kojima je prenijela riješenost njihove matične države da im pomogne u očuvanju nacionalnog identiteta.

»Stekla sam dojam da su njihovi problemi dosta ozbiljni i o njima u Hrvatskoj ne znamo dovoljno. Nije točno, zaključila sam također, da je uvijek svugdje potrebna samo

Uz osvrtnje na povijest i brojnost Hrvata na ovim prostorima, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Branko Horvat** istaknuo je kako problem uskraćivanja stipendija studentima iz Vojvodine, na školovanju u Hrvatskoj, drži najalarmantnijim. Ukazao je na zaključ-

ke mjerodavnih tijela u Hrvatskoj da se stipendija za školovanje osigura samo za dvoje studenata, od ukupno trinaest upisanih i prijavljenih za tu pomoć.

Horvat je rekao kako HNV smatra da je obrazovanje na hrvatskom jeziku ključno za opstanak i očuvanje identiteta Hrvata u Srbiji i u tom je kontekstu istaknuo da se nastava odvija sedam godina, ali samo u Subotici i okolici. Dodao je kako uz druge, manje problema ima s korištenjem udžbenika iz Hrvatske.

Kao i Branko Horvat, i predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić** ukazao je na problem takozvanog bunjevačkog pitanja, koje, po njihovom mišljenju, mora biti vrlo brzo riješeno.

Kuntić je ukazao i da hrvatska manjina nikako ne uspijeva izboriti pravo na izravan zastupnički mandat, što je pravo koje su Srbi u Hrvatskoj odavno ostvarili.

»Mislim da smo otvorili dosta tema i da bi trebalo otpočeti s njihovim rješavanjem. Da vidimo što je moguće odmah riješiti, a što za godinu ili dvije. Posebno je važno što će vrlo skoro biti održan treći sastanak Međudržavnog povjerenstva za praćenje provedbe

Sporazuma o međusobnoj zaštiti nacionalnih manjina u Srbiji i Hrvatskoj, gdje bi sve otvorene teme trebalo staviti na stol. Ako mi već sedam godina govorimo o izravnim mandatima u Skupštini Srbije – a s druge strane se stalno ističe kako je to u Srbiji nemoguće – onda o tome možemo govoriti još sedam godina i to neće biti riješeno. Konačno treba reći – je li moguće ili ne?

Ništa nije manje važna naša razmjerna zastupljenost u institucijama države – sud, policija, carina, pošta, vojska. Tu se nije puno toga promijenilo, iako je to vrlo brzo rješivo.«

Problemi Hrvata u Srbiji su ozbiljni

»Nisam nikako htjela propustiti priliku susresti se s Hrvatima u Srbiji i čuti koji su njihovi problemi, iako smo mi u Hrvatskoj prilično dobro upoznati s njima. Htjela sam razgovarati i dati im još jednom potporu u ime hrvatske Vlade. Također, htjela sam vidjeti kojim se projektima pomoć može ubrzati, jer uvijek se nešto može ubrzati«, kaže u kraćem razgovoru za HR Đurđa Adlešić.

HR: Čuli ste koji problemi muče Hrvate u Vojvodini. Koje otvoreno pitanje možete najbrže riješiti?

Svi problemi na koje je upozoreno vrlo su ozbiljni. Očito treba raditi na ohrabivanju Hrvata da se tim ljudima omogućući da kažu slobodno ono što jesu. A hrvatskoj je Vladi, naravno, važno očuvanje našega identiteta ovdje, koji se čuva kroz obrazovanje, informiranje, tradiciju. Poznato je da Vlada iz proračuna godišnje izdvaja redovita sredstva za funkcioniranje hrvatskih udruga i institucija, međutim postoje sredstva koja je moguće naknadno odobriti vezano uz projekte. Upravo ćemo na tome raditi. Ono što mi se trenutačno čini žurnim jest povećanje broja stipendija za studente iz Vojvodine koji su u Hrvatskoj, kako bi se ovdje vratili i sačuvali jezik, običaje i tradiciju.

HR: Znači li to kako ćete nastojati osigurati za svih trinaest studenata stipendije?

Vidjet ćemo što se može napraviti, da se taj broj ne smanji, jer recesija je naravno i kod nas. No, cilj nam treba biti i da se ti isti studenti vrate u zajednicu.

HR: Općenito, kakav ste dojam stekli o ozračju za rad i život Hrvata u Srbiji?

Stekla sam dojam da su problemi vrlo ozbiljni i da mi u Hrvatskoj o njima možda ne znamo dovoljno. Zaključujem kako nije točno da je uvijek potrebna samo materijalna pomoć. Ovdje je potrebna i ona druga pomoć, da osjećaju da matična domovina stoji uz njih.

HR: Je li se ikada na sjednicama Vlade, od kada ste Vi u njoj, razgovaralo o vojvođanskim Hrvatima?

Na užim kabinetima i kod donošenja proračuna se govori i o našoj manjini, prije svega u zemljama našega susjedstva zbog posebne osjetljivosti okolnosti u kojima žive, pa se tako spominju i oni.

HR: Imat ćete susrete s dužnosnicima Republike Srbije. Kakve im poruke Vašim dolaskom nosite?

Mi smo, kao zemlja koja je nešto bržim tempom otišla u europsku obitelj, spremni svojim susjedima itekako pomoći u procesima koje smo mi prošli, jer nam je važno da imamo isto takvog susjeda.

Đurđu je Adlešić o dostignućima i problemima hrvatske manjine, kada je u pitanju suradnja s pokrajinskim institucijama, upoznao zamjenik pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine *Mato Groznica*. Istaknuo je kako je financijska potpora Pokrajine, prije svega profesionalnim institucijama, redovita, što nije slučaj s dotacijama iz Republike, koja financira samo Hrvatsko nacionalno vijeće i po koji medijski projekt.

Ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan* posjet potpredsjednice Vlade Republike Hrvatske iskorištio je kako bi joj ukazao na probleme hrvatske manjine da ostvari pravo na informiranje putem elektroničkih medija. Poručio je da od matične domovine očekuje konkretnu pomoć za opremanje radijske i televizijske redakcije, koja bi pripremala emisije na hrvatskom jeziku i distribuirala ih putem lokalnih i regionalnih radio i televizijskih postaja u Vojvodini.

Opipljivu, financijsku pomoć zatražio je i predsjednik HKPD-a »Jelačić« *Josip Pokas* ističući, kako se broj njihovih manifestacija zbog nedostatka novca sve više smanjuje. Pa ipak, rekao je, potpuni prekid aktivnosti na dolazi u obzir.

Istaknuvši kako je ugodno iznenađena aktivnošću hrvatske manjine u Vojvodini, Đurđa Adlešić je rekla kako ne može obećati ispunjenje svih zahtjeva, ali da ih je zabilježila i da će o njima razgovarati s ostalim članovima Vlade po povratku u Zagreb.

Posjet Petrovaradinu potpredsjednica Vlade RH iskoristila je kako bi u pratnji domaćina, srijemskog biskupa mons. *Đure Gašparovića* i predstavnika hrvatske manjine, pogledala rodnou kuću Josipa bana Jelačića.

Poslije susreta s predstavnicima hrvatske manjine Đurđa Adlešić otišla je na predstavu »Kandid ili optimizam« igranu u sklopu 54. Sterijinog pozorja u Novom Sadu.

Josip Stantić

Đurđa Adlešić u Beogradu

Hrvatska iskustva o suzbijanju nasilja u sportu

Potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske Đurđa Adlešić sastala se u ponedjeljak, 1. lipnja, u Beogradu s ministricom omladine i sporta Republike Srbije Snežanom Samardžić Marković. Tema sastanka bila je borba protiv nasilja na sportskim stadionima i mjere u suzbijanju huliganstva.

Potpredsjednica Adlešić koordinirala je izradu prijedloga izmjena i dopuna zakona o suzbijanju nasilja na sportskim natjecanjima koji je u Hrvatskom saboru usvojen u travnju ove godine te je upoznala ministricu Marković s okolnostima i razlozima zbog kojih je mijenjan zakon iz 2003. godine.

Ministricu Marković zanimalo je niz konkretnih rješenja koje zakon nudi te je istaknula kako je u Republici Srbiji, na njenu inicijativu osnovan Savjet za sprečavanje nasilja u sportu, a Savjetom predsjedava predsjednik Vlade Republike Srbije Mirko Cvetković.

Na sastanku je zaključeno kako će u Beogradu, u listopadu ove godine butu održana međunarodna konferencija o suzbijanju nasilja u sportu.

Potpisana deklaracija i protokol o slijevu rijeke Save

Potpredsjednica Adlešić sudjelovala je u Beogradu na 2. sastanku država stranaka Okvirnog sporazuma o slijevu rijeke Save (BiH, Hrvatska, Slovenija i Srbija). Na sastanku je potpisana deklaracija 2. sastanka kojom se potvrđuju ciljevi Okvirnog sporazuma, daje podrška daljnjem razvoju plovidbe i upravljanja vodama te naglašava uloga Savskog povjerenstva u postizanju tih ciljeva. Potpisan je i protokol o sprječavanju onečišćenja voda zbog plovidbe, kojem je cilj sprječavanje, nadzor i smanjenje onečišćenja koje uzrokuju plovila, uspostava tehničkih zahtjeva za opremanje lučkih objekata, informiranje, izrada mjera za reagiranje u slučaju izlivanja opasnih tvari te praćenje kakvoće voda.

Gradonačelnik Novog Sada se zbog grafita ispričao Đurđi Adlešić

Na intervenciju gradonačelnika Novoga Sada Igora Pavličića, dan poslije posjeta potpredsjednice Vlade RH Novom Sadu uklonjen je grafit s porukom »Smrt Hrvatima«, koji je ispisan na kiosku u neposrednoj blizini sjedišta Srijemskoga vikarijata i mjesne hrvatske udruge u Petrovaradinu.

Generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg izjavila je kako se Pavličić zbog incidenta i osobno ispričao potpredsjednici Vlade RH Đurđi Adlešić, koja je u nedjelju boravila u Novome Sadu.

»Gradonačelnik je tom prigodom rekao kako takav ispad drži nedopustivim i da on takve incidente neće tolerirati«, navela je generalna konzulica koja je bila u pratnji Đurđe Adlešić tijekom njezina boravka u glavnom gradu Vojvodine.

Za grafit je potpredsjednica Vlade RH čula od predstavnika hrvatske manjine u Vojvodini s kojima se sastala u nedjelju u Petrovaradinu, na početku svojega dvodnevna posjeta Srbiji.

Ona je rekla kako ne bi željela da jedan grafit pokvari opću sliku o sve boljim odnosima Hrvatske i Srbije, ali je to »nešto što sigurno zahtijeva intervenciju«.

Na taj primjer širenja govora mržnje ukazao je u ponedjeljak i predsjednik Hrvatskog nacionalnoga vijeća Branko Horvat, koji je naveo kako je »zabrinut što se i nakon toliko godina još uvijek dešavaju ovakve stvari«, te da od mjerodavnih tijela očekuje da se slučaj ispita i krivci kazne.

Horvat je istaknuo kako je kiosk s grafitom postavljen neposredno uoči izbora za članove Savjeta i Nadzornog odbora MZ Petrovaradin, koji su održani u subotu, 30. svibnja 2009.

Jesmo li sačuvali samopoštovanje i optimizam?

Danica Popović: *Naš je veliki problem što je Srbija po mnogim osobinama još uvijek iza svijeta* * **Jelena Vlajković:** *Postoje istraživanja koja govore da kad doživimo nešto teško postajemo otporni, dok druga govore da ljudi postanu osjetljiviji i na samu naznaku da se tako nešto može ponoviti*

Zivotni događaji koji su u svezi s ekonomskim nevoljama, siromaštvom i neimaštinom imaju visok i univerzalni stresni naboj. Ispitivanja tzv. stresnih životnih događaja pokazuju kako postoje dvije grupe takvih događaja koji uznemiravaju sve ljude na planetu bez obzira na spol, godine, zanimanje – jedno je emocionalni gubitak (djeteta, partnera, bračnog druga), a drugu grupu čine događaji koji označavaju gubitak materijalne sigurnosti, odnosno gubitak posla. Istraživanja također pokazuju kako se u društvima, koja dugo žive siromašno, socijalni život ruini, povećava se broj nasilja, maloljetničke delikvencije, maloljetničke trudnoće, itd. S druge strane, materijalno stanje predstavlja vrlo značajan izvor snage za prevladavanje teškoća, te pridonosi sposobnosti ljudi da lakše izađu na kraj s teškim životnim situacijama.

Kako se ekonomska zbivanja odražavaju na svijest ljudi i koliko ona mogu ugroziti mentalno zdravlje, može li se nešto poduzeti da se amortiziraju udari krize, kako se prilagoditi, zaštititi i preživjeti u takvim situacijama, bila je tema okruglog stola naslovljenog »Ekonomska kriza, stres i mentalno zdravlje« organiziranog u okviru 57. znanstvenog stručnog skupa psihologa, održanog na Paliću od 27. do 30. svibnja.

PREVRTLJIVOST VLASTI

Srbija je veoma izolirana zemlja, stoga će se ekonomska kriza ovdje

mного manje osjetiti nego u uspješnim zemljama s velikim gospodarskim rastom, koje sada mnogo više pate zbog zatvaranja velikih tržišta, smatra **Danica Popović** s beogradskog Ekonomskog fakulteta. Kao pokazatelje izoliranosti ona je navela podatke prema kojima Srbija ima udio izvoza u bruto nacionalnom dohotku svega 24 posto, a uvoza tek nekih 40 posto, dok je, na

tebe – u Srbiji ne važi. S jedne strane to je loše za Srbiju, jer onda moraš imati dobre prijatelje u Vladi ako hoćeš proći, ako hoćeš netkog natjerati da ti plati dugove, jer drugačije ne može. Ali, u slučaju krize se pokazuje da to ima neku svoju mutnu olakotnu okolnost, jer nitko neće biti otpušten – nema stečaja, nema ni otpuštanja. S treće strane, ovdje su pomiješane stvari – u

Jelena Vlajković, Danica Popović, Žarko Trebješanin, Milena Prica, Višnja Helajzen i Dragan Vukotić

primjer, u Slovačkoj ili Belgiji udio izvoza i uvoza skoro 80 posto.

»Naš je veliki problem što je Srbija po mnogim osobinama još uvijek iza svijeta. U Srbiji se sada dešava to da vi nemate zakon o stečaju, odnosno, ima ga ali nitko ne ide u stečaj. Ako nitko ne ide u stečaj to onda znači da osnovno pravilo civiliziranog ponašanja – stradaj ti ako si loš, a ne ja zbog

Srbiji ljudi štrajkuju gladu ne za političke ciljeve, ne zbog svojih uvjerenja, nego hoće 20 dinara. To mene užasava, da nitko ne štrajka iz uvjerenja, nego što hoće staviti novac u džep. Mislim da to nije pretjerano moralan način, ali i tako se ovdje kriza amortizira – država se sažali, pa im da. A s četvrte strane, naši tajkuni miruju i održavaju neki socijalni mir, ne žele nikoga

otпустiti prikupljajući tako vjerojatno sebi neke glasove u budućnosti, da nisu tako loši kako mi o njima mislimo. Tako da u Srbiji ima puno amortizera, neću reći da nitko neće osjetiti krizu, ali da je Srbija zakoračila u neki normalan sustav, kriza bi teže pogodila državu, jer to je cijena otvorenosti«, kaže **Danica Popović**.

Ona smatra kako Vlada ne vodi dobro zemlju zato što nije dala jasne naznake što želi uraditi. »Kod njih se javlja jedna vrlo opasna osobina, a to je prevrtljivost, koja je u stanju i od najbolje mjere napraviti potpunu katastrofu«, kaže ona.

»Vlada kaže kako će uvesti solidarni porez od 6 posto, a onda se povuče od toga i napravi neku novu neizvjesnost. Sad odjednom kažu: uvodimo 40 posto fakultetima, pa onda kaže – ne, nego 26 posto. Moja je poruka premijeru i drugima – nemojte unositi strah u ljude, jer to što oni rade ljude plaši. Poslije toga i najbolju mjeru da naprave, mi ćemo svi očekivati da je sutra povuku. U ekonomiji postoji pravilo da na poslovne odluke ne utječe ni prošlost ni sadašnjost, nego samo budućnost, samo očekivanje, a mi sad više ne očekujemo od njih, premda nisu toliko nekvalitetni, ali su propustili šansu da im vjerujemo.«

SITUACIJA SLIČNA ONOJ IZ 1993.

I psihologinja **Jelena Vlajković** smatra kako bi bilo veoma važno imati jasnu situaciju, jer bi tako ljudi mogli birati konstruktivnije načine za njeno prevladavanje. »Vrlo bi bilo važno znati koja je to izvjesnost koja nas čeka, a ako se odluke mijenjaju ljudi se prestaju pripremati, jer ne znaju hoće li ta odluka važiti i sutra«, kaže **Vlajković** te dodaje, kako psiholozi trebaju osnaživati ljude i na temelju svojih iskustava kroz rad u psihološkim službama 90-ih godina mogu ih pripremati na taj način što će ih poticati da pronalaze resurse u sebi i unutar obitelji, koji će im pomoći svladati tešku situaciju. Ona ističe kako su kontradiktorni rezultati istraživanja o tome – je li nas iskustvo 90-ih godina učinilo osjetljivijim na sadašnje teškoće ili otpornijim?

»Postoje istraživanja koja govore da kad doživimo nešto teško postajemo otporni, međutim, druga istraživanja govore da kada ljudi preži-

ve i prođu određene krize postanu mnogo osjetljiviji i na samu naznaku da se tako nešto može ponoviti. Vjerojatno je jako teško odgovoriti na to pitanje, ako ne uzmemo u obzir i druge varijable, a jedna od tih je – kako smo prvi put izašli i razriješili krizu, jesmo li prvi puta uspjeli sačuvati samopoštovanje i određenu količinu optimizma?»

Vlajković ističe kako sadašnja situacija nema mnogo sličnosti s onom iz 1993. godine koja je zapamćena po ogromnoj inflaciji, praznim prodavaonicama, prodaji benzina na ulicama, međutim, postoje i neke druge razlike.

»Ako dođe do ekonomske krize mi postajemo zahvaljujući tome dio svijeta, nama se dešava ono što se dešava svima na ovom planetu. Mi smo 1993. godine bili izopćeni, Srbija je bila crna rupa na planetu i mi smo se tu nalazili. Druga razlika koja otprečuje psihološki cjelokupnu situaciju je osjećaj iznevjerenih očekivanja, ništa nije onako kao što smo očekivali poslije 5. listopada. Taj osjećaj rezignacije nikada ne pogoduje u teškim situacijama sačuvati mentalno zdravlje.«

STRES NA RADNOM MJESTU

Govoreći o posljedicama krize i uzrocima pojave stresa na radnom mjestu, psihologinja *Višnja Helajzen* kaže kako je organizacija europskih sindikata ove godine donijela dokument o procjeni stresa na radnom mjestu, koji je usvojen od 14 zemalja u Europi – Bugarskoj, Hrvatskoj, Danskoj, Švedskoj, Estoniji, Finskoj, Slovačkoj, itd., ali ne i u Srbiji. Novi način gledanja na uzrok stresa na radnom mjestu je nedefinirana uloga zaposlenih, odnosno, radno mjesto često nije dovoljno profilirano, već je koncipirano tako da pokriva više zadataka, više radnih mjesta.

»Izvršitelj koji nema definirane zadatke postaje frustriran, pod stresom i ne može odgovoriti na niz zadataka koji se od njega traže, a pri tom ih on čak i nema u opisu svog radnog mjesta. Vezano za to javljaju se i nejasni ciljevi razvoja karijera, jer ako on zapravo ne zna što radi, ne može planirati svoju karijeru, već se grčevito bori da zadovolji na radnom mjestu svog poslodavca.«

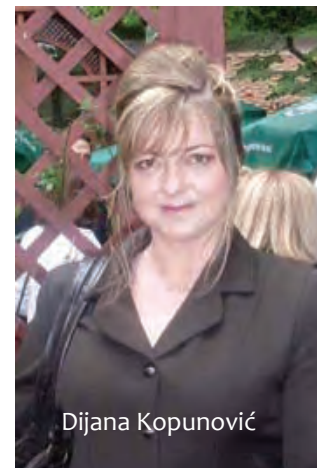
Na stresove ljudi različito individualno odgovaraju, neki se uopće ne mogu adaptirati na radnu sredinu u tim promijenjenim uvjetima, povlače se, a posljedica toga su socijalni strahovi.

Rješavanje problema, a ne samo konstatiranje

U organizaciji Društva psihologa Srbije na Paliću je od 27. do 30. svibnja održan 57. znanstveno-stručni skup psihologa, koji je okupio oko 300 psihologa iz cijele Srbije, te goste iz regije, a veliko zanimanje za struku praćeno je i uspješnom programskom i organizacijskom realizacijom predviđenih sadržaja. Predstavljeno je više od 130 stručnih radova, održano 15 okruglih stolova, 12 simpozija, radionice, sekcije, prikazi projekata, itd.

»Generalni dojam je da je ove godine rasprava bila konstruktivnija i usmjerenija na traženje rješenja vezanih za promidžbu i organizaciju struke, zaštitu interesa, status, obrazovanje i zapošljavanje psihologa, a ne samo na konstatiranje problema. Teme diskusija su bile aktualne i od šireg društvenog značaja, počev od središnje teme znanstvenog skupa »Psihologija u Srbiji – vizija i realnost«, a potom i tema koje se tiču ekonomske krize, psihologije i medija, vršnjačkog nasilja, usklađivanja obrazovanja psihologa sa suvremenim trendovima u društvu i svijetu. Središnja tema sabora otvorila je diskusiju za povezivanje prakse i sveučilišta, i ukazala je na potrebu da Društvo psihologa Srbije privuče više članova, kako bi se ojačala podrška rješavanju statusa psihologa u Srbiji. Na temelju diskusije prepoznati su zadaci kojima se Društvo psihologa treba baviti, među kojima su povezivanje potreba akademskih i psihologa praktičara, organiziranje većeg broja seminara za javno istupanje psihologa, tešnija suradnja s medijima u cilju samozastupanja psihologa i promidžbe psihološke djelatnosti i jačanje sekcija podružnica te njihovo usmjeravanje da na lokalnoj razini definiraju svoje potrebe«, kaže Dijana Kopunović, predsjednica programskog odbora.

Na skupu su dodijeljena društvena priznanja i nagrade od kojih su prestižnu nagradu »Borislav Stevanović« za najznačajniji znanstveni doprinos razvoju psihologije u Srbiji u prethodnom dvogodišnjem razdoblju dobili prof. dr. Žarko Trebješanin za knjigu »Rječnik Jungovih pojmova i simbola« i Blanka Bogunović za knjigu »Muzički talent i uspješnost«, a nagrada za životno djelo dodijeljena je doajenu psihologije prof. dr. Nenadu Havelki.

Dijana Kopunović

»Radnik osjeća da mu se možda zbog toga sprema gubitak posla, ne može se snaći, s tim nastaje i nedostatak radne motiviranosti i potpuno povlačenje iz radnog okruženja. Također, javlja se i nedostatak kompetencija za postizanje odgovarajućih potreba koje poslodavac traži od njega. S druge strane, ima onih koji

ne reaguju povlačenjem nego upadaju u situacije konflikta u okruženju s kolegama, autoritetom itd. Sve su to pojave koje prate ispoljavanje stresnog ponašanja na radnom mjestu«, kaže Višnja Helajzen te dodaje, kako ulogu psihologa vidi u identificiranju potencijalnih stresova i postavljanju hipoteze što su

izazivači, te radu na prevladavanju problema.

Sudionica okruglog stola bila je i *Milena Prica* iz Ministarstva ekonomije, koja je istaknula kako je za ovu godinu Vlada Srbije usvojila akcijski plan čiji su prioriteti zadržavanje zaposlenosti na razini od 2008. godine, rješavanje radno-pravnih viškova zaposlenih, zatim zapošljavanje teže zapošljivih osoba, osoba s invaliditetom, Roma, izbjeglica, žena i mladih, te da je za realizaciju plana u proračunu izdvojeno 3,5 milijardi dinara.

Izlaganja na okruglom stolu završio je psiholog *Dragan Vukotić* citirajući *Hanu Arent*, koja je rekla kako svaki put kada društvo putem nezaposlenosti osujeti malog čovjeka u njegovom normalnom funkcioniranju i normalnom samopoštovanju, ono ga trenira za tu posljednju scenu u kojoj će on voljno preuzeti bilo koju funkciju, čak i onu koju vrši dželat.

S. Mamužić

TOMISLAV ŽIGMANOV, RAVNATELJ ZAVODA ZA KULTURU VOJVODANSKIH HRVATA

Vojvođanska kulturna trpeza ne trpi diletantizam i prosječnost

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Trenutačno u Vojvodini ima trideset mjesnih udruga kulture.

Opremljenost udruga je vrlo slaba – samo 9 udruga ima kakav-takav prostor za rad * Treba, naime, znati da je kultura sustav koji ne počiva samo na produkciji novih proizvoda, nego i na njihovoj klasifikaciji, evaluaciji, valorizaciji *

Postoje veliki deficiti u nas – sjećanje nam je visoko neinstitucionalizirano i podosta nesistematizirano

Osnovan u ožujku prošle godine, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata sve je prisutniji u životu hrvatske zajednice. Ova, prva profesionalna ustanova u kulturi vojvođanskih Hrvata, napravila je prvi ozbiljniji pregled stanja hrvatskih udruga kulture u pokrajini, te započela s otvaranjem niza pitanja vezanih za probleme u kulturi vojvođanskih Hrvata. O aktualnim projektima te planovima rada Zavoda za naš tjednik govori ravnatelj ove ustanove Tomislav Žigmanov.

HR: Na prvom sastanku s predstavnicima hrvatskih udruga najavljeno je održavanje edukativnih jednodnevnih seminara. Što će biti teme tih seminara?

Teme će biti iz raznih područja, a bit će primarno usmjerene na potrebe udruga, no sve edukacije se trebaju sabirati u jednome cilju, a to je jačanje kapaciteta hrvatskih udruga kulture, što je u dosadašnjim nastojanjima u području kulture bilo posve zanemareno. Već

sada je vidljivo da postoji potreba za održavanjem seminara iz planiranja, organiziranja i realiziranja kulturnih manifestacija, zatim o upravljanju organizacijama, o odnosima s javnošću, kreiranju kulturnih politika i kadrovskom jačanju za njihovu provedbu, o načinima dolaženja do sredstava odnosno »fundraisingu«... Sve su to vještine i znanja koja ljudi aktivni u udrugama još uvijek ne posjeduju u dovoljnoj mjeri. Naravno, jedan dio tema moći će definirati i same udruge, s obzirom na njihovo razumijevanje potreba.

HR: Kako ocjenjujete stanje u hrvatskim udrugama, nakon ankete koju je Zavod proveo? Na kojim bi pitanjima, u cilju osnaživanja amaterizma, trebalo raditi i u cilju toga imate li neki model za podizanje kvalitete kulturne scene Hrvata u Vojvodini?

Anketiranjem udruga dobili smo više nego zanimljive podatke o broju udruga i njihovoj opremljenosti, članstvu, o profilu sekcija i

kulturnim praksama. Kako je ovo prvi puta da se radila ozbiljnija analiza aktualnog stanja i potreba hrvatskih udruga, ovaj bi odgovor zahtijevao cijeli niz elaboriranih tema. Međutim, s obzirom na ovaj prostor, evo nekoliko opažanja. Trenutačno u Vojvodini ima trideset mjesnih udruga kulture, od kojih je jedna u reorganizaciji, i one predstavljaju najvidljiviji i najmasovniji segment hrvatske kulturne scene u pokrajini. Prema dobivenim podacima iz 21 udruge, nešto manje od 5 posto pripadnika hrvatske zajednice uključeno je u njihov rad. Opremljenost udruga je vrlo slaba – samo 9 udruga ima kakav-takav prostor za rad, a kada je u pitanju elektronička opremljenost udruge su najčešće ovisne o pojedincima i privatnim resursima. Samo 6 udruga ima svoju internetsku stranicu, dok se elektroničkom poštom služi dvije trećine udruga. Najbrojnije sekcije u udrugama su folklorne i glazbene koje okupljaju polovicu članstva, što se onda posljedično ogleda i u broju priredbi folklorno-tradicijskih odrednica (razne zabave, godišnji koncerti i sl.). Trinaest sekcija u 28 anketiranih udruga za ovu godinu ima prijavljeno oko 120 manifestacija, što znači da bi prosječno svaki treći dan trebala biti po jedna hrvatska manifestacija. Ovaj podatak ukazuje i na

sljedeće – naša je kultura visoko manifestativna, a premalo je proizvoda koji ostaju kao trajno kulturno dobro. S druge strane, izostaju pokrajinske smotre kulturnog stvaralaštva, što sve druge manjinske zajednice u Vojvodini imaju i to za svaku vrstu stvaralaštva. Isto tako, premda ne postoje jasni kriteriji za određivanje važnosti manifestacija, udruge ih vide kao vrlo značajne i najčešće izlaze izvan mjesnih okvira te bi, prema samoocjeni, naša vidljivost u kulturnoj ponudi pokrajine trebala biti daleko veća. Također je uočeno kako izostaje povezivanje sličnih udruga na sličnim programima. Posebno je naznačen problem financiranja i potrebe stvaranja racionalnije slike o financijskim izvorima, metodama traženja financijskih sredstava. Mi smo skloni ocjeni da je ovaj prostor još uvijek relativno slabo razvijen, za što postoje i objektivni razlozi, i da on uglavnom opstaje zahvaljujući entuzijazmu pojedina. Stoga bi trebalo sustavno pristupiti rješavanju problema financiranja, pri čemu je vidljiv ne samo nedostatak racionalne slike o tome tko sve i što se sve financira, već se kao problem pojavljuje i pomanjkanje znanja i vještina u dolaženju do novca. Stoga je potrebno učiniti napore u stvaranju mape donatora i tijela državne uprave – od lokalne do republičke, te podizanju kapaci-

teta za *fundraising* hrvatskih udruga kulture. Rekli smo kako kulturne prakse naših udruga pokazuju veliku zastupljenost folklorno-tradicijskih sadržaja, pa ukoliko se one hoće mijenjati, važno je postupno i sukladno mjesnim prilikama i kadrovskim potencijalima planirati, primjerice, predstavljanje knjiga, pisaca, javnih predavanja s temama iz kulture, okupljanja radi istraživanja lokalnih povijesti, prikupljanja etnografskog naslijeđa... Deficit komunikacije među udrugama i potreba za budućim modelima organiziranja, poput saveza hrvatskih udruga kulture na primjer, nameće se kao vrlo zanimljivo rješenje za programsku suradnju među udrugama.

HR: Treba li ustanoviti godišnje nagrade kojima bi se vrednovao rad pojedinaca i udruga?

To je nužno ukoliko se hoće uozbiljiti prostor kulturnog stvaralaštva! Treba, naime, znati da je kultura sustav koji ne počiva samo na produkciji novih proizvoda, nego i na njihovoj klasifikaciji, evaluaciji, valorizaciji... Odsustvo posljednjeg stvara ne samo stanovito nasilje proizvođača i dovodi do stvaranja zbrke, čega smo svjedoci, nego može pridonijeti da svaki proizvod, pa i onaj posve nevrijedan, opstaje kao kulturno relevantan, što onda pridonosi širenju i dominaciji posvemašnjeg, recimo to tako, kulturnog anarho-nihilizma. S druge strane, treba također znati da se putem nagrađivanja, to jest javnim odavanjem priznanja, što je samo jedan dio procesa valorizacije, osnažuje samopoštovanje unutar zajednice, i uopće izgrađuje jedan produktivan i pozitivan odnos prema sebi. To je hrvatskoj zajednici i više nego potrebno iz razloga što smo još uvijek često objekti prešućivanja, nijekanja, a neki puta i preziranja na područjima gdje živimo i radimo!

HR: Kako pojačati vidljivost hrvatske kulture na kulturnoj sceni Vojvodine?

Prvo, kvalitetnijom kulturnom produkcijom, jer vojvođanska kulturna trpeza ne trpi diletantizam i prosječnost. Drugo, planski vođenim i promišljenijim nastupom na kulturnoj sceni, a ne *ad hoc* pojavcima bez prethodno određene

svrhe i cilja. Treće, izgrađenijim i agresivnijim pristupom medijima, što mora biti daleko više od slanja obavijesti medijima o nekoj manifestaciji. Pa ipak, uz sve to treba računati i na ekskluzivnu narav vojvođanskog kulturnog prostora, koji počesto ono hrvatsko isključuje iz sebe. Pogledajte samo kulturni program s kojim je Vojvodina nastupila u Istri, a to je Republika Hrvatska, i bit će vam jasno o čemu govorim.

HR: Osim osnaživanja segmenta kulturne produkcije u oblasti amaterizma, planira li se što raditi i na osnaživanju produkcije s područja tzv. visoke kulture?

skih slikara. Za jesen planiramo seriju koncerata orguljaške glazbe s programom hrvatskih autora iz Vojvodine. Posljedice istraživačkog rada i afirmacija glazbene baštine *Josipa Andrića* bili su vidljivi u našoj uspješnoj suradnji s HKUPD-om »Matoš« iz Plavne.

HR: Treba li se Zavod baviti talentima? Dati im okvir, odgovarajuću institucionalnu formu, kao polje koje omogućuje daljnje umrežavanje?

Radimo i s njima u domeni naših mogućnosti! Naveo sam skupnu izložbu mladih akademskih slikara, što ćemo nastojati uve-

dici – što kvalitetnije ostvarenje talenta.

HR: Zbog čega je važna izrada kataloga koji će sadržati popis arhivske građe hrvatske provenijencije u pokrajini? Također, i izrade bibliografije vojvođanskih Hrvata?

Jednostavno, zbog posjedovanja jasnije slike o tome što je naša kulturna popudbina, gdje se tražovi o njoj nalaze i što sve oni sadržavaju. Poznato je kako velik dio arhivskog gradiva, značajnog za mjesnu povijest vojvođanskih Hrvata, postoji u arhivima čiji su osnivači lokalne samouprave ili

Ono se u radu Zavoda od početka realizira, no posljedice rada, s obzirom na logiku proizvodnih ciklusa, u tom području ne mogu biti brzo vidljive! Tim prije, što ovaj segment kulture vojvođanskih Hrvata, osim djelomice književnog, ni na koji način nije bio ni u elementarnome ustrojen. Radimo, naime, na okupljanju i programskom povezivanju znanstvene elite u području povijesti, lingvistike, etnologije..., što će za posljedicu imati veću vidljivost znanstvenog segmenta unutar našeg kulturnog prostora. Tijekom lipnja Zavod će prirediti izložbu mladih akadem-

sti u redovitu praksu Zavoda. S druge strane, upravo smo prošli tjedan završili s prvom radionicom kreativnog pisanja na hrvatskom jeziku, a rezultati su i više nego povoljni. S predstavnicima Republike Hrvatske otvorili smo pitanje doktorskih studija, što bi bio dio rada s mladima u znanosti. Naravno, pitanje je na koji način će se samo rad s mladim talentima završavati, to jest, koje konkretne sadržaje stavljati u okvir rada Zavoda s mladima. Vjerojatno će se to rješavati u ovisnosti o području umjetnosti u kojem se pojavi talent, a aktivnosti se moraju sabirati u samo jednoj poslje-

državne ili kulturne institucije u Vojvodini/Srbiji, ali i drugdje, da postoje arhivi pri Katoličkoj crkvi i njezinim pojedinim institucijama, u nekim ovdašnjim hrvatskim kulturnim udrugama i u pojedinaca. No, kako još uvijek ne postoji točna slika o vrsti, obujmu i naravi tog gradiva u navedenim arhivima, nametnula se potreba započinjanja radnji na mapiranju i kodifikaciji postojećeg arhivskog gradiva koje je od značaja za mjesnu povijest vojvođanskih Hrvata, a čuva se u navedenim arhivima. S druge strane, kada je riječ o bibliografijama, ukoliko se zna da one pružaju, na određeni način organizirane i

strukturirane, po kriterijima autorstva, sadržaja, tematike, vrste pristupa, obujma, mjesta nastanka, vremena objave..., jasne i jednostavno ustrojene preglede kako knjiškog i inog naslijeđa tijekom povijesti, tako i iste produkcije u sadašnjosti, jasno je zašto je njihovo postojanje također važno za jednu kulturu. No, kako bibliografska praksa nije u nas razvijena, nužno se također nametnula potreba za ustrojavanjem sustavnog pristupa ovome poslu. Pri tomu, sama izrada bibliografija, prije svega način, vrsta i obujam bibliografske elaboracije građe ne bi smjela biti svrha za sebe, već bi morala uvažavati potrebe šireg kulturnog sustava vojvodanskih Hrvata, i to prije svega u dije-lu naravi ustrojenoga sjećanja i znanstvene obrađenosti naslijeđa, ne bi li bibliografije bile i funkcionalne. Kako glede ovoga posljednjeg postoje veliki deficiti u nas – sjećanje nam je visoko neinstitucionalizirano i podosta nesistematizirano – bibliografska obrada bi trebala biti detaljnije provedena, uz izradu većeg broja registara, kako bi se lakše pristupalo istraživanju.

HR: Postoji li suradnja s drugim zavodima za kulturu nacionalnih manjina?

Naravno, i to u nekoliko ravni! Prvo je područje administrativno poslovanje – svi smo, naime, novoutemeljene ustanove i imamo određenih dvojbi kada su u pitanju određena postupanja i način djelovanja, o čemu onda razmjenjujemo iskustva i nastojimo djelovati prema jedinstvenim obrascima. Isto tako, premda je svaki zavod izradio vlastiti program rada sukladno stanju i prilikama u kulturi svoje manjinske zajednice, ipak postoji potreba za međusobnom komunikacijom i u programskim stvarima. Napose su nam u tom smislu zanimljiva iskustva najstarijeg zavoda – Zavoda za kulturu vojvodanskih Mađara, koji je najviše razvio svoje aktivnosti. Njihova se iskustva onda kao primjeri dobre prakse mogu primjenjivati u radu i drugih zavoda. Sve nas je to ponukalo da našu komunikaciju i suradnju i formaliziramo, tako da se ravnatelji svih zavoda sastaju jednom u dva mjeseca.

HR: Hoće li biti angažirani suradnici – stručnjaci u poje-

dinim područjima s obzirom na obujam poslova Zavoda? Planira li se vremenom proširivanje broja uposlenika Zavoda?

Kao vanjski suradnici, do sada je angažirano više od desetak osoba. Oni su angažirani na konkretnim poslovima – od rada na znanstveno-istraživačkim poslovima, preko pomoći u pripremi i organiziranju određenih događaja,

morati imati prosjek ocjena iznad 8, to jest 3,5!

HR: Kakva je funkcija nedavno postavljenog internetskog portala Zavoda?

Internetske stranice Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata prije svega su zamišljene kao mjesto predstavljanja cjelokupne kulturne scene vojvodanskih Hrvata, ali

pa do davanja stručnih ocjena za djela koja ćemo objavljivati. Naravno, skoro svi oni imaju ne samo visokoškolsku naobrazbu, nego i potvrđenu stručnu relevantnost, što su i bili ključni kriteriji njihova angažiranja. Kada je riječ o proširivanju broja uposlenika, to će ovisiti prije svega o sredstvima kojima Zavod bude raspolagao. Nažalost, proračunska sredstva koja su nam sada namijenjena tako što ne dopuštaju. No, ono što je izvjesno jest da će sljedećem uposleniku u Zavodu to morati biti prvo radno mjesto i da će

i kao virtualni prostor suradnje i planiranja svih činitelja koji u Vojvodini djeluju u području kulture ili na drugi način pridonose njenom njegovanju i razvitku – od amaterskih udruga kulture i poje-dinaca, preko medija do profesionalnih institucija hrvatske provenijencije. Zato smo mu i dali podnaslov – Portal kulture Hrvata u Vojvodini. U tom smislu, kreirajući našu web stranicu, odvojili smo jedan dio gdje predstavljamo i Zavod, ali je najveći dio sadržaja usmjeren na udruge i njihove aktivnosti, značajnije manifestaci-

je, na našu kulturnu baštinu – našu povijest i sadašnjost, tradicijsku kulturu, velikane, književnost, umjetnost, jezik, itd. S učinjenom takvom prezentacijom ukupne hrvatske kulture na internetskoj stranici Zavoda željeli smo utvrditi granice i odrediti konture našega »obrazca«, kojega, osim nas, mogu vidjeti i drugi. Na koncu, stranice sadržavaju i kalendar kulturnih manifestacija hrvatskih udruga kulture u Vojvodini, čime smo nastojali uvesti prijeko potrebni red i omogućiti voditeljima kulturnih udruga bolje planiranje kulturnih događaja s ciljem da se izbjegnju preklapanja.

HR: Nakon predstavljanja Zavoda u Zagrebu, jeste li zadovoljni zainteresiranošću hrvatskih institucija za rad Zavoda? Koji su mogući prostori suradnje?

Predstavljanje Zavoda je prošlo dobro, a pomoć ili suradnju očekujemo u nekoliko područja. S jedne strane, potrebna nam je pomoć za osnaživanje kapaciteta u kulturi vojvodanskih Hrvata, što podrazumijeva pomoć u našem djelovanju angažiranjem stručnjaka iz Hrvatske, ali i naše vlastito usavršavanje u znanjima i vještinama u Republici Hrvatskoj, koja su nam potrebna za obavljanje poslova. S druge strane, postoji potreba za integriranošću naše kulture u jedinstveni hrvatski kulturni prostor, kako bismo ostvarili ne samo veću vidljivost nego i uspješili valorizaciju vlastite kulturne prakse, o čemu je već bilo riječi. S treće strane, ukazali smo na potrebu našeg uključivanja u velike projekte koji se realiziraju u Republici Hrvatskoj, kao što je u javnosti već najavljen Leksikon hrvatskih nacionalnih manjina ili izrada Strategije o Hrvatima izvan Hrvatske, kako se ne bi dogodilo, kao što je do sada znao biti slučaj, da smo iz takvih aktivnosti jednostavno isključeni! Na koncu, ukazali smo i na to da bismo voljeli kada bi se suradnja koja postoji u kulturi i znano-sti između Republike Hrvatske i Republike Srbije, a ona nije mala i prate je povećana financijska sredstva, ne bi odvijala, kao što je sada slučaj, mimo nas, već kada bi bila u funkciji snaženja vlastite kulturne produkcije i našeg pozitivnog priznanja u srbijanskoj javnosti.

DRŽAVNA UPRAVA SRBIJE DALEKO OD EUROPSKIH STANDARDARDA

Velikom reformom na preveliku administraciju

Piše: Dušica Dulić

Dušan Radaković

Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu Srbije, čekajući na promjenu Ustava koja bi trebala omogućiti decentralizaciju zemlje i administracije, kroz razne edukativne radionice sa službenicima i novinarima nastoji mijenjati ogroman i neekonomičan sustav, te sliku o njemu

S ciljem uspostavljanja bolje suradnje s novinarima i medijskim kućama, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu održalo je do sada šest edukativnih radionica, od kojih je posljednja 27. svibnja održana u Subotici, u kojoj su sudjelovati novinari vojvodanskih medija, uključujući i novinare medija na manjinskim jezicima. Tom je prigodom u Subotici boravio i državni tajnik ovoga Ministarstva *Dušan Radaković*, koji je sa svojim suradnicima predstavio osnovne pravce reforme.

U izjavi za naš tjednik, upitan – ima li Ministarstvo rezultate nekih istraživanja o tome kako građani doživljavaju i ocjenjuju državnu upravu na svim razinama vlasti, Radaković je rekao:

»Mi nemamo konkretne informacije, ali planiramo raditi kontinuirana istraživanja o tome, jer nam je važno znati što građani misle o državnoj upravi. Kako bismo proveli kvalitetnu reformu i učinili sve ono što je neophodno, trebaju nam informacije građana. S druge strane, ove se reforme ne rade samo zato da bi građani brže rješavali svoje probleme, nego i da bismo stvorili ambijent za razvoj društva.«

Budući da u Srbiji nema novca za provođenje reforme državne uprave, Srbija se oslonila na brojne donatore koji nastoje pomoći ovaj zahtjevan projekt, kojemu nema kraja.

»Reforma državne uprave je u svim zemljama svijeta kontinuiran proces. To se ne završava za vrijeme trajanja jednog mandata, jer treba transformirati upravu od lokalne do državne razine. Mislim da nas čeka ogroman posao, jer državnu upravu trebamo reformirati po pet principa: decentralizacija, depolitizacija, profesionalizacija, racionalizacija i modernizacija. Vlada Republike Srbije treba usvojiti novi Akcijski plan za provođenje reformi od 2009. do 2012. godine, a reformu ćemo raditi korak po korak. Ti će akcijski planovi sadržavati sve ono što mi planiramo uraditi i što nas približava europskim standardima«, kaže Radaković.

PROFESIONALIZACIJOM PROTIV POLITIZACIJE

U Srbiji sam pojam decentralizacije u narodu uglavnom ima negativne konotacije, a baš ona predstavlja preduvjet za sve ostale principe reforme uprave u zemlji.

»Naš Ustav ne predviđa regionalizaciju, te ju mi ne možemo raditi bez novog Ustava. Ima raznih primjera regionalizacije euopskih zemalja, poput Španjolske, Italije, Njemačke, Francuske. Moramo odabrati model koji odgovara nama i našim potrebama. To što se decentralizacija u Srbiji još uvijek smatra prijetnjom za razbijanje države – to su zaostaci bivšeg vremena i predstavlja glupost. Vi

danas imate suvremene europske države, poput Španjolske ili Italije, koje su decentralizirane i dobro funkcioniraju. Italija čak spada u sedam najrazvijenijih zemalja svijeta. Jako je bitno uvesti europski princip, da se sve što se može rješava na nekoj nižoj razini uprave, što bliže građanima. Reforma državne uprave, osim građanima, treba olakšati funkcioniranje i gospodarstvenicima koji ne bi trebali trošiti puno vremena na razne formalnosti i papire koji su im neophodni u svakodnevnom radu ili za otvaranje novih pogona. Zbog svega toga moramo stvoriti brzu i efikasnu administraciju, koja rješava probleme i ima adekvatan broj stručnih, profesionalnih ljudi«, naglašava državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Dušan Radaković.

Građani Srbije, koji se zalažu za decentralizaciju zemlje, nerijetko u javnosti ističu kako vjeruju u reformu državne uprave po svim principima, osim po principu depolitizacije, jer im se to čini teško iskorjenjivo iz sustava koji je dugo funkcionirao kao takav, ovisan o mandatnim promjenama vlasti. Državni tajnik tvrdi kako se na put toj višedesetljetnoj činjenici može stati jedino sustavnim mjerenjem učinkovitosti ljudi u administraciji, njihovom sustavnom obukom, inzistirajući na kompetentnosti i stručnosti kao prioritetima profesionalne administracije.

Preveliku, presporu, neprofesionalnu i centraliziranu državnu upravu Srbija mora sustavno mijenjati prilagođavajući je europskim standardima, ukoliko želi postati kandidatkinja, te člаница Europske Unije.

Za provođenje reformi zaduženo je Vladino Vijeće za reformu državne uprave, a operativna uloga pripada Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu, koje kroz brojne radionice predviđene za edukaciju službenika i novinara koji prate rad tijela državne uprave, planira promijeniti opći dojam, a prioritetno ekonomičnost i učinkovitost administracije, koja je daleko ispod europskih standarda.

PROMIJENITI SVIJEST SLUŽBENIKA

Reforma državne uprave je reforma same države, kroz promjene u njenom organiziranju i funkcioniranju, ali jednako tako i kroz promjene u svijesti ljudi u odnosu prema državi.

»GOLDEN GARDEN«, BUDUĆA PERSPEKTIVA ZA TAVANKUTSKO VOĆE I POVRĆE

Moramo se više okrenuti tržištu EU

Iako rusko tržište direktor ove tvrtke Sive Mačković ocjenjuje kao dobro, smatra da se na pogrešan način surađuje s kupcima iz Rusije. Naime, ne postoji propisan standard kvalitete robe koja se izvozi, već ruski nakupci traže nisku cijenu a sukladno tomu i nisku kvalitetu, koja na ruskom tržištu ostavlja loš dojam o našim proizvođačima

Tvrтка za proizvodnju, preradu i prodaju voća i povrća »Golden Garden« u Gornjem Tavankutu osnovana je 2006. godine, a otvorenjem novog proizvodnog pogona ove tvrtke početkom travnja izgradnja objekta završena je u cijelosti. Tako je »Golden Garden« sada tvrtka koja će moći u potpunosti iskoristiti potencijale voćarske i povrtlarske proizvodnje u Tavankutu i okolici.

U »Golden Gardenu« trenutno je izravno zaposleno oko stotinu radnika, a pokraj toga još će nekoliko stotina biti angažirano u poslovima kooperacije i na sezonskim poslovima.

NOVI POGON

Direktor »Golden Garden-a« Sive Mačković već se dugi niz godina bavi ovim poslom, te pojašnjava kako je ova tvrtka započela s radom u Gornjem Tavankutu.

»Poslovima u voćarstvu i povrtlarstvu bavim se već oko 28 godina. S primarnom proizvodnjom započeo sam 1995. godine, na temelju čega sam u posljednje tri godine surađivao s hladnjačama kojima smo ustupali sirovinu, odnosno voće i povrće, a zauzvrat dobivali gotove, sekundarne proizvode. Međutim, kako su hlad-

njače u društvenom vlasništvu vremenom počele imati problema u poslovanju, odlučio sam izgraditi vlastitu hladnjaču, čija je izgradnja započela prije tri godine, a ove je godine napokon završena. Objekt je građen po HCCP standardima ili ISO 20000, površine je 5000 četvornih metara s kapacitetom od 13 ulo-komora u koje staje ukupno 4000 tona robe«, navodi Mačković i dodaje, kako je s izvozom robe tvrtka započela već i prošle godine, u poluzavršenom objektu, kada je izvezeno robe u vrijednosti od 750 tisuća eura, te je ostvaren promet od milijun i pol eura.

U izgradnju novog pogona ukupno je uloženo 217 milijuna dinara, od kojih je Pokrajina, preko programa potpore i primjene novih tehnologija, uložila 60 milijuna dinara beskamatnog kredita, dok ostalo čine vlastita ulaganja i bankarski krediti, kaže Mačković i dodaje, kako će se napornim radom taj novac vremenom moći uspješno i vratiti.

Od ovogodišnjeg uroda, ističe Mačković, logistički centar tvrtke trebao bi u potpunosti započeti s radom, jer hladnjača nije namijenjena čuvanju robe tijekom zime, nego za protok robe tijekom cijele godine, odnosno da se voće i povrće s plantaža obrađuje, kalibrira,

sortira, pakira, etiketira, kodira i kao gotov proizvod u što većoj mjeri prodaje na inozemnom tržištu.

IZVOZ PO NISKIM CIJENAMA

»Golden Garden« ostvaruje 25 posto potreba proizvodnje na vlastitim površinama, dok se ostatak nabavlja otkupom od kooperanata, što bi, ističe Mačković, trebalo ukupno činiti oko 20 tisuća tona voća i povrća, koji će proći kroz hladnjaču ove godine.

»U primarnoj proizvodnji dobar dio obradivih površina imamo svojih. Primjerice, u Tavankutu imamo zasađen krastavac u špalirskom tipu proizvodnje, koji podrazumijeva vertikalni uzgoj na mrežama, podignut na površini dužine 100 km, te još 120 km plantaže krastavaca u vlasništvu udruženih proizvođača, što bi trebalo dati prinos od oko 3000 tona. To je financijski vrlo zahtjevna proizvodnja, ali bi sukladno tomu i prinos trebao biti dobar i planiramo da će to ove godine biti oko milijun i pol eura«, priča Mačković, navodeći kako osim krastavca postoje isto tako i zasadi paprike, breskve, šljive i jabuke u vlasništvu tvrtke.

Proizvodi će uglavnom biti namijenjeni izvozu na tržište

zemalja EU, kao i zemalja bivše Jugoslavije. Međutim, Mačković navodi kako se izvoz uglavnom odnosi na industrijsku robu, dok se uvjeti za izvoz konzumne robe još uvijek ne mogu zadovoljiti iz više razloga. Kao najbitnije, ističe nedostatak znanja i opremljenosti za odgovarajuće pakiranje proizvoda koje zadovoljava europske standarde, kao i zastarjele sorte liste, koje na Zapadu nisu više tražene.

»Najveće ugovore sklopili smo s kupcima iz Njemačke, Češke i Nizozemske, te iz Slovačke i Mađarske, a vjerojatno ćemo mali dio robe izvesti i u zemlje bivše Jugoslavije. Viška robe svakako nema, samo trebamo znati što ćemo izvesti. Nažalost, u našoj je zemlji situacija takva da uglavnom izvozimo voće i povrće za industrijsku preradu, jer ne postoji razvijen logistički centar za pakiranje gotovih proizvoda, nedostaje i znanje u tom segmentu, a nemamo ni tržište za konzumnu robu. Osim toga, manjkavost glede toga vidim i u sortnim listama voća, koje su zastarjele i inozemni kupci nisu zainteresirani za sorte koje se uzgajaju na ovim terenima«, kaže Mačković. On navodi da je apsurd što se izvezena industrijska roba na Zapadu preraduje i uvozi u našu zemlju kao gotov proizvod.

Pri ugovaranju poslova s inozemnim kupcima Mačković navodi kako se kvalitetnom robom stječe povjerenje kupaca, koji potom žele ulagati u proizvodnju voća i povrća. Tako navodi primjer kupca iz Finske, koji je zadovoljan voćem iz Tavankuta i želi uložiti u proizvodnju većih površina pod jagodama. Međutim, kao problem, Mačković ističe male parcele ovdašnjih proizvođača, koji pritom uzgajaju različite sorte jagoda, te na različit način provode zaštitu i obraduju zasade, što ne može zadovoljiti zahtjeve za izvozom ove biljne kulture po europskim standardima, koji podrazumijevaju velike količine iste kvalitete i izgleda.

Mačković također navodi da su, kada je riječ o izvozu, prodajne cijene nemjerljivo niske u odnosu na one na inozemnom tržištu. »Mi ostvarimo prosječnu cijenu paprike od 0,20 do 0,40 eura, dok se, primjerice u Njemačkoj, njezina cijena ne kreće nikad ispod 1 euro, a prosječna je 2,2 eura. Mi za sada nemamo uvjete za prodaju konzumne paprike po toj cijeni. Kada poboljšamo kvalitetu, promijenimo sorte

iz Rusije. Naime, prema njegovim riječima ne postoji propisan standard kvalitete robe koja se izvozi, već ruski nakupci traže nisku cijenu, a sukladno tomu i nisku kvalitetu, koja na ruskom tržištu ostavlja loš dojam o našim proizvođačima. Stoga Mačković smatra kako je potrebno u što većoj mjeri suradivati s tržištem zemalja Europske Unije, od kojih se puno toga korisnog može naučiti o uspješnoj proizvodnji i prodaji voća i povrća, te će tako i suradnja s ruskim tržištem biti uspješnija.

Glede domaćeg tržišta, Sive Mačković ističe kako nema posebne planove. Isporuka veće količine robe megamarketima za tvrtku »Golden Garden« nije odgovarajuća, jer je, kako kaže, velika neizvjesnost isplate isporučene robe. Stoga će, navodi, megamarketima biti isporučene samo manje količine koje će se naplatiti kompenzacijom.

Pri izvozu voća i povrća za industriju i izravnu

na je poluobrada voća i povrća. Što se tiče robe koja se izvozi za prodaju u trgovačkim lancima, zahtjevi su još složeniji. Potrebno je da gotovi proizvodi prođu sve faze prerade, budu odgovarajuće upakirani i etiketirani, a potreban je čak i 'global gap' standard, za koji će tvrtka Golden Garden ovih dana dobiti certifikat«, pojašnjava Sive Mačković i dodaje kako proizvođači također trebaju biti svjesni da su mjerila u inozemnim marketima nešto drukčija nego kod nas. »Tamo je bitno da proizvodi budu ujednačenog oblika, boje i veličine, kao i

voća i povrća, te je s druge strane čak postignut i suficit u izvozu voća i povrća. »Na uvoz se plaća carina od 20 do 30 posto, kao i određene poljoprivredne pristojbe. Povremeno se iz plasteničke proizvodnje uveze roba iz Makedonije, što šteti našim proizvođačima, ali je to uglavnom južno voće, tako da s te strane ipak nemamo za sada problema«, navodi Sive Mačković. Isplativost proizvodnje veća je ukoliko se optimalno iskoristi uzgojeno voće i povrće. Tvrtka »Golden Garden« raspolaže hladnjačama, skladištima i postrojenjima za sorti-

da izdrže, pa čak i breskva, 20 dana u prodaji, što znači da ih moramo brati čim dobiju malo boje, što naši proizvođači teško mogu shvatiti.

DRŽAVA ŠTITI OD ŠETNOG UVOZA

Dakle, priprema za izvoz je neophodna, jer u suprotnom možemo izvoziti samo industrijsku robu i to po vrlo niskoj tržišnoj cijeni«, kaže Mačković, ocjenjujući kako je trenutačno lakše proizvoditi nego uspjeti prodati. Unatoč plodnim terenima, proizvođači osjećaju nesigurnost zbog neizvjesnosti plasmana svojih proizvoda. Tu bi, kaže Mačković, trebala pripomoći država koja bi trebala osigurati pravnu zaštitu proizvođača, jer nedostaje novca, znanja, ozbiljnijeg istraživanja tržišta, a prije svega državne regulative kojom bi se riješili glavni problemi u načinu proizvodnje i prodaje.

Ipak, pozitivno je što za razliku od nekih zemalja u okruženju, naša država štiti poljoprivredne proizvođače od, za njih, šetnog uvoza

ranje, obradu i pakiranje smrznutog voća i povrća, što je u bližjoj okolici čini tvrtkom bez ravnopravne konkurencije.

»Konkurencije ima, ali one zdrave konkurencije. Smatram da mi, u Tavankutu, prednjačimo s hladnjačama, koje se uglavnom bave jabukama i šljivama, međutim, za razliku od tvrtke »Golden Garden«, ove hladnjače nisu koncipirane da imaju preradu. U ovom poduzeću prerada uključuje i zamrznuto voće i povrće koje se čuva u ulo-komorama, koje rade na režimu do -20 stupnjeva Celzijevih. Na taj će se način moći u cijelosti iskoristiti proizvedeno voće i povrće. Primjerice, ukoliko inozemni kupac zahtijeva glavice cvjetače teške 900 grama, tada se sve ostalo iznad ili ispod ove težine može iskoristiti za preradu u smrznuto povrće«, kaže Mačković i optimistično očekuje da će tvrtka »Golden Garden« pridobiti stalne kupce i pronaći svoje mjesto pod suncem na inozemnom tržištu, te na taj način ostvariti sigurnost u proizvodnji.

Marija Matković

i budemo spremni za pakiranje, onda ćemo tek moći kao Španjolci i Nizozemci prodavati papriku za 1 euro po kilogramu tijekom cijele godine«, objašnjava Mačković.

NEIZVJESNA NAPLATA NA DOMAĆEM TRŽIŠTU

Posljednjih godina puno se govori o ruskom tržištu, koje Mačković ocjenjuje kao dobro, ali se, kaže, na pogrešan način surađuje s kupcima

potrošnju neophodno je zadovoljiti sve standarde koje propisuju zemlje uvoznice, pri čemu je također potrebna i edukacija kooperanata, odnosno proizvođača, o kvaliteti koju zahtijeva inozemno tržište.

»Kod izvoza industrijske robe, traže od nas da voće i povrće bude probrano, iskalibrirano, koštice odstranjene, paprika primjerice isjeckana na četvrtine, da se roba rashladi na određenu temperaturu prije slanja i slično, dakle, potreb-

PETI LIPNJA – SVJETSKI DAN ZAŠTITE ŽIVOTNOG OKOLIŠA

Očistimo Srbiju – očistimo Suboticu

Svjetski dan zaštite životnog okoliša 5. lipnja ustanovila je Glavna skupština UN-a, na prijedlog tadašnjeg jugoslaven-skog izaslanstva, na prvoj svjetskoj konferenciji posvećenoj zaštiti životnog okoliša u Stockholmu 1972. godine. U protekle 32 godine preko 100 različitih zemalja obilježava ovaj dan raznim ekološkim akcijama. Danas, ako bismo bacili pogled iza sebe, u protekla tri desetljeća čovjek se suočavao s različitim prirodnim i ekološkim katastrofama, koje su kulminirale u proteklih nekoliko godina. Velike suše, poplave, požari, tsunamiji, po mišljenju mnogih stručnjaka znače posljed-

nji »apel« prirode da je prestanemo uništavati i »prljati«.

OČISTIMO SRBIJU

Ministar životnog okoliša i prostornog planiranja **Oliver Dulić**, prilikom posjeta Subotici, u okviru akcije »Očistimo Srbiju« rekao je kako će ubuduće građevinske tvrtke morati dokazati da su šutu i drugi građevinski otpad odnijeli na deponij, a ne da su ga bacili negdje pokraj ceste. Ministarstvo je za akciju »Očistimo Srbiju« u Subotici izdvojilo 5 milijuna dinara, a lokalna samouprava 1,5 milijuna dinara. U sklopu akcije bit će očišćena 22 divlja deponija, a real-

izirat će je radnici JKP »Čistoća i zelenilo«. Ministar Dulić je prilikom obilaska deponija u Subotici istaknuo kako stanovnici najsjevernijeg grada u zemlji imaju visoko razvijenu ekološku svijest. Problem je, kao i u drugim mjestima u Srbiji, kako čistoću održati. Zbog toga će biti uveden video-nadzor, kazne će biti mnogo strožije i kontrolirane od strane komunalne policije. Strožije kazne i rigorozna kontrola komunalne policije trebale bi uvesti red u oblasti otpada.«

Dulić je istaknuo kako bi se od sljedeće godine oko 50 posto uku-

pne količine otpada trebalo reciklirati.

»Ja sam i ranije rekao da će, ukoliko ove godine očistimo 20 posto smeća, to biti veliki uspjeh. Druga faza akcije je edukacija građana. Mi smo donijeli set od 16 zakona iz područja životnog okoliša i potrebno je još usvojiti 180 podzakonskih akata i pravilnika«, objašnjava Dulić.

NIJE ZAGAĐENJE, NEGO KISIK

Nakon obilaska deponija, ministar Dulić je obišao i jezero Palić, u kome je proteklog tjedna uginulo 11 tona ribe. Republička inspekcija za zaštitu životnog okoliša utvrdila je kako je na jezeru Palić najviše uginulo srebrnog karasa težine od 20 do 500 grama, bradavičarki i uklija, navodi se u priopćenju Ministarstva zaštite životnog okoliša i prostornog planiranja.

Do pomora ribe došlo je samo u sektoru 4 i to oko istočne i zapadne obale. Republički hidrometeorološki zavod Srbije uzeo je uzorke vode za analizu, a po zahtjevu korisnika Javnog poduzeća Park prirode Palić-Ludaš uzorke je uzeo i Zavod za javno

Metoda za sanaciju jezera

Do sada je u Subotici predstavljeno nekoliko metoda za sanaciju jezera Palić i poboljšanja kvalitete vode. Osim tehničkih predstavljene su i biološke metode raznih stručnjaka iz Srbije i Mađarske. Ministar Oliver Dulić je na Palić doveo neovisnog stručnjaka Stevana Bošnjaka, koji je predstavio jednu od metoda, putem koje se voda u jezeru može očistiti. Metoda se sastoji u tome da se ubaci koncentrat u vodu i onda se snižava njena pH vrijednost.

Svjetski dan zaštite životnog okoliša 5. lipnja ustanovila je Glavna skupština UN-a 1972. godine * Građevinske tvrtke će morati dokazati da su šutu i drugi građevinski otpad odnijeli na deponij, tvrdi ministar Oliver Dulić * Komunalna policija će uvesti red

zdravlje iz Subotice. Ranije analize vode jezera Palić ukazuju kako je ona opterećena velikom količinom fosfora i dušika i da zbog toga dolazi do intenzivnog razvoja algi i fitoplanktona, pa zatim i velike količine zooplanktona, što uzrokuje visoku biološku potrošnju kisika. Navedeni procesi dovode do velikih dnevnih kolebanja rastvorenog kisika, pojave amonijaka i sumporovodika koji su toksični za riblji fond.

»Razlog uginuća ribe u jezeru Palić tijekom prošlog tjedna nije zagađenje jezera, nego splet negativnih bioloških meteoroloških uvjeta koji su izazvali nedostatak kisika u jezeru, zbog čega je došlo do uginuća ribe. Svi znamo kako je jezero dodatno opterećeno otpadnim vodama koje se puštaju u njega i novi uređaj za otpadne vode proradit će tek za dva mjeseca. Posljednjih godina jezero je zanemarivano od strane Grada i stalno se truje ispuštanjem kanalizacije u njega. Stari uređaj iz otpadnih voda ne može pročistiti fosfor, dušik i soli koje pospješuju rast jednostaničnih algi. Zbog toga je došlo do uginuća ribe«, istaknuo je Dulić.

Lokalna bi samouprava trebala što prije usvojiti metodu kojom bi se saniralo jezero. Ministarstvo za životni okoliš i prostorno planiranje izdvojilo je oko 5 milijuna dinara za izradu programa sanacije jezera Palić i posao analize jezera, mulja i živog svijeta povjeren je institutu »Jaroslav Černi«. Studija će pokazati koja je metoda najpovoljnija za sanaciju jezera. Ministarstvo je preuzelo na sebe pronaći financijere za sanaciju jezera, ali Grad treba što hitnije odrediti po kojoj će se metodi izmuljavati jezero.

Sandra Iršević

UKLANJANJE ŽVAKA

U centru Subotice prezentirana je metoda uklanjanja žvaka s pločnika i drugih objekata u gradu. Riječ je o ekološkoj tehnologiji koja radi na principu suhog leda, odnosno ugljičnog dioksida.

»Suhi led se dobije iz ugljičnog dioksida, a on iz kisika. Sve je u skladu s Kjoto protokolom. Temperatura pod kojom se primjenjuje postupak je minus 80 stupnjeva i u kontaktu s nečistoćom on povećava zapreminu i prevodi se u drugo agregatno stanje. Prljavština se sakuplja i reciklira, a ako ne može u Srbiji, onda se odnosi u Mađarsku ili Francusku«, objašnjava menadžer tvrtke Branko Gršić.

Prezentaciju su pratili i učenici Politehničke škole, kao i mnogobrojni prolaznici koji su zastali pogledati kako se uklanjaju žvakaće gume s pločnika. Žvakaće gume se proizvode od 1896. godine i nisu od prirodnih materijala.

U Subotu ekološka akcija na Prozivci Otpad nije smeće

Dane ekologije, od 1. do 6. lipnja, udruga Terra's i Kompost Tim obilježit će akcijom »Otpad nije smeće«, kojom se oni priključuju nacionalnom projektu »Očistimo Srbiju«.

Cilj akcije, u kojoj su glavni akteri novinari, jest građanima skrenuti pozornost na problem otpada, a osim angažiranja na uređivanju površine parka, novinari će s predstavnicima Terra'sa razgovarati s građanima i dijeliti im liflete s edukacijsko-informativnim sadržajem, dok će Kompost Tim demonstrirati kako se kompostiranjem može smanjiti količina otpada.

Akcija će biti održana u parku »Prozivka« u subotu, 6. lipnja. Početak je u 9 i 30 ispred spomenika.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04 i 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je investitor »CONFIDO TIM« d. o. o, Subotica, Starine Novaka br. 47, podnio zahtjev za odlučivanjem o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja projekta: »Skladištenje i klasifikacija žitarica« čija se realizacija planira na kat. čestici 889/2 K.O. Stari Žednik, Subotica.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Gradske kuće - ured 226, u razdoblju od 5. 6. do 15. 6. 2009., u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u gore navedenom roku ovom mjerodavnom tijelu dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanjem o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja predmetnoga objekta na okoliš

Održana godišnja skupština Pučke kasine 1878.

Aktivni usprkos nedostatku prostorija i novca za projekte

Pučka kasina 1878. je aktivna usprkos nedostatku novca za sve planirane projekte te nedostatku vlastitih prostorija za rad, ocijenjeno je na godišnjoj skupštini te udruge održanoj u petak, 29. svibnja, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici.

Do iduće godišnje skupštine, kako je najavio predsjednik udruge *Josip Ivanković*, u planu je izlazak novih 12 brojeva mjesečnika »Glasnik Pučke kasine 1878.«, objavljivanje dvije knjige (knjiga o pogrebnim običajima autora *Ljudevita Vujkovića Lamića* i zbirka pjesama pučke pjesnikinja *Kate Ivanković*), održavanje »Prela Pučke kasine 1878.«, redizajn i preuređenje internetskih stranica, kao i organiziranje večeri druženja za članove.

Nakon Plavne, udruga planira prirediti izložbu o dr. *Josipu Andriću* i *A. G. Matošu* i u drugim mjestima Vojvodine, ali i u Hrvatskoj te Mađarskoj. Također, kako je istaknuto, Pučka kasina će biti suorganizator izložbe o lemeškom plemstvu, koja će u Svetozaru Miletiću biti otvorena 19. lipnja. Jedan od planova udruge

Ljudevit Vujković Lamić, Josip Ivanković i Lazar Baraković

je i ustrojavanje rada njihovih pet sekcija: za nakladničku djelatnost, kulturu, gospodarstvo, za praćenje društveno-političkih zbivanja i marketing.

Na dnevnom redu skupštine našle su se i izmjene i dopune statuta udruge. Usvojene su izmjene koje se tiču pravno-tehničkih pojedinosti te preciziranja jedne od djelatnosti Glavnog odbora. Raspravu su izazvali različiti prijedlozi izmjene član-

ka statuta koji se odnosi na prenošenje pečata, arhiva i imovine udruge u slučaju prestanka rada udruge bez odluke njezine skupštine, a na kraju je zaključeno kako se postojeći sadržaj članka ne izmijeni, te da se, uz pravnu formulaciju, prijedlog izmjene ponovno nađe na idućoj skupštini udruge.

Na skupštini je još jednom naglašen problem nedostatka prostorija za rad udruge. »Očito je da kod aktual-

ne gradske vlasti, kao i kod prijašnje, ne postoji volja da se riješi pitanje prostorija koje bi nam Grad ustupio za rad udruge«, rekao je tajnik Ljudevit Vujković Lamić.

U tom kontekstu, bilo je riječi i o pitanju povrata imovine, odnosno zgrade što ju je nekadašnja Pučka kasina posjedovala u Ulici Petra Drapšina. »U Republici Srbiji ne postoji želja da se donese Zakon o povratu imovine. I ako bude donesen, nama će najveći problem biti dokazati da smo pravni sljednici Pučke kasine iz 1878.«, rekao je dopredsjednik udruge *Ivan Rudinski*.

Podneseno je i izvješće o finansijskom poslovanju u protekloj godini te izvješće Nadzornog odbora.

Skupštini je bilo nazočno 33, od ukupno 64 člana udruge. Podsjetimo, osnovana 1878. godine, Pučka kasina je najstarija udruga bunjevačkih Hrvata u Subotici, a njezin rad obnovljen je 1998. godine na inicijativu danas pokojnog vlč. *Lazara Ivana Krmpotića*.

D. B. P.

Novi članovi Glavnog odbora

Na skupštini su imenovana tri nova člana Glavnog odbora Pučke kasine 1878. To su: *Zlatko Ifković*, *Jelena Prčić* i *Ivan Tumbas*.

tel: 024 600-886
fax: 024 753-186
mail: busbenes@tippnet.rs

Novo radno vrijeme isturenih pedijatrijskih službi

Od 1. lipnja isturene pedijatrijske ambulante Službe za zdravstvenu zaštitu žena i djece Doma zdravlja Subotica rade po novom radnom vremenu: ambulante u Čantaviru i Bajmoku rade svaki radni dan, i to ponedjeljkom, srijedom i petkom od 7 do 14 sati, a utorkom i četvrtkom od 13 do 20, dok ambulante u Starom Žedniku i Tavankutu rade četvrtkom od 7 do 12 sati.

Skupa slaviti Boga

U katedrali bazilici sv. Terezije Avilske prošloga je četvrtka održan 13. susret subotičkih zborova. »Kada smo počinjali ove susrete bilo je neko drugo, teže vrijeme, puno tjeskobe. Pokazali smo tada da možemo biti zajedno, slaviti skupa Boga – za mir koji nam je bio potreban«, rekao je na početku u ime organizatora predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« mons. dr. *Andrija Kopilović*.

Ove su godine nastupili zborovi: župe Marija Majka Crkve (dirigent Miroslav Stantić), Mješoviti zbor umirovljenika (dirigentic Dijana Miškolci), Zbor Evangeličke crkve »Luterova ruža« (dirigentic Vesna Weiss), Pro Musica (dirigent Csaba Paskó), Crkveni zbor pri hramu Vaznesenja Gospodnjeg »Slavenska« (dirigentic Dragana Nikolić), Collegium Musicum Catholicum (dirigent Miroslav Stantić), Zbor SKC »Sveti Sava« (dirigent Veselin Jevtić), Musica Viva (dirigentic Eva Gubena), Zbor sv. Terezije (dirigent Csaba Paskó) i Zbor župe sv. Roka (dirigentic s. Jasna Crnković).

Koncert je završen već tradicionalnim zajedničkim izvođenjem skladbe »Canticorum iubilatio« te uručivanjem diploma sudionicima.

Mađarska podrška Srbiji

Na poziv ministra vanjskih poslova Srbije Vuka Jeremića prošlog je petka u Beogradu boravio ministar vanjskih poslova Mađarske Péter Balázs, a ovaj je susret, između ostalog, bio i u funkciji pripreme susreta premijera dviju zemalja, planiranog početkom srpnja. Tijekom razgovora u Beogradu bilo je riječi o mađarskoj podršci Srbiji na putu prema shengenskim viznim olakšicama i o pomoći Srbiji u europskim integracijama, te o planovima razvoja transeuropskih željeznica, energetske sustava, kao i o trgovinsko-poslovnoj suradnji dviju zemalja.

Nakon razgovora u Beogradu Jeremić i Balázs su zajedno posjetili Suboticu, gdje je Jeremić rekao kako je Subotica »europsko lice Srbije na koje smo mi vrlo ponosni, a najvažnija kopča s Europom koju imamo je ovdašnja mađarska zajednica.« On je istaknuo kako je postignut dogovor o zajedničkim projektima među kojima je najvažniji otvaranje graničnog prijelaza Bački Vinogradi-Asóthalom. Međutim, kako je

rekao, u ovom trenutku Srbija nema sredstava za završetak tog posla i zatražila je pomoć Mađarske, odnosno da Mađarska intervenira kod europskih fondova.

Ministri su od strane novinara bili pitani i o incidentima na etničkoj osnovi. Ministar Balázs je naglasio kako je, prema njegovim informacijama iz krugova vojvodanskih Mađara, otkrivanje takvih slučajeva sa strane policije u mnogome poboljšano, međutim, problemi još postoje na razini tužiteljstva. Vuk Jeremić je naglasio kako se u Srbiji – izuzev u slučaju srpske manjine na Kosovu – ne može govoriti o sustavnom zlostavljanju nacionalnih manjina, i za Vladu Srbije sigurnost i ljudska prava svih građana jednako su važna, bez obzira na nacionalnu pripadnost.

Između Srbije i Mađarske razmjena robe je za godinu dana povećana za 22 posto, a osim najvećih mađarskih investicija u Srbiji (OTP banka, naftna industrija MOL) u Srbiji posluje i oko 500 mađarsko-srpskih malih i srednjih poduzeća.

S. M.

Okupljanje bivših akcijaša

Udruga građana »Nemirna ravnica« organizira okupljanje bivših sudionika dobrovoljnih omladinskih radnih akcija iz Subotice, kao i drugih gradova iz Srbije i bivših republika. Skup će se održati 6. lipnja na Paliću kod »Auto-kampa«, a početak je predviđen u 9 sati i 30 minuta. Zainteresirani subotički akcijaši se mogu prijaviti radnim danom od 17–19 sati na telefon 024/ 553-152

Koncert Nikole Peića i Józsefa Skofljaneca

U srijedu, 10. lipnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće koncert će održati trombonist Nikola Peić i trubač József Skofljanec. Na programu su djela baroknih skladatelja i klasične glazbe 20. stoljeća. Početak je u 19:30, a ulaz je slobodan.

Vodstvo tvrtke ne poštuje obećanja

Radnici u poduzeću za preradu voća i povrća »Medoprodukt« u Tavankutu ponovno su stupili u štrajk zbog nepoštovanja dogovora, koji je u ožujku postignut između sindikata i vodstva tvrtke o isplati zaostalih plaća. Radnici su, naime, štrajkali tijekom veljače i ožujka, kada je dogovoreno da će sve zaostale plaće, doprinosi i porezi biti isplaćeni do lipnja ove godine, a da će se aktualne plaće isplaćivati 10. i 25. u mjesecu.

Kako vodstvo nije ispunilo obećanja, ne poštujući dinamiku isplate plaća, oba sindikata su se suglasila da se ponovno pokrene štrajk.

S. M.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

MOROVIĆ, NA UŠĆU STUDVE U BOSUT

Selo s četiri mosta

Danas u selu ima 8 posto Hrvata od nekadašnjih 30 posto, koliko ih je bilo prije početka Domovinskog rata

Okružen starim hrastovim šumama, na spoju dviju rijeka nedaleko od hrvatske granice nalazi se selo Morović. Dvije ravničarske rijeke – Bosut i Studva – koje se na svom putu kroz Slavoniju i Srijem spajaju u Moroviću, oduvijek su bile glavne značajke ovog pitomog srijemskog sela. Zahvaljujući ovim rijekama Morović je jedno od rijetkih sela koje se može pohvaliti kako ima čak četiri mosta.

Osim dviju rijeka ovo selo okružuje više od 20.000 hektara šume, što je Morović svrstavalo u jedno od najboljih lovišta u nekadašnjoj Jugoslaviji. Lovište »Morović« upravlja šumom na površini od skoro 3000 hektara, a glavnu divljač čine europski jelen i jelen lopatar. Osim jelena čestu lovnu divljač čine srna i divlja svinja, a močvarno tlo pogoduje i pernatost divljači, među kojom dominira divlja patka. Bosut, Studva i kanal Brek (koji je spojen s objema rijekama) su ravničarske rijeke, sa

sporim tokom. Za Bosut se često kaže kako teče na dvije strane, jer je tok toliko spor da ga malo jači vjetar mijenja. U rijeci je obilje bijele ribe, među kojom dominira srebrni karaš (babuška).

POVIJEST

Jedna od prvih stvari koje se uoče na ušću Studve u Bosut su ostaci stare utvrde čija točna godina izgradnje nije poznata, ali se zna kako je sagrađena oko polovice 14. stoljeća. Ovu utvrdu je sagrađila banska obitelj Morović, koja je dobila posjede na tom području. Jedan od članova obitelji, *Ivan Morović*, dobio je posjede na području današnjeg Valpova te je 1410. godine na ušću Vučice u Karašicu podigao jaku utvrdu. Utvrda u Moroviću leži na uzvišenju koje je nastalo na umjetan način, nasipanjem i dovlačenjem zemlje. Bila je opkoljena kanalima. U svojoj osnovi utvrda je trapezastog oblika, na sačuvanim

dijelovima nema kula, ali se pretpostavlja da su postojale dvije kule na porušenom dijelu utvrde. Zidovi su debljine 2 metra s dodatnim pojačanjima i očuvani su u visini od oko 2,5 metra.

CRKVA SV. MARIJE

Morović je poznat i po crkvi sv. Marije, koja se nalazi na groblju izvan sela i predstavlja jednu od najstarijih vjerskih građevina u Srijemu i šire. Crkva se stoljećima nadograđivala, a njeni najstariji dijelovi datiraju iz 13. stoljeća. Najstariji dio crkve je svetište s polukružnom apsidom i prozorskim otvorima koji su rađeni u romaničkom stilu (stil graditeljstva koji dominira između 11. i 13. stoljeća), dok je ostali dio crkve urađen u gotskom stilu (13.-15. stoljeće). Kamena fasada crkve još više doprinosi njenom rustičnom izgledu.

Kroz srednji vijek Morović je predstavljao važnu utvrdu. Turci

su osvojili Morović u 16. stoljeću, a nakon njihova povlačenja u 17. stoljeću, pa sve do ukidanja Vojne krajine 1881. godine, Morović je bio sjedište Prve kapetanije.

ZASTRAŠIVANJA, MALTRETIRANJA, PROTJERIVANJA...

Početkom Domovinskog rata, zbog blizine hrvatske granice, u Morović dolaze postrojbe JNA i mnoge paravojne formacije. Dolaskom paravojskih postrojbi počinje i nasilno protjerivanje hrvatskog stanovništva. Svakodnevna zastrašivanja, bacanje bombi, obilježavanje hrvatskih kuća slovom U, javna maltretiranja, pucanje po crkvi (župnik je nakon maltretiranja i prijetnji smrću morao pobjeći iz sela), doveli su do iseljavanja velikog broja Hrvata. Nažalost, u listopadu 1991. godine počinjena su i ubojstva nad Hrvatima: ubojstvo braće *Ivice* i *Mate Abjanović* (koji se još i danas vode kao nestali) imalo je zadatak zastrašivati i protjerivati Hrvate. Na svom imanju živio je *Mata Abjanović* sa suprugom *Gordanom*, dvoje maloljetne dece, bratom *Ivicom* i majkom *Marijom*. Nakon pretnji i dobivanja otkaza *Matu* i *Ivicu* su nepoznate osobe odvele na ispitivanje u večernjim satima 23. listopada 1991. godine. S ovog ispitivanja *Mata* i *Ivica* se nikada nisu vratili. Obitelj se pod daljnjim pritiscima odselila u Hrvatsku nikad ne saznajući što se desilo s *Matom* i *Ivicom*. Svi ovi događaji prouzrokovali su da se iz Morovića odseli najveći broj Hrvata. Danas u selu ima 8 posto Hrvata od nekadašnjih 30 posto, koliko ih je bilo prije početka Domovinskog rata.

Dario Španović

LOKALNA VLAST SONTE DVA MJESECA POSLIJE IZBORA

Nadamo se prekograničnoj suradnji

Mnoga neriješena pitanja naslijeđena od prošlog saziva Savjeta MZ *
Što je Sonta dobila uvođenjem hrvatskog jezika u službenu uporabu * Perspektiva je u ruralnom turizmu

Piše: Ivan Andrašić

Dva mjeseca poslije izbora Savjeta MZ Sonte, dužnosnici novoga saziva – predsjednik *Igor Jakšić* i tajnica *Renata Kuruc*, uz svesrdnu pomoć dopredsjednika *Andrije Adina*, svakodnevno »ratuju« s gomilom naslijeđenih problema. Vrijeme koje su proveli na svojim dužnostima nedovoljno

Renata Kuruc

je i za sagledavanje cjelovite situacije, no gorući problemi moraju se rješavati u hodu.

»Više od 130 dužnika imaju neplaćene komunalne obveze u iznosu većem od milijun i dvjesto tisuća dinara. Za početak, po odluci Savjeta uputili smo dužnicima opomene, potom opomene pred isključenje s vodovodne mreže, ali efekti su slabi. Zbog toga upravo počinjemo s isključenjima. Još jedan veliki pro-

blem predstavlja nam to što bivša garnitura lokalne vlasti dugo nije podizala cijenu vode. Savjetu ćemo predložiti cjelovitu snimku situacije, te predložiti donošenje najadekvatnije odluke«, kaže predsjednik Igor Jakšić. Veliki problem je i nekorektno ponašanje jednog broja Sončana, koji svoje otpadne vode ispuštaju u atmosfersku kanalizaciju, ne vodeći računa o potencijalnoj opasnosti od zaraze. Ispuštaju ih i u kanale na rubovima sela.

NEKONTROLIRANO ŠIRENJE SMETLIŠTA

Ništa manji problem ne predstavlja ni seosko smetlište. »Uočili smo da se smetlište nekontrolirano proširilo na okolne njive, a česte su i paljevine, tako da se, u slučaju nepovoljnog vjetrova, selom širi nesnosan smrad. Nastojimo svesti smetlište isključivo na površinu koja je u vlasništvu MZ, uslijedit će kopanje graničnih kanala, utvrđivanje i ozelenjavanje nasipa i svakako ograđivanje, samo s jednim ulazom. Nadam se da ćemo tijekom godine započeti i gradnju zatvorene fekalne kanalizacije«, kaže tajnica MZ Renata Kuruc.

UPORABA HRVATSKOG JEZIKA I PISMA

Od prije dvije godine u Sonti je, pokraj srpskog, u službenoj uporabi i hrvatski jezik i pismo. Postavljene su ploče s nazivima ulica i ustanova

pisane, umjesto srpskim i hrvatskim jezikom, ćirilicom i latiničnim pismom srpskog jezika. Nakon napisa u našem tjedniku, postavljena je ploča s nazivom »Mesna kancelarija – Mjesni ured« na fasadi zgrade MZ. Na ostalim pločama propusti nisu ispravljani. Jednako tako, niti u jednoj prigodi pokraj srpske nije istaknuta i legalna zastava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

»Taj problem je uočen, reagirat ćemo kod mjerodavnih institucija. Isticanje zastave hrvatske nacionalne manjine u Srbiji zakonski je regulirano i mi ćemo, sukladno proceduri, to i uraditi. Od prava koja kao pripadnici manjinskog naroda imamo, na području naše MZ i Općine Apatin ne konzumiramo jedino pravo na informiranje na materijem jeziku, za što se moramo izboriti političkim sredstvima«, kaže Renata Kuruc.

GDJE JE BUDUĆNOST SONTE?

Trenutačna situacija nije obećavajuća. »Propadanjem poljoprivrednih kombinata velik broj sončanskih obitelji ostao je praktički bez kruha. Zbog toga smo došli u poziciju da nemoćno gledamo kako nam mladi odlaze. Izlaz za najveći problem, a to je neuposlenost, vidim u projektima prekogranične suradnje, u predpristupnim fondovima EU i projektima IPA«, kaže Igor Jakšić.

Tajnica vidi još jednu, po njezi-

Igor Jakšić

nom mišljenju najrealniju perspektivu za izlazak iz krize. »Nedavno sam bila nazočna manifestaciji 'Tradicija za budućnost', održanoj u Osijeku i Bilju. Sontu i njezinu perspektivu na području ruralnog turizma predstavila sam u formi usmenog izlaganja. Imamo dobre potencijale, samo moramo, pučki rečeno, zasukati rukave. Za dobru poziciju na karti etno-turizma moramo se sami izboriti. Sonta ima fantastične lovne i ribolovne terene, ima i bogatu kulturološku tradiciju«, dodaje Renata Kuruc.

Koncem jeseni na praznom placu na raskrižju Vojvodanske i Jugoslavenske ulice postavljeno je dječje igralište. Nije uređen prilaz, nema sanitarnog čvora, nije ograđeno, a od regionalne ceste dijeli ga samo atmosferski kanal.

»Razmišljamo o njegovu izmještanju na neku drugu lokaciju. Za sada ga samo održavamo. Veliki je problem što je igralište neograđeno. Nastojat ćemo i poboljšati tehničke uvjete za boravak djece i roditelja u ovom objektu«, kaže Renata Kuruc.

»Zvuci bačke ravnice« na valovima Radio Bačke u Baču emitirani 200. put

Čuvar jezika, običaja i kulture

BAČ – Emisija na hrvatskom jeziku na Radio Bačkoj u Baču »Zvuci bačke ravnice« u petak, 28. svibnja, emitirana je jubilarni 200. put. Glavni i odgovorni urednik emisije *Pavle Pejčić* istaknuo je kako je u proteklom emisijama bilo vijesti iz mnogih područja, razgovaralo se s mnogo gostiju, bilo je i pogrešaka, a najavio je iznenađenja i zabavnije programe u sljedećim emisijama.

U intervjuu koji je emitiran tijekom jubilarne emisije, a koji je vodila *Marija Ihas*, predsjednik Općine Bač *Tomislav Bogunović* istaknuo je važnost emisije na hrvatskom jeziku na valovima Radio Bačke i najavio mogućnost proširenja satnice emisije.

Tijekom emisije mnogi su slušatelji poslali SMS čestitke s lijepim željama – da se ne posustane, već da se emisijom čuvaju jezik, običaji i kultura.

P. P.

Pjesme i plesovi bačkih Šokaca u Sesevskom Kraljevcu »Šokadija« na »Prigorskim danima«

SONTA – Članovi folklorne sekcije Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte ovoga će vikenda sudjelovati na međunarodnoj manifestaciji »Prigorski dani« u Sesevskom Kraljevcu. Folklorci »Šokadije« prikazat će splet šokačkih pjesama i plesova.

I. A.

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta gostovao u Republici Hrvatskoj

Kraljičke pjesme u Velikoj

Na 19. po redu Veličkoj smotri folklora pod nazivom »Čuvajmo običaje zavičaja«, koja je prošli vikend, 30. i 31. svibnja, održana u mjestu Velika pokraj Požege, uz kulturno-umjetnička društva iz Mađarske, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, sudjelovao je i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Ove godine nastup Tavankučana nije bio uobičajen. Velička se smotra folklora poklopila sa svetkovinom Duhova, ili Dova, kako se u narodu ovaj blagdan naziva, te su je mlade članice HKPD-a »Matija Gubec« uljepšale kraljičkim pjesmama umjesto tradicijskim bunjevačkim plesovima.

Sudionici su imali prigodu predstaviti svoje umijeće i u kuhanju. Tavankučanke su pripremile tradicionalni govedji gulaš koji je, prema riječima nazočnih, izazvao veliku dozu oduševljenja.

Drugi, posljednji dan druženja, započeo je svetom misom kojoj su bili nazočni predstavnici svih 11 društava odjeveni u narodne nošnje. Poslije je uslijedio svečani defile sudionika smotre ulicama Velike, koji je publika pljeskom ispratila.

S. Gagić

Suradnja HKC »Bunjevačko kolo« i HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani

Zajedno na likovnoj koloniji »Provala 2009.«

Likovnjaci, njih 20-ak članova Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo«, sudjelovali su na likovnoj koloniji u Vajskoj »Provala 2009.«. Kolonija je održana 30. svibnja, a na njoj je nastalo 30-ak radova te je po završetku priređena izložba koju su posjetili mnogi mještani.

Domaćini iz HKUPD »Dukat« priredili su program u kojem su folkloriši društva, uz pratnju tamburaša iz Plavne, prikazali svoj bogat repertoar.

Likovnu su koloniju posjetili djelatnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici – konzulica Mirela Lucić i konzul Anto Franjić.

Vrijedi napomenuti kako su već sutradan, 31. svibnja, troje članova Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« sudjelovali na 4. likovno-literarnoj koloniji humanitarnog karaktera u Breznici Đakovačkoj.

Likovna kolonija u Vajskoj dobila je naziv po obližnjem jezeru Provala.

P. Pejić

Književna večer u Stanišiću

U čast Vladimira Nazora

U povodu proslave 133. obljetnice rođenja velikana hrvatske književnosti Vladimira Nazora, u Stanišiću je održana književna večer. Ovo okupljanje organizirao je novoosnovani HKUD »Vladimir Nazor« iz ovog mjesta, a književna je večer održana u četvrtak, 28. svibnja, u mjesnom Domu kulture.

Istaknut je značaj koji je ovaj književnik imao na noviju hrvatsku prozu i liriku. Vladimir Nazor je bio istaknuti prevoditelj s nekoliko jezika. Od značaja je i to što je bio prvi predsjednik Predsjedništva Narodne Republike Hrvatske. Stoga nije teško zaključiti zašto mnoge hrvatske udruge i institucije nose naziv po ovom velikanu.

Nakon pozdravnog govora predsjednik društva Ivan Karan pročitao je esej o životu i djelu velikog pjesnika.

Prigodan recital, popraćen nježnim instrumentalom, izvele su članice recitatorske sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora Bojana Jozić, Lea Jevtić i Dejana Jakšić.

U okviru književne večeri održana je i promocija i prodaja djela NIU »Hrvatska riječ«.

S. Tadić

Nova predstava u Hrvatskom domu u Somboru

Premijera »Skrivenog plesa«

Skupina mladih iz osnovnih škola »Bratstvo-jedinstvo«, »Avram Mrazović«, »Dositej Obradović« i Gimnazije iz Sombora priredili su u petak, 29. svibnja, u Hrvatskom domu predstavu »Skriveni ples«. Scenarij je napisala učenica drugog razreda gimnazije Lea Jevtić, koja

je članica dramske i recitatorske sekcije HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora.

»Skriveni ples« je tipična tinejdžerska predstava, koja s malo riječi govori puno, a isto koliko i riječi u predstavi govore ritam, glazba i ples. Predstavu je i režirala autorica teksta Lea Jevtić, uz mentorstvo voditeljice dramske sekcije Marije Šeremešić.

Mladi su izrazili želju za nečim novim i modernim. Ovim pilot programom željeli su pokazati kako se može napraviti i nešto novo i suvremeno, a veliku podršku dobili su i od nazočnih u prepunoj dvorani Hrvatskog doma.

Z. Gorjanac

Sastanak predstavnika HKUD-a »Vladimir Nazor« i UG-a »Bunjevačko kolo«

Zasad bez dogovora o Dužionici

UG »Bunjevačko kolo« traži da se na kraju mise ne pjeva »Zdravo Djevo« * Novac za organizaciju samo uz dogovor obiju strana

Utorak 3. svibnja predstavnici HKUD-a »Vladimir Nazor« i UG-a »Bunjevačko kolo« iz Sombora održali su sastanak na kojem se razgovoralo, odnosno pregovaralo o organizaciji ovogodišnje Dužionice. Sastanak je vodio član Gradskog vijeća *Mata Matarić*, koji je ujedno i koordinator ovih razgovora. Predstavnici HKUD-a »Vladimir Nazor« *Šima Raič* i *Stipan Pekanović* su razgovarali s tročlanim timom »Bunjevačkog kola«, koje su predstavljali predsjednik *Josip Bošnjak* i članovi *Đuro Bošnjak* i *Aleksandar Medurić Kalčan*.

Predstavnici »Nazora« iznijeli su jasne stavove da žele slaviti Dužionicu samostalno kao i prije, da ona pripada njihovoj dugoj tradiciji, te da ne žele zajedničke termine. Sastanak je bio zatvorenog tipa bez prisustva novinara, a o njegovu tijeku razgovarali smo s predstavnicima HKUD-a »Vladimir Nazor«.

TRI PRIJEDLOGA UG-A »BUNJEVAČKO KOLO«

Mata Matarić je rekao kako je gradonačelnikova želja da obje udruge u istom terminu budu primljene kod gradonačelnika u Gradskoj vijećnici, te da se tada predaju i oba kruha. UG »Bunjevačko kolo« se složilo s ovim prijedlogom te su predložili da se u crkvi sjedi zajedno, izmiješano, a ne kao što se prakticiralo do sada – Hrvati s jedne, a Bunjevci s druge strane.

Drugi prijedlog je da se završna pjesma »Zdravo Djevo«, koja se tradicionalno pjeva na kraju svake mise prilikom slavlja Dužionice, izbac i zamijeni nekom drugom.

»Njima smeta što se na kraju mise pjeva 'Kraljice Hrvata'. Zašto?«, kaže Šima Raič. »Oni govore kako im pjesma 'Zdravo Djevo' smeta, da su oni zbog nje iziritirani i povrijeđeni i da se jako loše osjećaju što se uz tu pjesmu ispraćaju iz crkve.«

Treći prijedlog je da se nakon izlaska iz crkve na Trgu Presvetog

Trojstva odigra zajedničko kolo. Ova ideja je prihvaćena prošle godine, ali je pitanje hoće li se prihvatiti i ove, jer su, po riječima Šime Raiča, brojni mediji cijelu organizaciju Dužionice, masovnost i goste HKUD-a »Vladimir Nazor« pripisali »Bunjevačkom kolu«, dok Hrvati nisu niti spomenuti.

»Gradonačelnik Dušan Jovič se na prvom sastanku vodio idejom gradonačelnika Subotice *Saše Vučinića*, koji je tobože ujedinio Hrvate i Bunjevce. Razgovarao sam s jednim članom Organizacijskog odbora Dužijance u Subotici, koji je rekao kako se kod njih ništa posebno ne mijenja. Katedralni župnik bira bandaša i bandašicu i drugog bandaša i bandašice iz Subotice nema. Oni koji su danas u 'Bunjevačkom kolu' iz Sombora nekad su bili naši članovi

i i kažu kako imaju pravo na Dužionicu i da oni tu pripadaju. Slažem se, imaju pravo, tu pripadaju, ali su od nas otišli, a nitko ih nije otjerao. Otišli su jer nisu mogli prihvatiti da smo Hrvati. Oni su samo Bunjevci«, kaže Šima Raič.

DOGOVOR ILI UCJENA?

Stipan Pekanović je na sastanku rekao kako je kruna svega predaja vijenca predvoditelju svete mise u Subotici i da se i tamo treba pojaviti i UG »Bunjevačko

Koliko kruhova i koliko kruna će se nositi ove godine?

Josip Bošnjak o prijedorima s bunjevačkim Hrvatima

Smeta nam »Kraljice Hrvata«

»Riječi pjesme 'Zdravo Djevo' su u izvornom obliku drukčije i ne bi se trebalo pjevati onako kako se, kao izlazna pjesma, pjeva u crkvi prilikom slavlja Dužionice«, kaže za HR Josip Bošnjak. »Rečenicu 'Rajska Djevo Kraljice Hrvata' svaki narod prilagođava sebi i to je jedini problem. Mi smo Bunjevci, dakle, mi smo samo Bunjevci i taj dio priče smeta. No, to ne možemo riješiti ni mi, ni HKUD 'Vladimir Nazor', već bi to trebao riješiti dekan Josip Pekanović. Ne želimo da nam se dogodi ono što se dogodilo i prošle godine i da nas ta pjesma isprati s kora. Odnosno, naprotiv, mi hoćemo tu pjesmu, ali u izvornom obliku, dakle kako tekst defakto u izvornom obliku stoji. Dakle nije 'Kraljice Hrvata', već 'Kraljice svih srdaca' ili 'Kraljice svih katolika'. Ako je ikavica u pitanju i ako je bunjevačka priča u pitanju onda ne može biti 'Kraljice Hrvata'. Prošle godine je čak naš počasni predsjednik Đuro Bošnjak dao tekst u izvornom obliku našem dekanu. Naši su se termini poklopili i imali smo zajedničku misu u crkvi, ali je napravljen ovaj gaf, koji nije bio nimalo ugodan za nas, mada smo preko toga prešli bez ikakve reakcije i dalje miroljubivo pružamo ruku. U crkvi su na taj blagdan prisutni i Mađari i Švabi i koliko god hoćeš katolika, a ne mogu se ispratiti samo Hrvati, već treba ispratiti sve katolike.«

kolo«, no oni taj prijedlog, po Pekanovićevim riječima, ne prihvaćaju, jer ih zanima samo Sombor. Stipan Pekanović smatra da su na neki način i uvjetovani od strane gradonačelnika *Dušana Jovića*.

»Očigledno je kako sve ovisi o našem dogovoru, što je pomalo ucjenjivački. Jer, ako se dogovorimo, bit će novca za organizaciju, a ako se ne dogovorimo – neće biti ni novca. Prošlih je godina svatko svoje održao i nikome ništa nije smetalo. Bojim se da je i tu u pitanju politika, jer su predstavnici UG 'Bunjevačko kolo' samo jedna interesna grupa«, rekao je Stipan Pekanović.

Na ovom sastanku obje su strane iznijele svoje prijedloge, ali do konačnih zaključaka nije se došlo. HKUD »Vladimir Nazor« će razmotriti prijedloge na sastanku Upravnog odbora, poslije čega će uslijediti novi sastanak s predstavnicima »Bunjevačkog kola« i gradonačelnikom, nakon čega bi se trebalo konačno utvrditi kako će izgledati, ili možda kome će pripasti ovogodišnja Dužionica u Somboru.

Zlatko Gorjanac

Oko 400 Srijemaca hodočastilo u marijansko svetište u Mariji Bistrici

Hodočašće Srijemaca s obiju strana granice

Marija Bistrica, mjesto udaljeno pedesetak kilometara od glavnog grada Hrvatske, najveće je marijansko svetište u Republici Hrvatskoj. Budući da su katolici na ovim našim prostorima poznati po svojoj posebnoj odanosti Majci Božjoj, nazivajući je u svojim molitvama i pjesmama »majkom i kraljicom Hrvata«, to svetište Blažene Djevice Marije karakterizira velika masovnost te se svake godine u njega slijeva stotine tisuća ljudi u posebnom hodočasničkom zanosu. Tradicionalno posljednje subote u svibnju, oko 200 hodočasnika iz 29 srijemskih župa u zajedništvu s isto toliko srijemskih hodočasnika iz cijele Hrvatske, koji su devedesetih godina prošlog stoljeća prognani iz svog zavičaja, pohodilo je i ove godine, 30. svibnja, ovo naše najveće marijansko svetište. Organizator hodočašća je Srijemska biskupija, a organizaciju hrvatskog dijela srijemskih hodočasnika na sebe je preuzela Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

Hodočašće je završeno križnim putem pokraj crkve na otvorenom blaženog Alojzija Stepinca

Svetu misu u crkvi na otvorenom blaženog Alojzija Stepinca predvodio je biskup srijemski mons. *Đuro Gašparović*, uz koncelebraciju sedam nazočnih srijemskih svećenika, a propovijed srijemskim hodočasnici održao je biskup Vojnog

ordinarijata Republike Hrvatske mons. *Juraj Jezerinac*.

Po svršetku svete mise Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizirala je zajednički ručak za sve srijemske hodočasnike uz višesatno zajedničko

druženje, a hodočašće je završeno križnim putem pokraj crkve na otvorenom blaženog Alojzija Stepinca.

Predsjednik Zajednice *Mato Jurić* u izjavi za naš list nije skrivao svoje zadovoljstvo okupljanjem Srijemaca s obiju strana granice ustvrdivši, kako je ovaj veličanstven skup još jedan dokaz tradicionalnog srijemskog zajedništva i njihove duboko usadene ljubavi prema Bogu, čovjeku i ravnicima, te da su marijanska svetišta ognjišta vjere i u najtežim trenucima naše povijesti. »Danas smo se došli zahvaliti Majci Božjoj Bistričkoj za sve što nam je do sada dala, što je bila s nama u onim teškim vremenima kada smo odlučivali ostati ili otići. Hvala dragom Bogu što je pomogla jednima da ostanu, a dala snagu onima koji su bili svjesni da moraju otići, jer da nisu otišli sudbina bi nam svima bila puno gorak«, rekao je Mato Jurić, zahvalivši biskupu, svećenicima, sponzorima, kao i svima koji su na bilo koji način pomogli u realizaciji ovog veličanstvenog susreta.

Zlatko Žužić

Tradicionalno okupljanje iseljenih Hrvata

Beščani u Virovitici

Grad Virovitica, sjedište Virovitičko-podravske županije, bio je 24. svibnja, domaćin tradicionalnog okupljanja iseljenih Beščana, stanovnika jednog od najvećih srijemskih sela koje se nalazi na istočnim obroncima Fruške gore, na desnoj obali Dunava. Hrvatski identitet, koji su Beščani uvijek čuvali i s ponosom isticali, često je bio uzrokom mnogih problema, pa tako i tijekom posljednjeg rata početkom devedesetih godina, kada je za vrijeme masovnog egzodusa Hrvata i ostalog nesrpskog stanovništva iz Srijema Beška ostala bez dvije trećine svojih stanovnika.

Službena statistika pokazuje da je po popisu iz 1991. godine, od 2150 vjernika Beška ostala bez 1500 svojih župljana, koji su se raselili širom Hrvatske i svijeta, tako da je u Beški ostalo negdje oko 650 vjernika. U međuvremenu je dosta starijih stanovnika umrlo, dok mladi, uglavnom motivirani ekonomskim razlozima i dalje kontinuirano odlaze iz Beške, tako da je od te 1995. godine, od završetka ratnih djelovanja na ovim prostorima, župa Beška s tadašnjih 650 danas spala na 560 vjernika.

Ovogodišnji 17. susret Beščana organizirao je Zavičajni klub Beška – Ogranak Virovitica, a započeo je 23. svibnja tradicionalnim turnirom u

malom nogometu na kojem je sudjelovalo šest ekipa iseljenih Srijemaca i jedna ekipa grada domaćina. Okupljanje je nastavljeno u nedjelju, 24. svibnja, svetom misom u crkvi blaženog Alojzija Stepinca, koju je služio bivši župnik crkve svete Male Terezije u Beški prečasni *Tomislav Radišić*.

Nakon svete mise Beščani i njihovi prijatelji nastavili su svoje druženje uz zajednički ručak, glazbu i ples u prostorijama društvenog doma Milanovac, a pridružio im se i gradonačelnik Grada Virovitice *Ivica Kirin*.

Sv. misa za Beščane održana je u crkvi blaženog Alojzija Stepinca u Virovitici

Susret je otvorio predsjednik Zavičajnog kluba Beščana *Petar Čuljak* i zahvalio se stanovnicima Virovitice na gostoprimstvu te, u onim teškim ratnim vremenima, na pruženoj ruci pomoći doseljenim Beščanima i predao povelju počasnog člana Zavičajnog kluba Beščana gradonačelniku Virovitice *Ivici Kirinu* koji se zahvalio Beščanima i ostalim Srijemcima što su svojim dolaskom obogatili Podravinu svojom kulturom, običajima i višestoljetnom tradicijom, ali i svojim poljoprivrednim znanjem i poljoprivrednim kulturama do tada nepoznatim Podravicima.

Tako su Beščani i ove godine tradicionalnim dvodnevnom druženjem još jednom pokazali svoje zajedništvo i jasno poslali poruku svima i pokazali kako se čuva vlastita tradicija i običaji u kojima je sadržan duh njihovih pradjedova i duh hrvatske kulture te sljedeći skup zakazali sljedeće godine u Zagrebu.

Zlatko Žužić

I na lokalu učvršćeno dvostranačje

U nedjelju, 31. svibnja, u Hrvatskoj je završen drugi krug izbora na kojima su građani, po prvi puta od kako je suverene i samostalne Hrvatske, neposredno birali župane, gradonačelnike, načelnike i njihove zamjenike, pa su ovi personalizirani izbori polučili i bolje rezultate od lokalnih izbora 2005. godine.

TKO JE POBJEDNIK?

Tko je pobjednik ovih izbora, koji su svojevrsan test za buduće parlamentarne, pitanje je sad? *Andrija Hebrang* (HDZ) tvrdi da je njihova stranka apsolutni pobjednik izbora, jer su od 9 županija vlast osvojili u 6, a skupa s I. izbornim krugom sada imaju vlast u 13 županija, SDP-u je pripalo 6 i po jedna IDS-u i HDSSB-u. Sličan je omjer i kod gradonačelnika i načelnika općina. *Milanka Opačić* (SDP), pak, tvrdi da je pobjednik ovih izbora njihova stranka, jer su zadržali vlast u Zagrebu, a osvojili je u Dubrovniku i Vukovaru i još su dobili Međimursku županiju. Naravno, nije spominjala da je *Tonino Picula* izgubio Veliku Goricu kojom će vladati *Dražen Barišić* (HDZ), a *Davorko Vidović* je izgubio Sisak na račun *Dinka Pintarića* (HDZ). Sve ostale stranke su praktično gubitnici. HSP je izgubio Osijek, mada su mu ostali Županja i Slavonski Brod, HSS zajedno s HDZ-om drži Bjelovarsko-bilogorsku i Kopriivničko-križevačku županiju i *Stjepan Kožić* je zadržao mjesto župana u Zagrebačkoj županiji, a HNS s SDP-om drži Varaždinsku županiju. U Varaždinu je, istina, još u prvom krugu pobijedio *Ivan Čehok*, ali ne na listi HSLS-a, već kao nositelj neovisne liste, pa se može zaključiti da je HDZ pobjednik netom završenih izbora.

POSLIJE II. KRUGA

Evo kako je to bilo prošle nedjelje. Dubrovnik, Split, Osijek i Vukovar dobili su nove gradonačelnike. *Andro Vlahušić* (SDP - 57,96 posto) potukao je nakon dva mandata *Dubravku Šuicu* (HDZ - 40,31 posto) u Dubrovniku, dok

Prošle je nedjelje pravo glasa imalo nešto više od 2/3 birača ili 3.024.446 od ukupnog broja od 4.084.981 birača, no, u drugome je krugu ipak izašlo na glasovanje 6 posto manje građana u odnosu na I. izborni krug. Najveći odaziv birača zabilježen je u Dubrovačko-neretvanskoj i Virovitičko-podravskoj županiji, više od 39 posto a najmanji u Šibensko-kninskoj, oko 21 posto. Biral se 9 župana, 57 gradonačelnika i 164 načelnika općina, što znači da su ostali uspjeli svoje pozicije ili zadržati, ili izboriti već u prvom izbornom krugu 17. svibnja. Izbori nisu završeni samo u Šibeniku, gdje su pomaknuti za iduću nedjelju, zbog nepravilnosti u I. krugu, jer je u jednoj glasačkoj kutiji pronađen listić viška.

je u Vukovaru, nakon 11 godina vladavine HDZ-a, *Damir Barna* (46,28 posto) izgubio od *Željka Saboa* (SDP - 52,40 posto). I dok je SDP dobio Dubrovnik, Vukovar i Babinu Gredu, nije uspio u Splitu, gdje je nezavisni *Željko Kerum* (56,83 posto) potukao bivšeg SDP-ovog ravnatelja policije *Ranka Ostojića* (40,82 posto), no, za mnoge je to očekivana pobjeda, baš kao što se očekuje da će Kerum sklopiti postizbornu koaliciju s HDZ-om.

OSJEČKA PRIČA

»Nova osječka priča« *Gordana Matkovića* bila je presudna za promjenu vlasti u Osijeku, jer je on prije tjedan dana prišao HDSSB-u i tako im osigurao većinu u gradskom vijeću i pomogao u županijskom. To je bilo dostatno da *Krešimir Bubalo* osvoji 63,18 posto glasova, a *Anto Đapić* (HSP)

samo 34,43 posto. Uz osvojenu vlast u gradu, HDSSB će zadržati i vlast u županiji, jer je *Vladimir Šišljagić* (54,10 posto) bio jači od HDZ-ovog predsjednika županijskog odbora *Tomislava Ivića* (42,80 posto). Što je uzrokovalo ovakvu pobjedu? Prije svega, prijeponi unutar HSP-a i višestruko 'cimanje', pa i odbacivanje *Matkovića* i loša procjena HDZ-a da će mu ostanak uz *Đapića* i HSP donijeti bodove u širokoj koaliciji za županiju (HDZ, HSP, HSU, HSS i HSLS). Ostaje, naravno, da se proanalizira poraz i izvuku pouke, no, po gradu već kruže priče o smjeni kadrova županijskog i gradskog HDZ-a.

ZAGREBAČKA PRIČA

Zagrebačka je priča dobila predvidi kraj, jer je *Bandić* već u prvom krugu osigurao gotovo natpolovičnu većinu, pa je bilo bjelodano

tko će slaviti, tako da postotak od 61,79 i nije od nekog značaja. No, i *Josip Kregar* je u pravu kada se smatra pobjednikom s 36,69 posto – što nije zanemarivo, jer je neovisni kandidat sa šačicom istomišljenika. Imao je protiv sebe cijeli sustav SDP-a u glavnom gradu svih Hrvata i postigao to što jest, što, recimo, nije pošlo za rukom *Jasenu Mesiću*, kojega je pratila logistika HDZ-a.

Izbori su iza nas, kampanja je bila takva kakva jest, poprilično prljava s udarcima ispod pojasa, bilo je i zaprašivanja iz zrakoplova, a kandidati na svim razinama bili su glasni i puni obećanja. U dva izborna kruga oni su zašutjeli, a na djelu su bili birači, jer jedino oni i mogu odlučiti. Ostaje nam da se uvjerimo u kolikoj će mjeri izabrani ispuniti svoja obećanja, a naša očekivanja, da ne budu – obećanje ludom radovanje.

Slavko Žebić

VOJVOĐANSKI DVORCI I LJETNIKOVCI, SPOMENICI KULTURE U PROPADANJU

Nijemi svjedoci prošlog vremena

Piše: Zvonimir Perušić

Dvorci i ljetnikovci Vojvodine, nekada blještavi simboli bogatstva i luksuznog života, danas su uglavnom napuštena, oronula zdanja o kojima nitko ne vodi računa. Osim rijetkih, u koje se sporadično nešto i ulaže, a kojih je manje od prstiju na jednoj ruci, svi ostali po Bačkoj, Srijemu i Banatu propadaju i veliko je pitanje može li se njihovo potpuno nestajanje zaustaviti. A, bila bi velika šteta prepustiti ih zubu vremena, jer dvorci u Vojvodini nisu samo slika jednog vremena i načina života njihovih vlasnika, bogatih veleposjednika, vojnih, trgovačkih i obrtničkih obitelji, nego su i dio bogatstva graditeljskog, povijesnog, kulturnog, ekonomskog, turističkog i nacionalnog naslijeđa ovog područja. Vremena puno i nema, jer ako se pod hitno ne donesu potrebni zakoni, dvorci i ljetnikovci će nastaviti ubrzano propadati i za koju godinu nekih od njih više neće biti niti u tragovima. Potrebno je, prije svega, regulirati pitanje vlasništva nad ovim formalno zaštićenim kulturnim dobrima, a potom i potaknuti ulaganje u njihovo obnavljanje.

O ovom veoma aktualnom i teškom problemu razgovaralo se prošlog petka na međunarodnom znanstvenom skupu pod nazivom »Dvorci i ljetnikovci Vojvodine«, održanom u jednom od malobrojnih očuvanih i obnovljenih dvoraca – dvorcu *Bogdana Dunderskog* u Bečeju. Taj je dvorac sačuvan i godinama restauriran dobrom voljom i razumijevanjem njegova dugogodišnjeg titulara – Poljoprivredno-industrijskog kombinata Bečej, a sadašnja mu je namjena komercijalna. Naime, u tom se zdanju nalazi nadaleko poznati hotel »Fantast«. Znanstveni je skup okupio više od 30 stručnjaka iz različitih područja, od arhitekata, povjesničara i povjesničara umjetnosti, do turizmologa, predstavnika Pokrajinskog zavo-

da za zaštitu spomenika kulture i političara. Početku skupa nazočni su bili i predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sándor Egeresi*, te predsjednici općina Bečej i Novi Bečej *Petar Knezi* i *Milivoj Vrebalov*, što bi trebalo značiti načelnu spremnost pokrajinskih i lokalnih vlasti da urade svoj dio posla.

TUŽNA PRIČA

Osim zaustavljanja daljnjeg propadanja vojvođanskih dvoraca i ljetnikovaca, ozbiljan problem predstavlja i neiskorištenost ekonomskih i kulturnih potencijala onih zdanja, čija ruševnost još nije tako daleko odmakla.

»Tema dvorci u Vojvodini tužna je priča«, kaže dr. *Branka Kulić*, jedna od sudionica znanstvenog skupa. »Za sve ove godine, koliko se bavim ovom temom, a to nije malo, mogu reći kako nije objavljena niti jedna monografija, niti jedna ozbiljnija knjiga o vojvođanskih dvorcima. O dvorcima više znaju lokalni stanovnici, od kojih se neki još i sjećaju načina života i rada na spahijskim imanjima, dok je šira javnost o tome vrlo slabo obaviještena. Sva ova zdanja u Vojvodini zadesila je ista sudbina: nekad su služili za pokazivanje ugleda i raskoši, a danas su nijemi svjedoci prošlog vremena. Udaljeni

od glavnih cesta, oronuli i često napušteni, izgubili su svoju raskoš. Devastacija ovih objekata naglo je pojačana nakon Drugog svjetskog rata, kada su njihovi vlasnici razbaštinjeni, a novi vlasnici ili nisu marili za njihovo održavanje, ili za to nisu imali novca.«

Građenje dvoraca po Vojvodini započelo je koncem 18. stoljeća, te su dalje nicali u 19. i početkom 20. stoljeća, pa su prema tome i stilovi građenja ovih objekata različiti i pripadaju prelaznom razdoblju od baroka do klasicizma. Kao dio kulturnog identiteta naroda koji su živjeli na ovom prostoru, dvorci i ljetnikovci duboko su utkani u povijest, kulturu i tradiciju Vojvodine. Nacionalizacijom

poslije Drugog svjetskog rata ova su zdanja oduzeta od vlasnika i dana na upravu poljoprivrednim kombinatima ili mjesnim vlastima, koji su ih potom pretvorili u uredske prostore, seoske škole, domove za djecu ili im dali neki drugi sadržaj.

»Pogrešno je očekivati mecenu u liku države, koji će uložiti novac i obnoviti dvorce. To je utopija. Bez određivanja vlasnika, odnosno titulara, njihovo je održavanje gotovo nerješiv problem. Možda će upravo dvorac *Bogdana Dunderskog* prvi ići u privatizaciju i to je jedino rješenje«, tvrdi dr. *Branka Kulić*.

PRVO PRIVATIZACIJA, PA SVE OSTALO

Mr. *Ana Pandžić*, turizmologinja koja je magistrirala na temu »Dvorci Vojvodine«, smatra kako je turistička namjena jedina prava budućnost ovih spomenika kulture. »Recimo, mnogi Beograđani dolaze u Vojvodinu vidjeti ove dvorce, bez obzira u kakvom su oni trenutačno stanju, i bez obzira na njihovu veličinu ili poznatost. To nam pokazuje kako ovo vojvođansko kulturno blago ima veliku vrijednost i da se s tim može računati«, kaže mr. *Ana Pandžić*.

Zajednička fotografija: sudionici skupa ispred dvorca Bogdana Dunderskog kraj Bečeja

postati oronula, a tek rijetki blistaju nekim novim sjajem *
jektima, njihova obnova ne može niti započeti

U Vojvodini postoji 5 dvoraca proglašenih kulturnim dobrom od izuzetnog značaja, 19 su kulturna dobra velikog značaja, 11 su značajna kulturna dobra, a 16 ih je evidentirano samo kao kulturna dobra. Budući da su uglavnom u veoma lošem stanju, u ovom momentu većina niti nema nikakvu namjenu. Međutim, nakon eventualne privatizacije i neophodnih građevinskih i drugih restauratorskih radova, mogućnosti njihova eksploatacija uopće ne bi morale biti male. Arhitekt *Vojislav D. Dević* kaže kako dvorci i ljetnikovci u današnje vrijeme mogu imati široku lepezu sadržaja:

»Ovisno o njihovoj veličini, položaju i izgledu, ti se objekti mogu koristiti za plemićko-turističku, gastronomsku, kulturnu, umjet-

ničku, ribolovnu ili neku drugu namjenu«, smatra *Dević*. »Nakon zakonskog rješavanja njihovog imovinsko-pravnog statusa i rekonstrukcije, poreznim olakšicama i drugim mjerama treba potaknuti nove vlasnike, odnosno titularne upravljače, da ulažu u te zgrade. Treba napraviti studije isplativosti ulaganja u dvorce i programe obnove i održivog razvoja, te stvoriti mrežu dvoraca u Vojvodini, kako bi oni mogli imati jedinstvenu ponudu. Siguran sam da bi obnovljeni dvorci mogli postati brend Vojvodine prema svijetu.«

MOGUĆNOSTI PRENAMJENE

Jedan od mogućih pravaca budućnosti vojvodanskih dvoraca, sada napuštenih i zapuštenih, mogla bi

biti izgradnja suvremenih centara za život uz asistenciju, gdje bi upravo ti zakonom zaštićeni objekti bili u središtu tih centara.

»U Njemačkoj su dvorci nakon pada Berlinskog zida izdani u zakup na 99 godina po cijeni od 1 eura, s tim da tamo zakupac ima obvezu ulagati u njihovu obnovu«, objašnjava doktorska studentica s niškog sveučilišta *Sanja Stevanović*. »Imajući u vidu svjetske standarde, izgradnja 350 apartmana oko vojvodanskih dvoraca, koji bi bili korišteni kao centri za život uz asistenciju, uz sve popratne sadržaje, sigurno bi bila isplativa. Također se u sklopu dvoraca mogu izgraditi i centri za liječenje ovisnosti, ili centri za alternativnu medicinu.«

Nažalost, za sada se ne može ozbiljno razmišljati o prenamjeni dvoraca i ljetnikovaca i to neće biti tema dok god oni budu sličili ruševinama na vojvodanskim poljima, obraslim visokom travom i neuređenim šumarcima.

»Puno je tih objekata u lošem stanju, situacija je alarmantna i prisustvujemo njihovom nestajanju«, kategorična je *Svetlana Bakić* iz

Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture. »Prvi korak njihovog urušavanja dogodio se 1919. godine agrarnom reformom i promjenom vlasnika. Već od tada se neki objekti urušavaju. Drugi korak dogodio se 1945. godine, kada je ukinuta privatna svojina, odnosno kada su dvorci i ljetnikovci nacionalizirani. Kao posljedicu toga, imamo potpuni prekid kontinuiteta i vlasništva nad tim objektima i njihovog održavanja. U njih se prethodnih desetljeća donekle ulagalo samo u slučajevima kada je njihov titular bio neki uspješan i moćan poljoprivredni kombinat. Najgore su prošli dvorci podignuti u okviru sela, koja su sljedećih desetljeća siromašila. Za mnoge od njih već je sada kasno za opstanak.«

Svetlana Bakić precizira kako je čak 50 posto fonda ovih spomenika kulture propalo, ili u njihovo obnavljanje treba uložiti veliki novac. Kao rijedak pozitivan primjer ističe upravo mjesto održavanja ovog znanstvenog skupa, dvorac Bogdana Dunderskog, o kojem skrbi PIK Bečej.

Dvorac Bogdana Dunderskog

Dvorac u kome je smješten hotel »Fantast« kraj Bečaja početkom 20. stoljeća podigao je Bogdan Dunderski, jedna od najzanimljivijih ličnosti čuvene bogataške obitelji, koja se početkom 19. stoljeća u Vojvodinu doselila iz Hercegovine. Taj raskošni dvorac i danas oslikava bogatstvo i moć njegova vlasnika.

Bogdan Dunderski nikada se nije ženio, a priča se kako je imao tri velike ljubavi: žene, konje i vino. Bio je jedan od rijetkih ljudi koji je uspio ostvariti svoje snove sagrađivši dvorac iz mašte. Drugi su uglavnom kupovali već postojeće dvorce.

Arhitekt Sava Stražmestrov, konzervator savjetnik iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, kaže kako nije poznato tko je bio izvođač radova pri gradnji ovoga dvorca. Nisu sačuvani niti građevinski planovi.

»Bogdan Dunderski je puno putovao i premda nije imao visoko formalno obrazovanje, puno je učio«, kaže Stražmestrov. »Na njegovom je dvorcu vidljiv snažan utjecaj arhitekture europskih dvoraca. Ovaj se hotel zove Fantast po najboljem konju Dunderskog iz njegove ergele, koja je bila najstarija i najveća ergela u državi nastaloj nakon Prvog svjetskog rata. Ta je njegova ergela imala oko 1400 rasnih konja. Nakon Drugog svjetskog rata preostali konji prodani su Talijanima po klaoničkoj cijeni.«

Iako je dvorac lijepo sređen, autentični su jedino njegovi zidovi i vrata. Od raskošnog namještaja, umjetničkih slika i nakita nije ostalo ništa. Nakon 1945. godine, u nepoznatom su pravcu odneseni tepisi, kristalni lusteri, srebrnina, a u dvorac su, namjerno ili ne, puštene ovce. Tako su pod i dio zida bili potpuno uništeni.

Bogdan Dunderski umro je 1943. godine i pokopan je u kapeli koju je dao izgraditi u svom dvorcu.

Miroslavu Slavku Mađeru uručena Nagrada Grada Zagreba

Priznanje za šezdesetogodišnji rad

U povodu Dana Grada Zagreba – 31. svibnja, gradonačelnik *Milan Bandić* dodijelio je 29. svibnja u Staroj gradskoj vijećnici u Čirilmetodskoj ulici javna priznanja – Nagrade Grada Zagreba, medalje Grada i plakete, najistaknutijim pojedincima i tvrtkama.

Među tih 16 laureata Nagrade Grada Zagreba za 2008. godinu nalazi se i ime našeg Srijemca, rođenog Hrtkovčanina, *Miroslava Slavka Mađera*, koji ove godine obilježava 60 godina svestranog djelovanja u književnosti i novinarstvu te 80. godinu života, a iza sebe ima tridesetak knjiga poezije, drame i proze i zaslužno članstvo Društva hrvatskih književnika i Hrvatskog novinarskog društva.

Mađer je do sada nagrađivan visokim i prestižnim nagradama od kojih izdvajamo: Godišnju nagradu (1980.), Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (1994.), Državnu nagradu »Vladimir Nazor« za cjelokupni

Nagradu Grada Zagreba Miroslavu Slavku Mađeru uručio je gradonačelnik Milan Bandić

stvaralački opus (1999.), a dobitnik je i drugih zapaženih nagrada (Matice hrvatske 1970. godine, Nagrade Društva hrvatskih književnika »Tin Ujević« 2008. godine...) te niza odličja, plaketa i priznanja.

Dobivanje Nagrade Grada Zagreba Miroslava Slavka Mađera je razveselilo, jer je to bila jedina od većih nagrada koju ovaj plodonosni književni pregalac do sada nije dobio. »Sretan sam i zadovoljan jer ovu nagradu doživljam kao veliku čast i priznanje za svoj 60-togodišnji rad, a osobito me ponosnim čini činjenica što sam već 1957. godine bio u najužem izboru za ovu nagradu, na prijedlog mog generacijskog kritičara akademika *Vlatka Pavletića*, ali, eto, sudbina je htjela da je dobijem tek 52 godine kasnije«, kratko je prokomentirao dobivanje ove prestižne nagrade Miroslav

Slavko Mađer te se zahvalio našem listu na iskrenim čestitkama.

Z. Ž.

KOMENTAR

Riječi i slike na zidovima

Piše: Zvonko Sarić

Koncem prošlog mjeseca u Splitu je održan Međunarodni festival Kurbane kulture »xStatic09«. Program ovog festivala obuhvaćao je ulično prvenstvo u košarci, natjecanje u vožnji skatea, bmx-a, rola i mountbikea, kao i nastupe DJ-a i oslikavanje grafitima. Natjecateljski dio festivala održan je u prostoru Osnovne škole »Plokite«, a crtači grafiti, među kojima su bili i slavni španjolski crtači *Belin* i *Rabadiga*, oslikali su grafitima školsku fasadu. Ovakva događanja nisu novost, održavaju se u svim većim gradovima.

Pisanje riječi na zidovima također nije novost, kao što nije novost niti umjetnost koju stvaraju crtači grafiti, ali je interesantno kako pojedini hrvatski mediji prenose da su Splićani posljednjih tjedana svjedoci prave poplave street arta i komunikacije grafitima. Izgleda da trenutačno gotovo nema relevantne splitske teme koja nije dobila svoju refleksiju na uličnim zidovima. Naravno, pogodili ste! U pitanju je zidna demokracija. Grafiti-komentari odnose se na lokalne izbore, a kada je toliko poplava zidne demokracije i izravne komunikacije putem grafiti, postavlja se pitanje: odgovaraju li pisci grafiti na (ne)kvalitetu informiranja javnosti od strane medija?!

Pisanje i crtanje grafiti počelo je negdje koncem šezdesetih godina prošlog stoljeća. Najviše grafiti je osvanulo u metrou New Yorka, jer je tamo najviše publike. Metro je najposjećeniji dio grada, a vlakovi i zgrade njujorške podzemne željeznice bila su velika platna za ostvare-

nje umjetnosti grafiti, koja se vremenom uselila i u privatne kolekcije i razne galerije, jer su mnogi umjetnici grafiti počeli raditi i u drugačijim medijima, ostvarujući svoje radove i na platnima. Najpoznatiji umjetnik grafiti je *Jean Michel Basquiat*, koji je nakon crtanja grafiti na zidovima počeo slikati i na drugim, raznim podlogama. Basquiat je svojim porukama i crtežima kritizirao politiku i društvo i isticao svoje crnačko porijeklo. Slava je stigla, kao i novac, ali su u tom paketu stigli i narkotici od kojih umire prije svog 28. rođendana. Grafiti odavno više nisu samo izraz provokacije. Grafiteri, od kojih je danas najpoznatiji *Banksy*, svojim crtežima obogaćuju vizualni identitet metropola. A dosjetili su se i Finci da umjetnost grafiti proglase dijelom urbane kulture Helsinkija. Ipak, grafiti su ostali i dalje oblik društvene kritike. Na tzv. Sigurnosnom zidu, koji razdvaja Izrael i Palestinsku samoupravu, nedavno je u dužini od 2600 metara ispisan grafit od niza riječi u znak prosvjeda protiv izraelskog odnosa prema Palestincima.

Ako razmislimo o jeziku, o riječima, prilično ćemo lako doći do zaključka da se društveni sustav temelji na jeziku, kao strukturi na kojoj počiva moć, a umjetnici pokazuju kako se ta struktura može presložiti u mozaik riječi koje nije lako podvesti i uklopiti u željene matrice moći. Znakovima-riječima bavi se i umjetnica *Jenny Holzer*, primjerice, u projektu projekcija predimenzioniranih tekstova austrijske književnice *Elfride Jelinek* na zidove pročelja vijećnice u Beču, kao i na zidove

ureda predsjednika, parlamenta i bečke državne opere.

Projekt projekcija tekstova-riječi uznemirujućeg sadržaja na bečkim zidovima bio je sjajan primjer lingvistički artikulirane umjetničke intervencije.

Pa, ako se u Beogradu pišu i crtaju grafiti na mjestima neslužbeno zaštićenim od intervencije policije, a znajući da je nekada grafiti pisao i *Nebojša Krstić*, ex grupa Idoli, a sadašnji savjetnik predsjednika Srbije, zašto ne bi nakon književnih večeri i kazališnih predstava u dvorištu Doma DSHV-a Mladež ove stranke organizirala u istom prostoru večer pisanja i crtanja grafiti?

Godišnja skupština HKC-a »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Redovita godišnja skupština Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« bit će održana večeras (petak, 5. lipnja) u Velikoj dvorani Centra, u Preradovićevoj ulici broj 4. Početak je u 19 sati.

»Pijana noć 1918.« na zatvaranju Sterijino pozorja

NOVI SAD – Predstavom »Pijana noć 1918.« Teatra Ulysses s Brijuna večeras, u petak 5. lipnja, bit će svečano zatvoreno 54. Sterijino pozorje. Kako stoji u najavi, dramski predložak ove predstave je poznata novela »Pijana novembarska noć 1918« Miroslava Krleža, koju je za potrebe brijunskog kazališta preradio Ivo Štivičić.

Predstavu je režirala Lenka Udovički. Igraju: Sreten Mokrović, Sven

Medvešek, Ksenija Marinković, Nina Vilić, Linda Begonja, Nebojša Glogovac, Krunoslav Ključar, Damir Šaban, Zoran Gogić, Mladen Vasary, Lucija Šerbedžija, Ivan Đuričić, Damir Borojević, Sven Jakir i Damir Poljićak.

Podsjetimo, u okviru zasebnog sterijanskog programa »Kulturni most Novi Sad – Brijuni«, Teatar »Ulysses«, čiji je osnivač i umjetnički direktor Rade Šerbedžija, gostuje s pet predstava u vlastitoj produkciji.

Koncert HKPD-a »Tomislav« iz Golubinaca

GOLUBINCI – Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo »Tomislav« iz Golubinaca održat će u subotu, 6. lipnja, koncert u holu tamošnje Osnovne škole »23 oktobar«. Nastupit će članovi folklorne sekcije i tamburaški ansambl udruge. Kao gosti koncerta nastupit će i članovi HKUD-a »Mladost« iz Domaljevaca (BiH). Početak je u 20 sati.

Folklorni festival »Djeca su ukras svijeta«

TAVANKUT – Četrnaesti po redu, Festival dječjeg folklora pod nazivom »Djeca su ukras svijeta« bit će održan u nedjelju, 7. lipnja, u Domu kulture u Tavankutu. Na ovoj manifestaciji od pokrajinskog značaja nastupit će desetak društava, pripadnika nacionalnih manjina u Vojvodini.

Svečani program počinje u 18 sati u dvorani Doma kulture u Tavankutu, a planirano je da se sastanak predstavnika gostujućih društava održi u zbornici Osnovne škole »Matija Gubec« u Tavankutu, s početkom u 17 sati.

Proslavljena 65. obljetnica SKD-a »Prosvjeta«

ZAGREB – Svečanom skupštinom u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski u ponedjeljak, 1. lipnja, obilježeno je 65 godina djelovanja

Srpskoga kulturnog društva »Prosvjeta«, utemeljenoga u Glini davne 1944. godine, prenosi Hina.

Brojne uzvanike pozdravili su predsjednik »Prosvjete« Čedomir Višnjić, potpredsjednik Vlade Slobodan Uzelac, ministar kulture Božo Biškupić, srbijanski ministar kulture Nebojša Bradić, predsjednik Srpskoga narodnog vijeća (SNV) Milorad Pupovac te potpredsjednik Matice hrvatske akademik Tonko Maroević i predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske Aleksandar Tolnauer.

Srbijanski ministar kulture Nebojša Bradić kazao je kako Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« danas radi u puno boljim uvjetima te da održava veze s matičnom zemljom. Izrazio je zadovoljstvo što u tom društvu ima sve manje politike, a sve više kulture i kreativnosti. Pohvalio je izdavaštvo »Prosvjete« koje je, istaknuo je, pokazalo kako je bitno otrgnuti od zaborava protekle djelatnosti toga društva.

Ministar Božo Biškupić rekao je kako Ministarstvo kulture osobito skrbi za središnju knjižnicu srpske nacionalne manjine koja djeluje pri »Prosvjeti«, istaknuvši da hrvatska vlada izdvaja sredstva za rad i kulturnu obnovu manjinskih zajednica prihvaćajući manjine kao bogatstvo.

Pučke pjesnikinje iz Sombora na sijelu

DELETOVCI – Prošle je subote, 30. svibnja, u Đeletovcima (Republika Hrvatska) održano 28. sijelo pučkih pisaca Slavonije, Baranje i Srijema, na kojem su po prvi put sudjelovale pjesnikinje iz Sombora Marija Šeremešić i Marica Mikrut. Na sijelu su sudjelovala 53 pučka pjesnika čije su odabrane pjesme objavljene u ovogodišnjem zborniku. U prvom dijelu programa sudionicima su dodijeljene zahvalnice i prigodni darovi, a potom su pjesnici govorili svoje pjesme. Domaćini su priredili lijep kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovali članovi folklorne sekcije KUD-a »Grančica« iz Đeletovaca i tamburaški sastav »Đeram« iz Vinkovaca.

Z. G.

Berežani na Smotri folkloru u Starim Jankovcima

STARI JANKOVCI – Kulturno umjetničko društvo »Jankovci« iz Starih Jankovaca (Republika Hrvatska) po deveti je put organiziralo Smotru folkloru na kojoj su svoj tradicijski folklor prikazale udruge nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i hrvatski KUD-ovi koji djeluju izvan matične domovine. Na ovoj manifestaciji zapaženiji nastup imali su članovi HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, koji su izveli običaj »Kapara«.

Ova manifestacija se odvijala u nedjelju, 24. svibnja, na ljetnoj pozornici kod osnovne škole. Osim Berežana, na smotri su sudjelovala i kulturno-umjetnička društva iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Mađarske.

Z.G.

Ištvančić i Bušić snimaju dokumentarni film »Gospa Ilačka«

ILAČA – U organizaciji udruge »dr. Ante Starčević« iz Tovarnika i župe sv. Jakova u marijanskom svetištu u Ilači prošloga je petka predstavljen projekt snimanja dokumentarnog filma »Gospa Ilačka«. Udruga je za tu svrhu angažirala poznatog redatelja HRT-a Branka Ištvančića i scenarista mr. sc. Krešimira Bušića.

»Želja nam je ispričati priču o našem svetištu i ponuditi kulturne i povijesne baštine našeg srijemskog kraja, te osvrtno na događanja koja su obilježili ilačko svetište. Smatramo da ovaj projekt i buduće aktivnosti koje planiramo pokrenuti i realizirati ne samo da su od važnosti za našu Đakovačko-osječku nadbiskupiju, Vukovarsko-srijemsku županiju, Općinu Tovarnik, na kojoj naša udruge djeluje, već od i šireg hrvatskog nacionalnog interesa«, kaže Antun Ivanković, predsjednik udruge »dr. Ante Starčević« iz Tovarnika.

Suradnja varaždinskog HNK i zemunskog Madlenianuma

Uzajamna gostovanja i ugovor o suradnji

Uzajamna gostovanja kazališnih kuća iz Srbije i Hrvatske već odavno nisu ništa novo. Uz aktualno Sterijino pozorje u Novom Sadu, na kojem gostuju Teatar Ulysses s Brijuna i riječki HNK Ivana pl. Zajca, posljednji primjer kazališne suradnje povezao je Zemun i Varaždin. Naime, Hrvatsko narodno kazalište iz Varaždina gostovalo je prošle srijede, 27. svibnja, u Zemunu, gdje je u kazalištu Madlenianum izvelo predstavu »Vučjak« radenu po tekstu *Miroslava Krleža*.

Prema pisanju Hine, predstavu u režiji *Ivice Kunčevića*, u kojoj je glavni lik intelektualac stalno u nesporazumu i sukobu s realnošću, beogradska publika pozdravila je bumim pljeskom.

Ravnateljica HNK-a *Jasna Jakovljević* tom je prilikom izrazila zadovoljstvo što je poslije dugog razdoblja ostvarena suradnja s Madlenianumom, te podsjetila da je nedavno slična suradnja uspostavljena i s Narodnim kazalištem u Beogradu.

S druge strane, zemunsko kazalište je, prema najavama, jučer, 4. lipnja, gostovalo u Varaždinu na

Iz predstave »Vučjak« Hrvatskog narodnog kazališta iz Varaždina

Velikoj sceni tamošnjeg HNK-a. »Madlenianum« se varaždinskoj publici predstavio s monooperom »Dnevnik Anne Frank« *Grigoryja Samuilovicha Frida*.

Opera je i intelektualno i emocionalno zahtjevnija, traje jedan sat, a u nju je uključen i orkestar, koji predstavlja logoraše i naciste, istaknula je

na najavnoj konferenciji za novinare redateljica *Staša Koprivica*.

Valja napomenuti da su ravnateljica varaždinskoga HNK *Jasna Jakovljević* i ravnateljica Madlenianuma *Danka Teodorović* u ponedjeljak u Varaždinu potpisale ugovor o međusobnoj suradnji i mogućoj koprodukciji. Po njihovim

riječima, kako piše Hina, koprodukcija bi uvelike olakšala financijsku stranu stvaranja umjetnosti, a glumcima bi donijela nova iskustva.

»Madlenianum« je privatno kazalište, koje je u Zemunu 1999. osnovala *Madlena Zepter*, supruga milijunaša *Philipa Zeptera*.

D. B. P.

Robert Šimrak dobitnik Vjesnikove nagrade za likovnu umjetnost »Josip Račić«

Potvrda jedinstvenog mjesta na sceni

Jedinstven i posve originalan site specific projekt Roberta Šimraka utemeljen na suvremenoj pop-kulturi, stripu, promišljanju kibernetike kao teorije komunikacije te američkim futurološkim filmskim spektaklima poput »Blade Runnera« i »Matrixa« – što je pod nazivom »Wireframe« 2008. godine održan u zagrebačkome Muzeju za umjetnost i obrt, osvojio je Vjesnikovu nagradu za likovnu umjetnost »Josip Račić«, piše ovaj zagrebački dnevni list. Kako stoji u obrazloženju ocjenivačkoga suda, koji je djelovao u sastavu – *Damir Fabijanić* (predsjednik), *Mikica Maštrović*, *Leila Topić*, *Sanja Bachrach Krištofić* i *Marina Tenžera*, u samo 12 recentnih radova sastavljenih od digitalnoga tiska na foliji, pleksiglasa, florekse i fluorescentnih lampi u autorskoj koncepciji ravnatelja Muzeja za umjetnost i obrt

Robert Šimrak je nedavno izlagao i na skupnoj izložbi u Subotici

te višega kustosa zbirke slikarstva Miroslava Gašparovića, Šimrak je potvrdio svoje jedinstveno mjesto na hrvatskoj likovnoj sceni. Nastavljajući svoja prijašnja istraživanja s kraja osamdesetih zasno-

vana u odabiru vizualnih simbola masovne kulture i komunikacije – od stripa i reklamne fotografije do religioznog simbola, branda ili logotipa neke tvrtke, koje je podvrgavao procesu umjetni-

ke transpozicije, mijenjajući im uobičajeni kontekst i značenje, Šimrak je otišao korak dalje, ulazeći u ikonografiju virtualnog svemira kao prostora svih medija. Sam naziv ciklusa »Wireframe« preuzet je iz računalne terminologije i označava onaj kostur trodimenzionalnog (3D) crteža koji, premda nevidljiv – čini osnovni gradbeni element kompozicije.

Inače, dio iz spomenutog Šimrakovog ciklusa (tri rada umanjene dimenzije) subotička je publika imala priliku vidjeti u okviru izložbe »Umjetnička grafika i suvremeni mediji«, koja je u Modernoj galeriji Likovni susret priređena u ožujku i travnju ove godine. Robert Šimrak, koji je inače profesor na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti, bio je i selektor radova iz Republike Hrvatske za ovu izložbu.

D. B. P.

Javnim satom polaznika završena Radionica kreativnog pisanja

Zreli prozni uradci srednjoškolaca

Nakon deset susreta jedanput tjedno, polaznici Radionice kreativnog pisanja predstavili su na javnom satu svoje literarne uratke. Iako je ova radionica za cilj imala pristup proznoj književnoj formi, neki su se polaznici oprobali u njima bližim formama. »U svakoj je osobi vlastiti svijet i takav pristup proznom stvaralačkom procesu, a plodovi takva rada bili su vidljivi od novinarskog izvješća i poetskog pokušaja do vrlo zrelih proznih tekstova«, rekla je voditeljica radionice, profesorica hrvatskog jezika i književnosti Đurđica Stuhldreiter.

Na javnom satu održanom 27. svibnja u Hrvatskoj čitaonici svoje su uratke pročitali: *Dario Dujak, Ana Ivković, Vedrana Cvijin, Nevena*

Javni sat čitanja teksta: polaznici i voditeljica Radionice kreativnog pisanja Đurđica Stuhldreiter

Balažević, Donna Diana Prčić, Vanja Petrak i Nikola Bašić. Ivana Rudić, Slađana Gabrić, Na završenom tečaju polaznicima je

čestitala *Katarina Čeliković*, menadžerica kulturnih aktivnosti u Zavodu za kulturu vojvodanskih Hrvata, koji je ujedno i organizirao ovu radionicu. Za uspomenu na ove sate radionice svakom je polazniku ravnatelj Zavoda *Tomislav Žigmanov* uručio knjigu.

Svoje dojmove i nadu da će se nešto slično nastaviti u novoj školskoj godini iznijela je *Stanislava Stantić-Prčić*, članica Izvršnog odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća.

Radovi polaznika radionice u skorije bi vrijeme trebali biti objavljeni u listovima za mladež (*Kužiš?!, Pet plus*), kao i na internetskom portalu Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata (www.zkvh.org.rs).

D. B. P.

Povjesničar umjetnosti Bela Duranci obilježio 50 godina rada u kulturi

Slavlje u ime velikog ljudskog djela

»Pusti su gradovi bez ljudi poput *Bele Durancija*«, rekao je književnik i urednik *Boško Krstić* otvarajući večer priređenu povodom pola stoljeća rada u kulturi *Bele Durancija*, povjesničara umjetnosti, likovnog kritičara, esejista i kroničara, ali i počasnog građanina Subotice. Ovo, kako ga je *Krstić* nazvao, »slavlje u ime velikog ljudskog djela«, održano je u prepunoj čitaonici subotičke Gradske knjižnice, a tom je prilikom predstavljen i posljednji broj časopisa »Rukovet« posvećen upravo *Beli Duranciju* i njegovom svestranom opusu.

Likovni kritičar *Sava Stepanov* je ocijenio kako je *Duranci* kao povjesničar umjetnosti uradio mnogo, a kao jednu od karakteristika njegova rada naveo je vjerno prikazivanje povijesti. »Čini mi se da nema boljeg poznavatelja vojvodanskog senzibiliteta u likovnoj umjetnosti od *Bele Durancija*«, rekao je *Stepanov*.

Povjesničarka umjetnosti *Olga*

Šram je podsjetila da je *Duranci* svojim djelovanjem učinio da Subotica početkom 60-ih godina prošloga stoljeća bude jedno od središta likovne umjetnosti u tadašnjoj Jugoslaviji. Dodala je kako je radio i na osnutku nekoliko kulturnih institucija u gradu, pa tako i Moderne galerije Likovni susret.

»*Duranci* je odredio pravac rada Likovnog susreta, kojega se i danas držimo i koji ćemo slijediti u budućnosti«, rekla je *Olga Šram*.

O *Duranciju* je ovom prigodom također govorio i književnik *Ottó Tolnai*.

Bela Duranci je rođen u Baču 1931. godine. Objavio je 20 knjiga i na stotine separata, otvorio i postavio isto toliko likovnih izložbi, dobio desetak vrijednih nagrada s područja kulturnog stvaralaštva. Istaknuti je poznavatelj likovnog stvaralaštva Vojvodine 18. i 19. stoljeća, posebice mađarske varijante secesije u arhitekturi.

D. B. P.

Sava Stepanov, Bela Duranci i Olga Šram

Prinosi kulturi vojvodanskih Hrvata

U svojem dugogodišnjem radu *Bela Duranci* se, među ostalim, bavio i likovnom umjetnošću hrvatskih autora iz Vojvodine. Pisao je o slikarima *Stipanu Kopiloviću*, *Ivanu Balaževiću* i *Stipanu Šabiću*, kiparima *Ani Bešlić* i *Nesti Orčiću*, arhitektu *Boliti Duliću*, legatu dr. *Vinka Perčića*, umjetnosti naive u tehnici slame... Uvršten je i u »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«.

IAN MCEWAN, »NA PLAŽI CHESIL«, PROFIL, ZAGREB, 2008.

Posljednji dani kontrolirane seksualnosti

Pričajući priču o dvoje mladih ljubavnika željnih da nadvladaju bol zapretenu u prošlosti, pokazujući na svoj neponovljiv način kako nesporazumi i strahovi nepovratno oblikuju njihove (i naše!) živote, Ian McEwan napisao je fascinantant roman koji dirljivo svjedoči o tome kako čitav jedan životni put može biti promijenjen potezom koji nismo napravili ili riječju koju nismo izgovorili

Piše: Đurđica Stuhleitter

O bavljanje romana *Iana McEwana* u Hrvatskoj se već pretvorilo u tradiciju. Tako vrlo brzo, samo godinu dana nakon engleskog izdanja, i naši čitatelji imaju prilike uživati u romanu »Na plaži Chesil«. Riječ je o djelu slavljenom od kritike i publike širom svijeta, za koji je jedan od kritičara ushićeno zaključio kako ovo »nije samo prekrasno štivo, nego možda i najrjeđa od svijet stvari – savršen roman.« Svjedoči o tome i nagrada British Book Awards za knjigu godine 2008.

U romanu »Na plaži Chesil« McEwan osvjetljava sudar seksualne žudnje, dubokih strahova i romantičnih iščekivanja s vremenskim odmakom koji romanu daje dodatnu draž. Dovoljno se je prisjetiti društvene zadanosti tog prošlog vremena pa da roman dobije okvir koji će potpuno istaknuti i složenost i posebnost priče. Naime, godine 1962. žene su se već sunčale u bikiniju, u Bijeloj kući mladi američki predsjednik zabavljao se s *Marilyn Monroe*, a »Ljubavnik lady

Chatterley« više nije bio zabranjena knjiga. Ali do seksualne revolucije ostalo je još nekoliko dugih godina, baš kao i do komedije *Woodyja Allena* »Sve što ste željeli znati o seksu a niste se usudili pitati«. U taj okvir McEwan smješta svoje likove, pozivajući čitatelje da se zajedno s njima pokušavaju nositi s neumoljivom zadanošću intimnih svjetova.

BRIGA U PRVOJ BRAČNOJ NOĆI

Glavna je junakinja Florence, kći uspjehnog biznismena i ekscentrične profesorice na oxfordskom sveučilištu. Talentirana je violinistica i sanja o karijeri na koncertnim pozornicama i savršenom životu kojeg će proživjeti s Edwardom, mladim studentom povijesti.

Edward je odrastao na selu u okolici Oxforda, uz oca, ravnatelja mjesne škole i majku, koja se nakon prometne nesreće povukla u vlastiti svijet. Edwardova žudnja da osjeti uzbuđenja što ih nudi veliki grad odvođa ga na studij u London, a

ljubav prema sposobnoj, ali stidljivoj i osjećajnoj Florence, iz temelja mijenja njegov život. Florence i Edward vjeruju da će im brak donijeti sreću, povjerenje i slobodu, no obećanje svijetle budućnosti ipak ne može prikriti brige koje oboje nose u svoju prvu bračnu noć, u pansion na plaži Chesil...

NOVA JEDNOSTAVNOST

Pričajući priču o dvoje mladih ljubavnika željnih da nadvladaju bol zapretenu u prošlosti, pokazujući na svoj neponovljiv način kako nesporazumi i strahovi nepovratno oblikuju njihove (i naše!) živote, Ian McEwan napisao je fascinantant roman koji dirljivo svjedoči o tome kako čitav jedan životni put može biti promijenjen potezom koji nismo napravili ili riječju koju nismo izgovorili.

Materijala za društvenu kritiku u ovom romanu svakako ima pregršt, ali McEwan ga ipak radije podastire i ostavlja čitateljima za analizu. Možda je ta »nova jednostavnost« istoznačna sa literarnom zrelošću ili prekaljenošću, na način da s godinama i iskustvom (i življenja i pisanja) čovjek postaje svjesniji da je štošta u rukama sudbine.

PAŽLJIVO SATKAN I INTELIGENTAN ROMAN

»Na plaži Chesil« nevelik je roman, pitak i već samim izborom teme prilagođeniji privlačenju šireg kruga publike. No, kao i uvijek kada je riječ ovom piscu vrlo je pažljivo satkan i inteligentan. Komoran je, što je u neku ruku vrlina ali i mana, u usporedbi s nekim drugim njegovim romanima. McEwanov stil je ovdje mekaniji, suptilniji; njegova priča teče pravocrtno, svojim tokom. Pa iako taj tok nudi i brojne rukavce, ovog se puta nekako čini kao da je piščev britki kritični jezik namjerno ostao negdje »za zubima«.

Britanska kritika dočekala je roman *Na plaži Chesil* s oduševljenjem. Svaki roman bookerovca McEwana je »dogadaj«, ali ovaj je »remek-djelo« (*Times Literary Supplement*). Dojam je uistinu jak. *Na plaži Chesil* zanimljiv je ljubić, iz vremena koje bismo mogli nazvati posljednjim danima Imperija kontrolirane seksualnosti.

Ian McEwan rođen je 1948. u Aldershotu, u južnoj Engleskoj. Djetinjstvo je proveo u Singapuru i u južnoj Africi, gdje mu je službovao otac. Po povratku u Englesku diplomirao je studij engleske književnosti na University of Sussex, a magistrirao na University of East Anglia. Za prvu knjigu pripovijedaka *First Love, Last Rites* (1975) dobio je nagradu Somerset Maugham Award, a za svoje romane mnoge druge ugledne književne nagrade: Whitbread Novel Award (1987), Man Booker Prize (1998); WH Smith Literary Award (2002), National

Book Critics' Circle Fiction Award (2003), Los Angeles Times Prize for Fiction (2003), i Santiago Prize for the European Novel (2004), Galaxy za knjigu godine na British Book Awards 2008. Živi u Londonu gdje trenutačno piše novi roman.

JEZIČNI SAVJETNIK

Opozicija ili oporba?

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Prošle je nedjelje u Republici Hrvatskoj održan drugi krug lokalnih izbora za općinske načelnike, gradonačelnike, župane i njihove zamjenike. Tijekom izborne su se kampanje kandidati trudili nametnuti biračima kao najbolja opcija za njihovo selo, grad ili županiju. Često ne birajući riječi, napadali su svoje protivnike i tvrdili kako oni najbolje znaju te kako će Hrvatska napredovati samo ukoliko oni dođu na vlast. Kada se izborna zavjesa spustila, svi su, i gubitnici i pobjednici, sebe proglašavali moralnim pobjednicima čestitajući onima drugima, često zajedljivo i gorko. To je politika, i to je demokracija, kažu neki.

Na sreću mi se ovdje ne bavimo politikom, nego jezikom. U ovoj nas političkoj priči zanimaju riječi *opozicija* i *oporba* koje često možemo čuti iz usta onih koji nisu uspjeli pobijediti na izborima. Koja je od njih pravilna i koju bismo trebali rabiti?

Kako se hrvatski narod tijekom povijesti često morao opirati, protiviti, suprotstavljati nekomu nije čudno što postoji više naziva za istu radnju. Čini se da je u hrvatskome jeziku prevladao naziv *oporba* koji je zabilježio hrvatski preporoditelj, političar i književnik don *Mihovil Pavlinović*. U vezi s tom riječi imamo pridjev *oporbeni*, imenicu *oporbenjak* i uz nju pridjev *oporbenjački*. Pod srpskim se utjecajem, nakon 1918., sve češće javlja internacionalni naziv *opozicija*. Kako u socijalističkom razdoblju nije bilo potrebe za ovim riječima jer nije bilo višestranačja, a ni prava na drukčije mišljenje, navedene riječi odlaze u povijest. Ponekad bi netko za njima posegnuo kada bi govorio o o stranačkim sukobima u demokratskim zemljama. No tada bi, gotovo u pravilu, upotrijebio riječ *opozicija*.

Stoga je riječ *oporba* u tadašnjem »Jezičnom savjetniku« Matice hrvatske obilježena kao zastarjelica uz napomenu da se danas kaže *opozicija*.

Brodnjakov »Rječnik razlika« riječ *oporba* označuje brojem 6. U objašnjenju uz navedeni broj stoji: »Hrvatske riječi koje su sustavno potiskivane i izbacivane iz uporabe, proglašavane nacionalističkim pa čak i ustaškim, kao npr. pučanstvo (narod), advokat (odvjetnik)...«. Devetdesetih se godina u svakodnevnu uporabu vratila riječ *oporba*. Zbog svega navedenoga ne bismo ju smjeli zamjenjivati internacionalizmom *opozicija*.

Nužno je ovdje napomenuti kako svaka *opozicija* nije *oporba*. Naime, u suvremenom se jezikoslovlju riječ *opozicija* rabi kao lingvistički naziv za značenjsku opreku između dvaju leksema (jak-slab, blizu-daleko). Hrvatska inačica temeljnog lingvističkog naziva *opozija* jest *opreka*.

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI (27. dio)

Petar Preradović (1818.-1872.)

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Petar Preradović

Petar je Preradović rođen u Grabovici 1818. Osnovnu je školu polazio u Đurđevcu i Grubišnom Polju, a školovanje nastavio u vojničkoj akademiji u Bjelovaru te na vojnoj akademiji u Wiener Neustadtu. Tijekom vojne izobrazbe

prelazi s pravoslavne na katoličku vjeru te, kako sam kaže, gotovo u potpunosti zaboravlja materinski jezik. Nakon završene akademije odlazi u 33. pukovniju (Milano), a 1843. premješten je u Dalmaciju. Godine 1846. odlazi u Zagreb gdje se upoznaje s nositeljima hrvatskog narodnog preporoda. Oduševljava se preporodnom idejom i od odnarođenog časnika i njemačkog pjesnika preobražava se u istinskog domoljuba koji pjeva materinskim jezikom te postaje hrvatskim pjesnikom. U časničkoj je karijeri stekao čin generala. Prošao je mnoge garnizone i službovao u različitim mjestima (Verona, Kovin, Beč, Erdelj, Temišvar, Glina...). U povijesti hrvatske književnosti zapamćen je kao iznimno talentiran pjesnik osebujna izraza.

Prvi objavljeni Preradovićevi stihovi napisani su na njemačkom jeziku (»Das Uskoken-Mädchen«, 1841.). Hrvatskom se kulturom i književnošću oduševljava tek nakon

susreta s *Ivanom Kukuljevićem Sakcinskim*. U prvom broju »Zore dalmatinske« (1844.) objavljuje glasovitu pjesmu »Zora puca, bit će dana«. Prvu zbirku »Prvenici« tiskao je u Zadru 1846. godine, dok je drugu zbirku, naslovljenu »Nove pjesme«, tiskao pet godina kasnije u Zagrebu. Svoj je opus tematski podijelio u tri dijela: »rodoljupke«, »ljubovke« i »različne pjesme«. Posebnu skupinu čine prepjevi »tuđinke«, te ciklus nadgrobica nazvan »Milim pokojnikom«. Inspiriran sveslavstvom i europskim romantizmom, Preradović je autor rodoljubne, ali i ljubavne lirike (»Mrtva ljubav« i dr.) kojom je oduševljavao onodobne čitatelje. Njegova su dumoljubne pjesme većinom alegorijske. Obraduje različite vidove domoljublja, tematizirajući: neslogu (»Braća« i dr.), ljubav (»Dvije ptice« i dr.), nostalgiju (»Pozdrav domovini« i dr.) i budućnost (»Car Dušan« i dr.). Autor je brojnih soneta, oda, himni, balada, elegija, romanci i nadgrobni- ca te dviju pohvalnica jeziku (»Rodu o jeziku«; »Jezik roda moga«). Pjesme su mu ispunjene zvučnim asonancama i aliteracijama te drugim stilskim sredstvima. Ljubavna mu je lirika refleksivna, misaono pro-

dubljena i predstavlja najzreliji izraz pjesnikovih intimnih raspoloženja. Svojom je ljubavnom lirikom tonuo u misticizam i okultne svjetove, završivši u spiritizmu.

Pjesništvom nasljeđuje filozofske ideje *Herdera* te stvaralaštvo *Kollara*, *Mickiewicza*, *Byrona* i njemačkih romantičara. Nedovršenim se poema »Pustinjak« i »Lopudska sirotica« okušao i u dužim formama potvrdivši svoju pripadnost romantičarskoj književnosti. Autor je dramske poeme »Kraljević Marko« te nedovršenog religiozno-filozofskog spjeva »Prvi ljudi« nastalog pod utjecajem *Klopstockovog* »Mesije«.

Prevodio je s talijanskog na hrvatski (*Dante*, *Manzoni*), s hrvatskog na njemački (dio *Gundulićeva* »Osmana«), s češkog na njemački (*Hyneka*, *Mácha*), a zanimajući se spiritualizmom s francuskog je jezika preveo *Cardecovo* djelo »Spiritizam na prosto razloženo«.

Pred kraj života, tražeći lijek vodenj bolesti, Preradović odlazi u Austriju. Umire 1872. godine. Pokopan je u Beču, na Matzeindorfskom groblju, a njegovi posmrtni ostaci preneseni su 1879. godine u Zagreb.

SUSRET MINISTRANATA SUBOTIČKE BISKUPIJE

Pomoćnici oko Kristova stola

Prošle subote, 30. svibnja, u Tavankutu se okupilo više od stotinu ministranata, od predškolske do srednjoškolske dobi

Susreti ministranata uvijek predstavljaju lijepo iskustvo za mlade, koji se u takvim prigodama imaju mogućnost međusobno upoznati, družiti i naučiti nešto novo o ministrantskoj službi. Kao i prošle godine, i ovoga je puta domaćin susreta ministranata Subotičke biskupije bila župa Srca Isusova u Tavankutu, gdje se prošle subote, 30. svibnja, okupilo više od stotinu ministranata, od predškolske do srednjoškolske dobi.

Tavakutski ministranti i njihov župnik *Franjo Ivanković* ugostili su župnike i ministrante subotičkih župa Marije Majke Crkve, svetog Roka, svete Terezije i Isusovog Uskrsnuća, kao i župa iz Đurđina, Starog Žednika, te iz Sonte, Bačkog Monoštora i Plavne.

U župnoj crkvi u Tavankutu održano je svečano euharistijsko slavlje, koje je predvodio žednički župnik preč. *Željko Šipek*, uz koncelebraciju nekoliko svećenika već spomenutih župa. Organizator susreta ministranata preč. *Šipek* istaknuo je kako je osim duhov-

Željko Ivanković Ivandekić iz Đurđina je primivši sakrament svete pričesti postao ministrant i redovito dolazi na svetu misu i pomaže vlč. Lazaru Novakoviću, koji je, kako navodi Željko, jako dobar prema njima. Ministrantsko okupljanje nedjeljom, ističe, posebno ga veseli, jer se tada radi nešto najbolje – igra nogomet, što ne izostaje niti u danima kada je sat vjeronauka, radi čega mu je njihov župnik još i draži.

Miljana Kovač iz Bačkog Monoštora ima 12 godina i ministrira od 3. razreda. Pomagati na svetoj misi vlč. Goranu Vilovu, ističe, veliko je zadovoljstvo i zanimljivo iskustvo, a u ministrantskim haljinama prevladavaju, kaže, djevojčice. Osim toga, Miljana navodi još jednu prednost ministrantske službe – mirnije se može pratiti što se događa tijekom euharistijskog slavlja, nego li u klupama, gdje se uvijek nađe poneka brbljiva glavica. Ministrantice i ministranti u Bačkom Monošturu okupljaju se povremeno na susrete kako bi se družili, pjevali i naučili još ponešto novo od svog župnika o ministrantskoj službi, u kojoj, tvrdi Miljana, želi ostati još puno godina.

Ivan Džanić je 12-godišnji ministrant u župi sv. Jakova u Plavni. Ivan objašnjava kako je njegova ministrantska zadaća obično dodati vlč. Josipu Štefkoviću posudu s vinom i vodom, ali mu je ipak, kaže, najdraže prikupljati 'lemoziju', odnosno novčane darove od vjernika. Kako biti ministrant, Ivan je naučio gledajući starije dječake kako obavljaju ministrantsku službu na svetoj misi. Djevojčica u 'ekipi', kaže, nemaju, ali on svakako još dugo namjerava služiti Bogu i na ovaj način.

nog, za mlade jednako tako bitan i zabavni dio susreta, te je tako nakon svete mise u crkvi priređen kviz znanja, u kojem je svaku župu predstavljao po jedan ministrant. Kako je crkvena godina u znaku sv. Pavla, ministranti su trebali pokazati koliko znaju o njegovom životu i radu, a one najbolje žiri je nagradio i prigodnim darovima, dok je prva nagrada bila putovanje na hodočašće u Mariju Bistricu.

Ministrantski susret ne bi bio potpun bez neizbježnog nogometa, jer ipak su, još uvijek, većina ministra-

nata – dječaci. Proljetne kapi kiše ipak su odustale od namjere pokvariti najdinamičniji dio susreta, te je tako druženje uz nogomet nastavljeno u župnom dvorištu, gdje je kasnije uslijedio i zajednički objed. Ministranti-domaćini pokazali su ljubaznost prema svojim gostima, ali u nogometu nisu imali milosti, te pobjedu nisu mogli prepustiti nikome. Uz druženje, smijeh i prijateljsku igru, susret je i ovoga puta protekao u veselom ozračju, ispunjen obiljem Božjeg blagoslova.

Marija Matković

Počeli radovi na obnovi crkve sv. Jakova u Plavni

Ususret 200. obljetnici

PLAVNA – U utorak, 26. svibnja, na župnoj crkvi svetog Jakova u Plavni postavljene su skele i uskoro započinje adaptacija i dotjerivanje zvonika, crkvenog sata, prozora i limenog krova na tornju.

Novac za ove radove osigurat će jednim dijelom Općina Bač, a drugim župa sv. Jakova, te svojim priložima donatori i župljani. Crkva je nedavno iznutra potpuno obnovljena i oličena, a postavljene su i nove slike križnog puta. Ostaje još samo da se neki dijelovi oslikaju.

Ova je crkva građena u vremenu od 1809. do 1813. godine na površini od 37x12,5 m. Zaslugom svih dosadašnjih župnika i vjernika crkva je uvijek krasila središte mjesta, a svoju 200. obljetnicu dočekać će potpuno obnovljena.

Z. P.

SUDBINA JE SVIH ONIH KOJI RADE DA BUDU I RANJAVANI I ŠUTIRANI

Biti koristan

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Prošli su Duhovi. Završava se škola. Uskoro će praznici. Koliko ćemo duhovnih vrednota, pa i Duhovskih, ponijeti u život. Događilo se jednom na jednom seminaru da je katehizant zamolio: Govorite nam o duši! Nove generacije osjećaju potrebu za produbljivanjem duhovne dimenzije ljudskoga života. One su na to prisiljene kulturom koja ne daje nikakvu važnost unutarnjem životu i sve živi »naizvan«. Veoma je važno da vjeroučitelji u svojim đacima probude želju za duhovnim stavovima, da se potrudite oko njihova unapređenja i tako ih upute nimalo lakim putem nutarnjeg života. U protivnom, oni se izlažu riziku da brojna pokornička bogoslužja ostanu samo izvanjska i da ne prođu dublje u njihove duše.

Našao sam jednu zgodnu priču kod *Bruna Ferrerra* koju bih htio s vama proanalizirati: Dvije lopte su istoga dana izašle iz tvornice. Spremljene su u istu vreću i odnesene u isto skladište. Prijateljele su se i bile presretne kad ih je zajedno kupio neki gospodin. Dospjele su u oratorij gdje ih je mnoštvo dječaka jedva dočekalo, jer bijahu željni nogometa. Igrali su se cijeli dan izuzetno oduševljeni. Obje su lopte letjele, skakale, davale golove, bivale napucavane, obranjene, nabacivane s uglova, po zraku, po zemlji, izbliza, izdaleka, glavom ... Bile su svakodnevno kao na bojnopolju. Uvečer bi se sastale u istom ormaru pretučene i iscrpljene: nestajalo je sjajne bijele i crne boje, blijedio je crveni natpis, sve to se sve više trošilo. »Ne mogu više!«, tužila se prva. »Ovo nije nikakav život! Od sutra do večeri te šutiraju ... Dosta je toga!«. »Što se tu može, mi smo stvorene da budemo lopte«, odgovarala je druga. »Nas su načinili zato da druge radujemo i zabavljamo.« »Kakva zabava! Meni to uopće nije zabavno... Ja sam se već počela osvećivati. Danas sam namjerno lupila jednog dječaka po nosu tako da je krvario. Sutra ću načiniti šljivu onom deranu koji me napucava u zid!« »Pa ipak, uvijek smo u središtu pažnje. Dovoljno je da se pojavimo i dvorište oživi kao u bajci. Svima smo kao dar s neba, vjeruj mi!« »Ma daj, uživljavaju se na nama ...« Prolazili su dani. Buntovna je lopta bila sve nezadovoljnija. »Ako ovako nastave, puknut ću!«, reče jedne večeri. »Odlučila sam: sutra ću nestati.

Teško je biti osoba s

kim se drugi »poigrava-

vaju«, šutiraju i uda-

raju... Ali kako biti u

zajednici koristan, a

ne prihvatiti moguć-

nost da se drugi s

nama »poigravaju«.

Tko nije spreman na

žrtvu da bude žrtvo-

van, ne može biti ni

koristan. Sudbina je

svih onih koji rade, a

nisu puki promatrači i

kritizeri da budu i ra-

njavani i šutirani, ali

ipak korisni.

Danas sam vidjela stari krov. Ondje ću se zavući i nitko me neće naći, samo nek' me netko malo jače napuca ...« Tako je i učinila. Došla je do Jadranka kojega zovu »bombarder«, a on ju je doviknuvši: »Živio župnik!« raspalio prema krovu stare zgrade pored oratorijskog dvorišta. Dok je letjela zrakom buntovna se lopta veselo smijala misleći kako je konačno uspjela u svom naumu. Prvih je dana gore doista uživala. Nezadovoljna se lopta udobno smjestila među oluke te isplanirala duge i bezbrižne praznike. »Gotovo je s nogometom i napucavanjima«, pomislila je sa zadovoljstvom. »Odsada ću se samo odmarati na svježem zraku. Ah, to je pravi život!« S vremena na vrijeme bi pogledala dolje na dvorište i vidjela prijateljicu kako je dječaci tuku nogama. »Jadnica«, mrmrljala bi, »nju natjeruju nogama, a ja se ovdje lijepo sunčam od jutra do večeri.« Jednoga dana netko je s dvorišta napucao loptu tako visoko da je došla sasvim blizu oluka. »Ostani tu!«, doviknula joj je nekadašnja nezadovoljna prijateljica, ali ova skoči dva-tri puta po rubu krova i vrati se u dvorište. »Voliš ti da te napucavaju!« Vrijeme je prolazilo. Nezadovoljna lopta u oluku primijeti kako je ispucala od sunca i kiše i kako se ispuhala. Postajala je sve slabija, tako da više nije mogla ni jadikovati. Uostalom, nije joj više bilo ni do čega: neprestano sama, postala je tužna i depresivna. Jednoga dana čuo se posljednji uzdah. Upravo toga trenutka dvije su dječakove ruke donijele njenu prijateljicu s dvorišta u ormar. Prije nego su se zatvorila vrata i nastao mrak, začuje lopta blagi glasić: »Bog, lopto, vidimo se sutra!«

Sveta Mala Terezija je sebe vidjela kao loptu u rukama Isusa. Istina je da smo samo onda vrijedni ako to mogu i drugi koristiti. Teško je biti osoba s kim se drugi »poigravaju«, šutiraju i udaraju... Ali kako biti u zajednici koristan, a ne prihvatiti mogućnost da se drugi s nama »poigravaju«. Tko nije spreman na žrtvu da bude žrtvovan, ne može biti ni koristan. Sudbina je svih onih koji rade, a nisu puki promatrači i kritizeri da budu i ranjavani i šutirani, ali ipak korisni. Što je bolje? Čini mi se ovo drugo: biti koristan. No, to može samo onaj tko je i duhovan.

STVARI BEZ KOJIH ŽENE NE MOGU

Cipele, torbe i još ponešto

Još jedan par cipela, molim, ali u drugoj boji, imate li možda i torbu uz njih?

Iako su cipele sastavni dio života svih ljudi, ipak ženski svijet voli imati nekoliko pari cipela, sandala, papuča, čizmica, a može i patika, više od muškog svijeta. Nije to samo radi mode, nego i iz potrebe. Nedavno je osvanula dobra vijest za sve osobe ženskog spola koje rado zastanu ispred svakog izloga s cipelama. Psiholozi i stručnjaci za stopala potvrđuju: puno pari cipela dobro je ne samo za ženska stopala, nego i za žensku dušu. Ovu rečenicu žene su dočekale raširenih ruku, jer sada ne moraju tražiti dodatno opravdanje za novi par cipela.

Doktor Henrik Boak, kirurg podijatelj (stručnjak za operacije na stopalima) u bolnici u Berlinu konačno je dao ženama službenu i stručnu preporuku da kupuju cipele! Dr. Boak govori kako sva njegova istraživanja i praksa navode na zaključak da je ženama potrebno puno cipela. Po njegovim riječima različite cipele omogućavaju da se stopalo ne opterećuje uvijek na

istom mjestu. Naime, često mijenjanje cipela znatno smanjuje rizik od oštećenja stopala i zglobova, tvrde stručnjaci. Nažalost, ovaj podatak se ne odnosi na cipele s visokim potpeticama. Kod potpetica većih od pet centimetara na prednji dio stopala se oslanja 60 posto tjelesne težine, a kod većih potpetica od 7 cm, čak 70 posto. Tako stručnjaci preporučuju nošenje visokih potpetica s razmakom od nekoliko dana i ne duže od tri sata.

Prodavači cipela govore kako je u trendu kupovina jeftinije obuće, ili onih modela koji se nalaze na sniženju. Cipele s otvorenim prstima nose se već nekoliko godina, ali ove sezone modernije su nego ikad.

TORBE

Osim većeg broja cipela, neizostavno je imati i veći broj torbi. Za svaku priliku bar po jednu, sve-

čanu, sportsku, poslovnu, svakodnevnu... malu, veliku, s kratkim remenom ili dužim, crnu, bijelu, crvenu i tako redom. Ali, svaka je drugačija. Činjenica je da žene svakodnevno nose torbe teške oko tri kilograma. To su rezultati koje je objavila farmaceutska kuća koja proizvodi tablete protiv bolova. Prosječna torba sadrži sedam ključnih stvari: torbicu za šminku, telefon, rokovnik, četku za kosu, parfem, lijekove, ključeve i novčanik (koji često sam po sebi zna biti velik). Tako težina ženskih torbi često prelazi i spomenuta tri kilograma. Polovica žena priznala je kako će rado trpjeti bol zbog visokih potpetica, jer im one daju samopouzdanje. Više od 50 posto zaposlenih žena do tri puta tjedno nose visoke potpetice, zbog čega im stradaju leđa, ramena i stopala. Mnoge žene iako su svjesne razloga zbog kojeg svakodnevno osjećaju bol u ramenima, vratu i rukama ne žele mijenjati svoju naviku niti izgled.

SUNČANE NAOČALE

Iako još sunčane naočale nisu uzele toliko maha, ipak su postale sastavnim dijelom ženske mode. Ove sezone u modi su sve veće

naočale, a samim tim i upečatljivije. Pilotske naočale koje su u trendu i ove sezone su za klasičarke, one se s manjim izmjenama pojavljuju svake sezone. S druge strane, hit su i dalje velike naočale, s debljim okvirima, naglašenim ukrasima i sjajem. Bijeli okviri koji su se nosili prošle sezone

i dalje su u trendu, kao i okviri raznih boja. Ako već govorimo o modi, onda možemo reći kako je sada moderno biti drugačiji od drugih. Ipak, ne treba pretjerivati.

Ž. Vukov

REDOSLIJED NASTUPA NA HOSANAFEST-u 2009.

Adrijana Baković, glavna vokalistica skupine »Matheus«, aktualnih pobjednika HosanaFesta, spontanom izvlačenjem odredila je redoslijed nastupa na ovogodišnjem HosanaFestu. Redoslijed nastupa će biti ovakav: VIS »Petrus« i pjesma »Za Tebe stvoreni«, VIS »Magnificat« - »Magnificat«, Tamara Kaljković - »Samo Tvoja«, Marina Kozina - »Molitva«, Jadranka Ljubojević - »Isuse moj«, VIS »R'n'F« (»Riječ« & »Frama«) - »Pred Gospoda« (Na pravu stranu kreni), VIS »Antunić« - »Pogledaj«, VIS »Matheus« - »Slijedi put«, Marija Jaramazović - »Kajem se, Isuse«, Zlatko Gorjanac - »Žetva«, Ana Ostojić i Čedo Antolić - »Oduvijek i zauvijek«, VIS »Varadinensis« - Volim Te, Vlatka Kopic-Tena - »Mir u srcu, mir u duši«, Ivan Šomodvarac - »Ljepota Božja« i Snježana Kujundžić - »Naša mala molitva«.

HosanaFest će biti održan u Subotici, u sportskoj dvorani Tehničke škole, 6. rujna 2009. godine, i bit će humanitarnoga karaktera. Prilog, prikupljen pri ulasku na festival, bit će usmjeren za Zajednicu za pomoć ovisnicima - »Hosana«.

Piše: dr. Marija Mandić

Med i apiterapija

Apiterapiju je najjednostavnije definirati kao uporabu pčelinjih proizvoda za sprečavanje (prevenciju), liječenje ili oporavak osoba od bolesti, odnosno jednog ili više poremećaja zdravstvenog stanja. Međutim, danas apiterapija ne označava samo jednostavnu terapijsku metodu, već i različite načine primjene pčela i pčelinjih proizvoda u medicini. Riječ apiterapija vodi podrijetlo od riječi api, koja potječe od latinskog naziva za pčelu kao vrstu – *Apis Mellifera*, a riječ terapija je francuskog podrijetla i označava način postupka s ljudima ili životinjama oboljelih od različitih bolesti.

Ona spada u alternativne metode unapređenja zdravlja koja se zasniva na pozitivnim svojstvima prirodnih supstancija, u ovom slučaju meda i njegovih proizvoda. U čvrstoj je i harmoničnoj vezi sa svim prirodnim procesima, a koristi se znanjima iz drugih prirodnih načina liječenja koje smo manje-više sve obradili u prethodnim člancima, a to su: fitoterapija, aromaterapija, dijetoterapija, akupunktura, akupresura, ayurveda i slične.

Povijest apiterapije seže nekoliko stoljeća unatrag, oko 20 stoljeća

u Kini, značajno manje u istočnoj Europi i još manje u SAD-u.

ZDRAVA NAMIRNICA

Med, propolis, pčelinji otrov, matična mliječ i vosak su prepoznatljiviji kao pčelinji proizvodi. U Kini je već duže vremena poznata api-akupunktura, gdje se rabi pčelinji ubod. Sve zemlje već stoljećima rabe apiterapiju kao jedan od oblika liječenja, ali neovisno o drugim ili s minimalnim doticajem. Ipak, na primjer, apiterapija u Rumunjskoj, osim fito i aromaterapije, ima isti status kao i školska medicina. U Bukureštu postoji klinika s 16 odjela, gdje se svakodnevno provodi apiterapija na 100 novih pacijenata.

Med je u životu ljudi uvijek predstavljao zdravu i dostupnu namirnicu, koja se održala usprkos pojavi jeftinijeg industrijskog šećera. U svim narodnim medicinama u svijetu bilježimo brojne recepte s više ili manje meda. Njegova je ljekovitost odavno poznata i u narodnoj se medicini med koristio za osnaživanje organizma, prije svega djece i starijih. I znanstvenici mu pripisuju antibakterijska, antiseptična i antioksidacijska svojstva. Med je iznimno koristan za zdravlje, a jača, tvrdi se, funkciju rada srca i krvotoka. Osim već istraženih ljekovitih svojstava u liječenju mnogih bolesti, med se najčešće koristi kod temperature, prehlada, poremećaja sna, upala desni i polenske hunjavice. Najbolja metoda je med uzimati između obroka.

Genetski modificirana moderna hrana, pušenje, stres, onečišćenost vode i neki lijekovi pogoduju nakupljanju štetnih tvari u

organizmu, ali propolis, kao pčelinji preparat, uspješno sprečava pojavu bolesti. Propolis jača, stimulira, djeluje protiv depresije, detoksificira (protiv vanjskih faktora, kao što je, primjerice, radioaktivno zračenje, te protiv unutarnjih toksina kao što su problemi s jetrima i bubrezima) i djeluje antibakterijski.

Još je jedan pčelinji preparat iznimno važan. To je polen kojeg je važno pravilno rabiti, jer se u protivnom ne mogu iskoristiti važni sastojci. Savjetuje se da se polen umiješa u med i ostavi 14 dana da sazri, i pomoću slične mješavine može se pomoći najvećem broju osoba koje pate od polenske alergije i alergijskog rinitisa. Oni bi trebali uzimati ovaj med s polenom u zimskim mjesecima. Polen ne sadrži samo mnoge neophodne vitamine i elemente u tragovima, već i sve najvažnije aminokiseline i zbog toga je najvažniji biljni izvor bjelancevine općenito. Zbog toga je polen idealan za sve one koji ne konzumiraju mesne proizvode u prehrani.

POLEN UMIJEŠAN U MED

Genetski modificirana moderna hrana, pušenje, stres, onečišćenost vode i neki lijekovi pogoduju nakupljanju štetnih tvari u

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

Dječje radosti

Dragi čitatelji Hrkovog kutka, sve vas lijepo pozdravljam i u ovome broju Hrvatske riječi!

Prošli tjedan obilježen je mnogobrojnim vašim nastupima, koji su obogatili i uljepšali ovogodišnju, 23. po redu Klincijadu. Na ovoj ma-

nifestaciji sudjelovalo je oko 2000 mališana, koji su bili uključeni u druženje na polju likovnog, dramskog, plesnog, glazbenog i jezičnog stvaralaštva. Organizator ove manifestacije bila je PU »Naša radost«, a od 25. do 29. svibnja predstavljen je 51 objekt ove ustanove.

Koncert dječjih zborova i orkestara

Usklopu ove manifestacije u Velikoj vijećnici Gradske kuće održan je koncert dječjih zborova i orkestara u čast *Nevzeti Kadirić*. Ovom je prigodom zbor i orkestar vrtića »Šumice« preimenovan u zbor i orkestar »Nevzeta Kadirić«. Ona je u »Našoj radosti« radila kao glazbena suradnica. U njezinu čast zborovi djece u Subotici početi će nositi njezino ime, te će je se rado sjećati kao začetnice ideje da se djeca glazbeno usavršavaju u zborovima i orkestrima, muzicirajući od malih nogu.

»Zahvaljujući njoj i mi smo u dječjem vrtiću »Marija Petković« osnovali zbor i orkestar. Prije trinaest godina imala sam sreću te sam počela raditi u vrtiću »Šumice« upravo s Nevzetom, od koje sam imala priliku naučiti puno, a to danas s radošću primjenjujem i u našem vrtiću.

Nevzeta Kadirić bila je uposlena u »Našoj radosti« kao glazbena suradnica, a trenutno ova ustanova nema osobu kao što je bila ona, koja bi skrblila za glazbeni odgoj djece na razini svih vrtića. Naš vrtić na Klincijadi sudjeluje već 6 godina, ali glazbom se bavimo tijekom cijele godine. Pred nastup odaberemo nekoliko skladbi koje kasnije samo usavršavamo. Djeca su u ovom uzrastu izuzetno spremna i sposobna za glazbu i muziciranje, a kada oni to žele, treba im to i pružiti«, kaže voditeljica zbora i orkestra, odgojiteljica *Marina Piuković*.

Osim zbora i orkestra vrtića »Marija Petković« na ovome su koncertu nastupila još tri zbora i jedan orkestar, gosti Klincijade – zbor vrtića »Poletarac« iz Kanjiže, zbor vrtića »Sanda Marjanović« i zbor i orkestar vrtića »Šumice«, koji nosi naziv »Nevzeta Kadirić«.

Završna priredba u vrtiću

Svi smo mi nekada išli u vrtić, neki su krenuli s 3 godine, neki kasnije, a neki u jaslice već s godinu dana. No, i to lijepo razdoblje života brzo se završi. Neki od vas su već postali veliki za vrtiće i sada, točnije na jesen, svoje će bezbrižno igranje zamijeniti školskim torbama, knjigama, tekama i domaćim zadaćama. To je jako važan korak u životu. Kad krenete u školu nema stajanja, tada se razredi redom nižu, postajete stariji i ozbiljniji. Poslije osam razreda osnovne škole dolazi srednja škola, pa fakultet i onda postanete ozbiljni ljudi, ali uvijek ono najvažnije nosite iz vrtića.

Završnu priredbu priredili su i mališani iz dječjeg vrtića »Marija Petković« i na taj se način neki od njih, čak 21 predškolarac, oprostili od vrtića. Oni će na jesen biti prvaši.

Kako nam je rekla jedna od njihovih odgojiteljica, *Dajana Šimić*, oni su svi emocionalno, psihički i fizički spremni za školu. »Djeca u našem vrtiću imala su čast raditi po programu Marije Montessori, kao i učiti i igrati se s njenim materijalima. Njen moto je „Pomozi mi da uradim sam!“ Mi smo im pomogli i oni su sada spremni za školu. Postali su samostalni, sigurni u sebe, dobili su osnovne korake za daljnji život. Naučili su zbrajati, oduzimati, množiti i dijeliti, pisati slova, neki i pomalo čitaju. Skupa smo prošli kroz kozmički odgoj, likovni i glazbeni, gdje su s kolegicom *Marinom Piuković* ušli u svijet glazbe. Dobili su glazbenu osnovu kroz pjevanje, sviranje, upoznali se s notama. Pružen im je i osjećaj pripadnosti svom narodu kroz folklor, običaje i tradiciju. Ono što je jako bitno, u ovom su vrtiću dobili i vjerski odgoj. S njima je počela raditi kolegica *Emina Kujundžić*, a nakon njezinog odlaska na rođiljsko odsustvo, zamijenila ju je časna s. *Jasna Crnković*.

Od ove generacije neki polaze i malo ranije u školu, ali su i oni u potpunosti spremni za školu«, kaže odgojiteljica *Dajana Šimić*. Po njezinim riječima, od 21 predškolca, njih 18 će biti budući prvaši u hrvatskim odjelima u OŠ

»Matko Vuković« i OŠ »Ivan Milutinović« i tako nastaviti što su započeli u ovome vrtiću, stjecati znanje na svom materinjem, hrvatskom jeziku.

Već nekoliko godina unatrag ovaj vrtić organizira odlazak djece i roditelja u Blato na Korčuli. Prijašnjih su godina imali organiziran susret s djecom iz drugih vrtića iz Hrvatske, koji također nose ime ove blaženice. Ove je godine malo drugačije organiziran ovaj odlazak.

»Odlazak u Blato u šali znamo nazvati i oproštajnom ekskurzijom za predškolce. Tradicionalno posjetimo grob blažene Marije Petković, imamo redovito sv. mise, upoznamo Korčulu, a za djecu je velik događaj i dio puta na trajektu. Ovo je ujedno i dobra prilika da i roditelji koji se premišljaju oko upisa djece u hrvatske odjele vide zajedništvo svoje djece i njih samih, što se dalje nastavlja u školi«, pojašnjava je odgojiteljica *Šimić*.

Djeca, roditelji i odgojiteljice su u ponedjeljak, 1. lipnja, krenuli za Blato, gdje će boraviti sve do nedjelje.

5. lipnja 2009. Budući prvaši s odgojiteljicama, časnom, tetama i nastavnikom engleskog jezika

HRCKOVE VIJESTI

MISA ZAHVALNICA

Sobzirom da se bliži kraj školske godine, u petak 12. lipnja bit će služena sveta misa zahvalnica za tekuću školsku godinu. Na ovaj način svi učenici hrvatskih odjela, kao i oni koji pohađaju sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, zahvalit će Bogu za primljene milosti tijekom ove školske godine. Zahvalit će za postignuti uspjeh, a prvenstveno za svoj život, svoje nastavnike, profesore, kao i jedni za druge. Svečana sveta misa bit će služena u katedrali-bazilici u Subotici. Početak je u 10 sati.

IZLOŽBA MALIH UMJETNIKA

Izložba dječjih radova Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« bit će otvorena u ponedjeljak 15. lipnja. Na toj će izložbi djeca pokazati svoje umijeće, a radovi će biti izloženi u dvorištu Hrvatske čitaonice u Subotici, u Ulici Bele Gabrića 21. Početak je predviđen za 19 sati.

DAR ZA BUDUĆE PRVAŠE

Svi budući prvašići, koji će su rujnu krenuti u prvi razred osnovne škole, dobit će knjigu »Dijete ima pravo znati svoja prava«. Ovu je kampanju prošle godine pokrenulo Pokrajinsko tajništvo za socijalnu politiku i demografiju. Knjige su tiskane na svim jezicima koji su u službenoj uporabi u Vojvodini. Povod za ovu akciju je sve veći broj zlostavljanja, agresivnosti i netolerantnosti među djecom. Prvi dio knjige prvenstveno je namijenjen djeci, te je svaki član konvencije opisan na djeci lakši i pristupačniji način, dok se na kraju nalazi originalan tekst konvencije koji je namijenjen roditeljima i odgojiteljima. Ova kampanja kreće iz Subotice, a knjige će biti podijeljene u svih 45 vojvođanskih općina.

Piše i uređuje: Željka Vukov

IZVAN PROTOKOLA:

Slavica Peić, predsjednica IO HNV-a

Život u skladu s načelima

Zapisao: Dražen Prčić

Umjesto izlazaka, najviše volim pročitati neku dobru knjigu i trenutačno sam okupirana biografijama velikih duhovnih učitelja.

Kako sama kaže, predsjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća Slavica Peić slobodnog vremena i nema previše, a kada ga pronade za sebe najradije ga koristi za unapređenje svog duhovnog razvoja.

JOGA

»Dan uobičajeno, u ranim jutarnjim satima, započinjem jogom, u stanju apsolutne koncentracije, mira

na, tako i na dužnosti koju obnašam u Hrvatskom nacionalnom vijeću.«

HOMEOPATIJA

»Obavljajući stručni poziv homeopatkinja u svojoj ordinaciji se svakodnevno susrećem s brojnim pacijentima i prilikom redovite konzultacije nastojim steći uvid u njihovo cjelokupno zdravlje, profesionalno i socijalno okruženje, i sve ono što im predstavlja poteškoće u mentalnom, emocionalnom i tjelesnom planu.

PREHRANA

»Godinama sam vegetarijanka i prehranjujem se prema Ayurvedskim principima i načelima prehrane prema krvnoj grupi kojoj pripadam. Upravo zbog tog obilježja i ne jedem meso, kao ni krumpir, rajčicu, papriku, mliječne proizvode, naranče, jer ove namirnice nisu 'prijateljske' osobama moje krve grupe (A). S druge strane, izuzetno mi odgovaraju žitarice, mahunarke, mrkva, tikvice i, primjerice od voća, ananas. Ovim

oni prije svega imaju ljekovito djelovanje. Mom tipu osobe odgovara konzumiranje slatkih stvari – kolača, ali opet pripremljenih prema specijalnom režimu pripreme, a osobno najdraži mi je kolač od griza, kojeg i sama neki puta pravim.«

ŠETNJA

»Uz jogu, kojom se svakodnevno redovito bavim, jednom tjedno običavam napraviti jednu dužu šetnju, obično u smjeru Dugove šume i natrag do svoga doma, tijekom koje predem i nekoliko kilometara. Nekada sam išla i na fitness, ali u posljednje vrijeme zbog brojnih obveza nemam više vremena za ovaj oblik sportsko-rekreacijske aktivnosti.«

KNJIGE

»Umjesto izlazaka, najviše volim pročitati neku dobru knjigu i trenutačno sam okupirana biografijama velikih duhovnih učitelja. Ipak, kada zbog prirode posla i potrebe poslovnih kontakata izađemo negdje, najradije volim popiti običnu vodu ili sok od ananasa.«

SEMINARI

»Kako sam članica Europskog komiteta za homeopatiju, često odlazim na brojne stručne seminare i edukacijska usavršavanja, najčešće u Bruxelles, i nastojim se što više usavršavati u stručnim područjima svog profesionalnog angažmana na polju homeopatije. Glede putovanja mogu još reći kako 11 godina nisam bila na godišnjem odmoru, a imam veliku želju posjetiti Indiju, jer sam na jednom svjetskom natjecanju homeopata 2006. godine i osvojila nagradno putovanje u jednu indijsku homeopatsku kliniku. To stoji i dalje i nadam se kako ću u skorije vrijeme uspjeti i realizirati ovu nagradu.«

Slavica Peić s kolegama iz Indije na Godišnjoj skupštini liječnika komplementarne medicine u Nizozemskoj 2008.

i tišine tijekom čega nastojim biti u miru sa samom sobom i svojom okolicom. Ovaj oblik tjelesne aktivnosti prakticiram dva puta dnevno u trajanju od 20 minuta, a druga sesija je neposredno prije odlaska na noćni počinak. Joga i meditacija mi pomažu u kanaliziranju svakodnevnog stresa kojemu sam izložena, kako na planu poslovnog angažma-

Nakon toga stječem cjelovitiju sliku i dolazi do homeopatskog dijagnosticiranja i nakon toga se određuje terapija. Znakovita razlika između homeopatskog i klasičnog liječničkog pristupa je što homeopatija čovjeka gleda kao cjelinu, a ne samo kao dijagnozu određene bolesti koja se liječi. Ne liječimo bolest u čovjeku, nego čovjeka u bolesti.«

životnim namirnicama snabdijevam se preko određenih proizvođača organske hrane, u biotekama, a nešto donosim i iz susjedne Mađarske. Hranu pripremam vrlo brzo, ne više od pola sata, na prečišćenom maslacu (Ghi) uz odgovarajuće začine koji odgovaraju mojim potrebama. Zanimljivo je kako se kod nas začini preferiraju kao poboljšivači okusa, a

Zemlja

Naš se planet svakodnevno nalazi na teškim mukama koje mu stvaraju njegovi stanovnici.

Industrijski dimnjaci neumorno se puše, otpadne tvorničke vode kontinuirano zagađuju rijeke i jezera, a efekt staklenika, kojeg stvaraju plinovi koji se konstantno uzdižu put najviših dijelova atmosfere, utječe na burne temperaturne promjene klime. Čas je veoma vruće, potom je neprirodno hladno, pa opet jako toplo i opet mrzlo. I sve to naš planet trpi. Godinama, stoljećima, milenijima. I doživio je duboku starost. Samo u »njegovoj« mladosti nije bilo dimnjaka i štetnih plinova...

Nekom terasa nekom prozori!

Osvajači olimpijskih zlata

- Tko je osvojio najviše zlatnih olimpijskih medalja?
- Koja je žena osvojila najviše zlatnih olimpijskih medalja?
- Koja su tri muška olimpijca osvojila po 9 zlatnih medalja?
- Tko je osvojio najviše zlata na zimskim OI?
- Koliko je zlatnih olimpijskih medalja osvojila Janica Kostelić?

Plivač Michael Phelps (SAD) – 14
Gimnastičarka Larissa Latynina (SSSR) – 9
Atletičari Paavo Nurmi (FIN) i Carl Lewis (SAD), te
Plivač Mark Spitz (SAD)
Cross country trkač Björn Daehlie (NOR) – 8
Osvojila je 4 zlata: 2002. Salt Lake - 3, 2006. Torino - 1

Što bi se dogodilo kada bi se političari izgubili u Sahari? Prvo ga bi se dana čudili. Drugoga bi dana organizirali sastanak, a trećeg bi pijesak poskupio!

Žena ulazi u kuhinju i vidi muža s muholovkom u ruci:

- Što radiš?
- Lovim muhe!
- I, jesi li uhvatio koju?
- Jesam. Tri ženske i dvije muške!
- Kako, molim te, možeš razlikovati mužjake od ženki?
- Vrlo jednostavno. Ženke sam uhvatio na telefonu, a muške na konzervi piva.

Nevidljivi junaci – zaslužni za lijep izgled grada

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Nažalost, više podataka o ovoj zanimljivoj fotografiji nema, a ukoliko neki od naših čitatelja budu prepoznali likove koji se nalaze na njoj – molimo ih da nam se jave i dodatnim podatcima upotpune informaciju o njoj. Koliko je poznato, fotografija je nastala na igralištu NK Bačke iz Subotice, nakon susreta domaće momčadi i gostujuće ekipe Hajduka iz Splita. Povod je bio prvenstveni susret ovih dviju nogometnih momčadi, odigran u sklopu Hrvatsko-slovenske lige u kojoj se 1939. godine natjecao i najstariji nogometni klub s ovih prostora, osnovan još davne 1901. godine.

Ova fotografija, koja oslikava prijateljstvo dvaju gradova, Subotice i Splita, dokumentira bliskost nogometaša Bačke i Hajduka, te iznimno elegantnu muško-žensku publiku koja je bila nazočna ovom povijesnom susretu. Naime, u to vrijeme bilo je posve normalno da se na nogometnu utakmicu dolazi lijepo odjeven, jer je sportski duel

Pozivamo čitatelje da nam se jave ukoliko imaju neke zanimljive fotografije iz prošlosti i znaju priču o njima, a žele ih podijeliti s našim čitateljstvom.

Bačka i Hajduk

Pribilježio: Dražen Prčić

predstavljao i svojevrsnu društvenu atrakciju, te pitanje socijalnog statusa.

Igrajući u ligi skupa s momčadima iz Hrvatske i Slovenije, Bačka je te prvenstvene sezone 1939.

godine zabilježila skroman natjecateljski učinak i nakon 18 odigranih kola zauzela pretposljednje, 9. mjesto, s 5 pobjeda, 2 remija i 11 poraza. U jakoj konkurenciji velikih i afirmiranih klubova

iz Zagreba (Gradanski, HAŠK) i Splita (Hajduk, Split), subotički amateri su se hrabro borili i ponosno izborili pet pobjeda. Za NK Bačku su nastupali:

Barna, Pančić, Hampelić, Bojić, Evetović, S. Kopunović, Šarčević, Jung, Horvacki, Mihaljčević, Demeter, Sabanov, Kulić, Kopunović – Netoj, Babijanović, Vidaković, Cvijanov, Bukvić, Flaker i Vujković.

**DOLAZI PLIN DO VAS ?
ONDA POSJETITE NAS !**

BAXI

CIM GAS

**Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs**

**VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU**

lamart
1994-2004

Unastojanju propagiranja zdravog načina života i redovitog prakticiranja rekreativnog bavljenja sportskom aktivnošću, svake godine se diljem svijeta organizira Challenge day (Dan izazova) tijekom kojega se stanovnici pojedinih gradova »natječu« u rekreacijskoj masovnosti. Ovoga puta za izravne »suparnike« određeni su Subotica i Osijek, pa smo u prilici dokumentirati jedan dio službeno evidentiranih rezultata u konkurenciji ova dva grada.

SUBOTICA

Danu izazova se, prema podacima Sportskog saveza Subotice, na teritoriju ovog grada odazvalo ukupno 77.149 sudionika, 42.425 muških i 34.724 ženskih osoba, što od ukupno 141.300 stanovnika daje vrlo zadovoljavajućih 54,59 posto osoba koje su se odazvale ovoj lijepoj sportskoj akciji.

Najstariji »sportaš« bio je Čava Marković, star 86 godina, i sa svojih pola sata pješčenja pridonio je ukupnom subotičkom rezultatu. Najstarije ženske sudionice bile su Olga Šefkić i Bogdanka Gavrilović (77 godina), koje i inače redovito svakodnevno vježbaju. Prvu pojedinačnu prijavu uputila je već u 8:30 ujutro Olga Zupančić (75 godina), a prva kolektivna prijava evidentirana je kolektivu Radio Subotice. Od masovnijih sudjelovanja vrijedno je istaknuti sudjelovanje mnoštva predškolske djece, koja su sudjelovala u programu »Klincijade«, školska mladež se organizirano bavila sportom na terenima u Prvomajskoj ulici, dok je radno stanovništvo vrijeme rekreacije upražnjavalo u kraćem ili dužem trajanju na svojim radnim mjestima. Konačno, umirovljenici su se također odazvali akciji i vježbali u objektima Gerontološkog centra u Subotici ili u svojim domovima. Cijelu manifestaciju ovogodišnjeg Dana izazova pratili su brojni predstavnici medijskih kuća koje djeluju na teritoriju Subotice, a osobnim primjerom vježbanja i ovim tekstom pridružuju se i svi članovi kolektiva NIU »Hrvatska riječ«.

OSIJEK

Osijek je dostojno obilježio Svjetski dan sporta, manifestaciju u koju je uključen od samoga početka i samo je prve godine nastupio van konkurencije, ali zato svih ovih godina bilježi zavidne rezultate, baš kao i gradovi partneri, najčešće su to bili izraelski gradovi, a prije koju godi-

Rekreacija u naselju Proizvka

DAN IZAZOVA

Subotica izazvala Osijek

Ove godine su se u međunarodnoj konkurenciji rekreacijskog bavljenja sportom natjecala dva bratska grada iz Srbije i Hrvatske

Pišu: Dražen Prčić (Subotica), Slavko Žebić (Osijek)

nu, baš kao i ove, grad-partner je Subotica.

Od jutarnjih do večernjih sati, na više od 40 lokacija od Zelenog Polja do Retfale i uz potporu više od 30 sportskih asocijacija, gotovo 30 tisuća Osječana dalo je svoj obol Svjetskom danu sporta ove srijede, 27. svibnja o.g., rekla nam je Gordana Veselić, stručna tajnica Gradskog saveza za sportsku rekreaciju »Sport za sve« u Osijeku.

Najbrojniji sadržaji odigravali su sena popularnoj »Srednjici« kod EMŠC, natjecanja osnovnoškolske i srednjoškolske mladeži, zatim uz

Dravu, kod stadiona »Elektre« gdje su se natjecala djeca vrtičkog uzrasta, na osječkoj Promenadi, gdje se okupilo na stotine koturaljakaša, na Copacabani, gdje su bila natjecanja u odbojci na pijesku, ispred »Iktus«-a, gdje je bilo veslanja i gdje je održan prekrasan glazbeno-scenski spektakl sa gotovo tisuću sudionika, te kod ZOO-vrta gdje su članovi »60 +« demonstrirali nordijsko hodanje, jer Osijek oдавно ima i tu stazu.

Tako je u 15. osječkom danu Sporta za sve doista bilo za svakoga ponešto. Počelo je natjecanjem vrtičarica, nastavljeno natjecanjem osnov-

noškolske i srednjoškolske mladeži, oko podneva plaha je proljetna kiša prekinula natjecanje u tenisu, ali nije u stonom tenisu u obližnjoj dvorani, bilo je tu nogometa, za muškarce i žene, rukometa, košarke, odbojke, šaha, streljaštva, pecanja, plivanja, veslanja, aerobika, juda i drugih bori-lackih sportova, ritmičke gimnastike, plesnih skupina, nordijskog hodanja i naravno obične, svakodnevne šetnje, pa je oko tisuću Osječana napravilo krug od Iktusa, preko mosta za Baranju, pored Copice, i preko pješakog mosta pod nazivom »Jedan krug za Osijek«.

Sportske aktivnosti na obali Drave

Maksimir u subotu pun

Nema više nikakve dvojbe, stadion u Maksimiru u subotu u 20,15 sati, kada će Hrvatska jurnuti na pobjedu protiv Ukrajine na putu prema Svjetskom prvenstvu, bit će potpuno pun. Na stadionu se, kako je izvijestio glavni tajnik HNS-a *Zorislav Srebrić*, popravljaju sjedala na sjevernoj i južnoj tribini, a još je ostalo vrlo malo ulaznica, možda 1000 za sjevernu i istočnu tribinu.

Filip Ude sedmi na konju s hvataljkama

Filip Ude osvojio je četvrto mjesto u vježbi na tlu te sedmo mjesto na konju s hvataljkama na Svjetskom kupu u Moskvi. *Robertu Seligmanu* je za dlaku izmakla medalja za vježbu na konju s hvataljkama, bio je četvrti. U ženskoj konkurenciji nastupile su i dvije hrvatske gimnastičarke, *Tina Erceg* osvojila je četvrto mjesto na tlu, dok je *Tijana Tkalec* bila peta u preskoku.

Hrvatski superstar se vraća!

Islužbeno je potvrđeno, *Mirko Filipović* vraća se pod okrilje UFC-a. U službenom priopćenju objavljeno je kako se najbolji hrvatski borac u ring vraća za 13 dana u Lanxess Areni u Kölnu.

Nakon tjedana spekulacija napokon je i službeno objavljeno da se superstar Mirko Cro Cop vraća u UFC. Tridesetčetverogodišnji slavonski Zagrepčanin jedan je od najopasnijih boraca u povijesti slobodne borbe. Hrvat će se boriti protiv Engleza *Al-Turka* 13. lipnja.

Ženski nogomet

Nova pobjeda Spartaka

Subotički Ženski nogometni klub Spartak u posljednje vrijeme ne zna za poraz u Prvoj ligi Srbije. Od posljednjih šest utakmica zabilježili su pet pobjeda, i to četiri na gostovanjima. U subotu su Subotičanke igrali protiv ekipe Zemuna. Golubice – bez obzira što su bile gošće – nadigrale su ekipu Zemuna. Iz mnoštva šansi Spartak je u 43. minutu pogotkom Jasmine Stanković poveo s 1:0, što je bio i rezultat prvog poluvremena.

U drugom dijelu utakmice slika se nije mijenjala, no poslije kornera u 84. minuti Zemunke su uspjele izjednačiti rezultat. Radost domaćina je kratko trajala, jer je Spartak već u sljedećem napadu u 85. minuti pogotkom Marije Radinović poveo s 1:2, što je bio i krajnji rezultat utakmice.

Ovom pobjedom i s osvojenih 25 bodova ŽFK Spartak iz Subotice učvrstio se na 7. mjestu tabele. Ovo je izuzetan rezultat, pogotovo ako se ima u vidu da se prije početka proljetne sezone, ekipa nalazila na pretposljednem mjestu.

Subotičanke predstojećeg vikenda, u posljednjoj utakmici prvenstva dočekuju ekipu Požarevca.

Prvenstvo Srbije u sportskom ribolovu

Uorganizaciji Udruge sportskih ribolovaca »Podunavlje« Bač, proteklog je vikenda na kanalu Dunav-Tisa-Dunav u Baču održano prvenstvo Srbije u sportskom ribolovu – lov ribe udicom na plovak – za kadete, kadetkinje i mlađe juniore. U izuzetno lošim vremenskim uvjetima i s manjim brojem sudionika nego što se očekivalo, natjecanje se odvijalo u skladu s propisima CIPS-a.

Najbolje rezultate u kategoriji kadeta postigli su: *Miloš Čorović*, USR »Veternica« iz Leskovca, *Jovan Garašanin*, USR »Šaran« iz Petrovca i *Miroslav Dudok*, USR »Šaran« iz Gložana. U kategoriji kadetkinja, najviše uspjeha su imale: *Ema Turčan*, USR »Podunavlje« iz Bača, *Ana Dudok* USR »Šaran« iz Gložana i *Andela Petković*, USR »Nišava« iz Niša, dok su u kategoriji mlađih juniora trijumfirali: *Aleksa Ilić*, USR »Ravanica« iz Čuprije, *Sava Brkić*, USR »Jugopetrol« iz Beograda i *Milan Nenadović*, USR »Šaran« iz Petrovca.

Regularnost natjecanja pratili su suci *Ante Čavar* i *Antun Filipović* iz Bača, a pehare je pobjednicima uručio predsjednik Sportskog saveza općine Bač *Milorad Stojanović*.

S. Č.

Temeljem članka 19. Zakona o zaštiti od požara (»Službeni glasnik RS« broj 37/88 i »Službeni glasnik RS« broj 53/93,67/93 i 48/94) i temeljem Rješenja o formiranju Stožera za zaštitu od požara za vrijeme žetvenih radova u 2009. godini, Stožer na svojoj prvoj sjednici održanoj 27. 5. 2009. godine donosi sljedeću:

OBAVIJEST

1. Obavještavaju se građani kao i pravne osobe da je počevši od 5. 6. 2009. godine pa sve do završetka žetvenih radova, najstrože ZABRANJENO loženje vatre na otvorenom prostoru, kao i u ekonomskim dvorištima u cilju preventivnoga djelovanja, kako bi se spriječile eventualne nesagledive posljedice od požara.
2. Također je člankom 28. stavak 4. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (»Službeni glasnik R. S.« br. 62/2006) zabranjeno spaljivanje organskih ostataka na poljoprivrednom zemljištu. Zabrana spaljivanja je dugoročna mjera i primjenjuje se i nakon prestanka važenja zabrane na otvorenom tijekom žetvenih radova.
3. Obavještavaju se poljoprivredni proizvođači da će tijekom žetvenih radova biti pojačana kontrola pripadnika Ministarstva unutarnjih poslova i Poljočuvarske službe, te Stožer apelira na građane da se pridržavaju mjera zabrane.
4. Stožer je donio odluku o cijenama tehničkoga pregleda strojeva, koji će sudjelovati u žetvi. One su ostale iste kao i prošle godine, za kombajn 1.000 dinara, a za traktor 600 dinara. Raspored održavanja pregleda po mjesnim zajednicama bit će objavljen pravodobno.

Predsjednik Stožera: Petar Horvacki, ing. stroj.

Mladen Mitak i Fran Zvonimir Zgombić, tenisači

Voljeli bismo i dogodine doći u Suboticu

Posljednog tjedna u svibnju TK Spartak iz Subotice na svojim je teniskim terenima u Dudovoj šumi ugostio mlade tenisače i tenisačice starosne dobi do 14 godina, koji su se natjecali za poene europske ranking ljestvice ETA-e. Dva mlada hrvatska tenisača, *Mladen Mitak* i *Fran Zvonimir Zgombić*, uz još nekoliko svojih sunarodnjaka, predstavljali su hrvatsku tenisku budućnost na ovom turniru III. jakosne kategorije. Kraći razgovor obavili smo u stanci između njihovih mečeva u pojedinačnoj konkurenciji, a nakon ispadanja iz glavnog ždrijeba singla, skupa su zaigrali i u natjecanju parova.

MLADEN MITAK

»Rođen sam 1996. godine, živim u Zagrebu, a tenisom sam se aktivnije počeo baviti od svoje šeste godine. Moj prvi trener bio je proslavljeni hrvatski teniski stručnjak *Vjeran Friščić* koji me je i naučio prve korake i udarce bijeloga sporta. Igram desnom rukom, volim ofenzivni, napadački tenis, a omiljeni udarac mi je smash. Kako moji treneri kažu, trebao bih popraviti duže držanje lopte u igri, osobito kada je u pitanju bekhend. Moj dosad najveći uspjeh je polufinale ETA-e, koje sam odigrao na turniru u Prijedoru (BiH). Omiljeni tenisač i sportski uzor mi je *Roger Federer*.

FRAN ZVONIMIR ZGOMBIĆ

»I ja sam, također, rođen 1996. godine i živim u Zagrebu, gdje treniram na Velesajmu. Slično kao

Vrlo lijepo smo primljeni od strane naših domaćina iz TK Spartak

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Open Subotice – turnir iz kalendara ETA Naslov za Luku Ilića

Uglavnom ždrijebu turnira za dječake do 14 godina, u kojemu se natjecalo 64 tenisača iz desetak europskih država, pobjednički naslov je osvojio *Luka Ilić* iz Srbije, pobjedom protiv *Gorana Markovića* (6-2, 6-3). U igri parova najbolja je bila izraelska kombinacija *Boris Savransky – Michael Simonian* koji su u finalu bili bolji od kombinacije *Marko Dadić – Nenad Milošević* (6-4, 6-4).

i Mladenu, i moj prvi trener je bio *Friščić*. Ofenzivac sam po igračkoj vokaciji, tzv. all court igrač, i volim igrati agresivni, napadački tenis. U dosadašnjoj igračkoj karijeri uspio sam osvojiti nekoliko turnirskih naslova, a trenutačno zauzimam 10. poziciju na hrvatskoj rang listi igrača u svojoj starosnoj skupini do 14 godina.

Igračko iskustvo

Na turnirima iz ETA (Europska Tenis Asocijacija) kalendara mladi tenisači, natječući se s vršnjacima iz europskih država, imaju priliku stjecati potrebno igračko iskustvo i već zarana se pripremati za potencijalnu profesionalnu igračku karijeru.

Želio bih još bolje usavršiti svoj bekhend, a da bih to uspio, te poboljšao i ostale svoje udarce, treniram pet puta tjedno po dva sata. Uzor mi je, također, Švicarac *Federer*, jedan od najboljih tenisača svih vremena.

I Mladen i Fran Zvonimir kažu kako im se Subotica veoma sviđa, kako je klub »super« i da su zbilja lijepo primljeni od strane njihovih domaćina. Iako ovoga puta nisu napravili baš neki rezultat (Mladen je ispao u prvom, a Fran Zvonimir u drugom kolu), voljeli bi i iduće godine ponovno doći i popraviti dojam. U parovima su napravili bolji rezultat i zabilježili dvije pobjede, pa se ipak zadovoljniji vraćaju doma. Bit će još puno turnira koji su pred njima i dobrih rezultata.

PETAK
5.6.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.05 - Medicina generale, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Putovanje života, dokumentarna serija
 11.15 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Znanstvena petica
 15.35 - Drugo mišljenje
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 17.55 - Iza ekrana
 18.30 - Medicina generale, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Vaš film tjedna
 22.15 - Dnevnik 3
 22.35 - Lica nacije
 23.25 - Poslovne vijesti
 23.30 - Vijesti iz kulture
 23.40 - Dosjei X (7), serija
 00.25 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 7, serija
 01.10 - Ljubavnice 1, serija
 02.00 - reprizni program
 04.05 - Jelovnici izgubljenog vremena
 04.25 - Oprah Show
 05.10 - Draga neprijateljica, telenovela

06.55 - Najava programa
 07.00 - Mali titani, crtana serija
 07.25 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
 07.50 - TV vrtić:
 ---- Honzik i Samuel
 ---- Tikvići: Najmilija zvrnzarija
 ---- Pingu
 08.10 - Abeceda EU: Slovo N, NJ
 08.20 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 08.45 - Beverly Hills 10, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - reprizni program
 14.00 - Dokuteka - Branko

Lentić: Obična skela, dokumentarni film
 14.45 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 15.30 - Koga briga?: Volonteri
 16.00 - Tennis, Roland Garros
 17.55 - Košarka, PH: Zadar - Cibona, prijenos
 (4. utakmica - eventualno)
 18.45 - Vijesti na Drugom
 18.55 - Košarka, PH: Zadar - Cibona, prijenos (ev.)
 19.45 - VIP Music Club
 20.20 - Dom, dokumentarni film uz Svjetski dan zaštite okoliša
 21.55 - Vijesti na Drugom
 22.15 - Bitange i princeze 2, humoristična serija
 22.55 - Ljubavnice 1, serija
 23.50 - Buđenje mrtvih 6, mini-serija
 00.40 - Buđenje mrtvih 6, mini-serija
 01.35 - Državnik novog kova 3, humoristična serija
 02.05 - Filmski maraton: Špijunska igra, američki film
 03.35 - Filmski maraton: Ubojstvo davitelja s obronka, američki film
 04.55 - TV raspored

06.30 Otvori svoje srce, serija
 07.20 Yu-Gi-Oh GX, crtana serija
 07.45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 08.00 Graditelj Bob, crtana serija
 08.15 Tomica i prijatelji, crtana serija
 08.30 Ezo TV, tarot show
 09.30 Nova lova, TV igra
 10.25 Rebelde, serija
 11.25 Vatreno srce, serija
 12.20 IN magazin
 13.05 Inspektor Rex, serija
 14.05 Farma, reality show
 15.05 Lova do krova, igrani film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 Inspektor Rex, serija
 18.25 IN magazin by Bijele udovice
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Farma, reality show
 23.00 Američka pita na Haroldov i Kumarov način, igrani film
 00.40 Jeza u noći, igrani film
 02.30 Ezo TV, tarot show
 03.30 L.A. Confidential, igrani film
 05.40 IN magazin by Bijele udovice
 06.15 Kraj programa

07.05 Krava i Pilić
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, humoristična serija
 08.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.40 Astro show, emisija
 11.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 12.10 U dobru i zlu, serija
 12.35 Reba, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.15 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.45 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Hrvatska traži zvijezdu, uživo
 22.00 Šlampavi muševi, film, komedija (1. dio)
 23.00 Hrvatska traži zvijezdu, odluka, uživo
 23.25 Šlampavi muševi, film, komedija (2. dio)
 00.05 Vijesti
 00.15 Bolji način za smrt, igrani film, triler
 01.55 Astro show, emisija

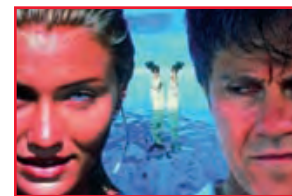
SUBOTA
6.6.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 06.45 - Znanstvena petica
 07.15 - Iza ekrana
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Bijelo pero, američki film
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica, telenovela
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Reporter: Kapetan Nataša, ruska policajka

15.45 - Euromagazin
 16.20 - Vijesti
 16.35 - Hrvatska kulturna baština: Arhitekt i njegov stan
 17.00 - Svirci moji, glazbena emisija
 17.55 - U istom loncu, kulinarski show
 18.35 - TV Bingo Show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Munja, hongkonški film
 22.05 - Rovinj: Photodays 2009.
 23.40 - Dnevnik 3
 23.50 - Vijesti iz kulture
 00.00 - Filmski maraton: Dobro čuvane laži, kanadsko-britanski film
 01.45 - Filmski maraton: Bijelo pero, američki film
 03.25 - Skica za portret
 03.40 - Garaža
 04.10 - Reporter: Kapetan Nataša, ruska policajka
 05.15 - Draga neprijateljica, telenovela

07.05 - Najava programa
 07.10 - Disneyjevi crtići: Šiljo i sportovi
 07.35 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 08.00 - Na kraju ulice
 08.25 - Danica
 08.30 - Abeceda EU: Slovo O
 08.40 - Ninin kutak: Konstrukcija od slamki
 08.50 - Dinosapiens, serija za djecu
 09.15 - Navrh jezika
 09.25 - Kokice
 09.55 - Briljanteen
 10.45 - Gimnazija, serija za mlade
 11.30 - Yellowstone, dokumentarna serija
 12.20 - KS automagazin
 12.55 - Istanbul: Kvalifikacijska utrka F1 za Veliku nagradu Turske, prijenos
 14.10 - sportska popuna
 14.25 - 4 zida
 15.00 - Tennis, Roland Garros - finale (Ž)
 18.10 - U vrtu pod zvijezdama
 18.40 - Garaža
 19.15 - Nogomet, kvalifikacije za SP 2010. - emisija
 20.05 - Nogomet, kvalifikacije za SP 2010.: Hrvatska - Ukrajina, prijenos
 22.05 - Nogomet, kvalifikacije za SP 2010. - emisija
 22.35 - Sportske vijesti

GLAVA IZNAD VODE
(HEAD ABOVE WATER)
NA PROGRAMU RTL-a:
Ned, 7.6. u 20:00

U osamljenoj kući usred idiličnog otoka George, ugledni sudac i njegova mlada, atraktivna supruga Nathalie provode godišnji odmor. Na otoku je, osim njih, samo čuvar Lance.

22.45 - Bitange i princeze 2, humoristična serija
 23.25 - Koncert
 00.25 - Zagreb: Plivanje "Zlatni medvjed", snimka
 00.45 - TV raspored

06.35 Superheroj Spiderman, crtana serija
 07.00 Winx, crtana serija
 07.25 Pocoyo, crtana serija
 08.05 Dora istražuje, crtana serija
 08.30 Ezo TV, tarot show
 09.30 Nova lova, TV igra
 10.35 Kralj Queensa, serija
 11.35 Čarobnice, serija
 12.35 Smallville, serija
 13.35 Provjereno, informativni magazin
 14.35 Farma, reality show
 17.05 Vijesti
 17.15 Kod Ane, kulinarski show
 18.05 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Slučajna avantura, igrani film
 22.20 Glas smrti, igrani film
 00.05 Glava u oblacima, igrani film
 02.10 L.A. povjerljivo, igrani film
 04.30 Američka pita na Haroldov i Kumarov način, igrani film
 05.55 Kraj programa

06.50 Marina, telenovela
 07.40 Ulica Sezame, crtana serija
 08.35 Bikeri s Marsa, crtana serija

Jedne večeri, dok su George i Lance u ribolovu, iznenada se pojavi Kent, čovjek iz Nathaliene prošlosti. Ona odoli njegovim pokušajima da je ponovno osvoji, ali ujutro je dočeka stravičan prizor: u susjednoj sobi Kent leži gol i - mrtav...

Redatelj: Jim Wilson

Uloge: Harvey Keitel, Cameron Diaz, Craig Sheffer, Billy Zane
Godina: 1996.

Žanr: triler komedija

Trajanje: 92 min.

09.05 Ben 10, crtana serija
09.45 Jedna od dečki, humoristična serija
10.15 More duša, dramska serija
11.10 Nezgodna čarolija, igrani film, obiteljska fantazija
12.40 U dobru i zlu, igrani film, komedija
14.50 Hrvatska traži zvijezdu, glazbeni show
17.25 Zvijezde Ekstra: Holivudska prokletstva (2. dio), zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Eksploziv, magazin
20.00 Prava frekvencija, igrani film, fantastična drama
22.05 Gore od najgoreg, igrani film, komedija
23.50 Nema uzmaka, igrani film, triler

NEDJELJA
7.6.2009.

06.00 - Najava programa
06.05 - Svirci moji, glazbena emisija
06.50 - Glas domovine
07.15 - Euromagazin
08.00 - Vijesti
08.10 - Joseph Haydn: Stvaranje - uz 200. godišnjicu smrti
09.10 - Opera box
09.40 - Vijesti iz kulture
10.00 - Vijesti
10.15 - Priče Ruth Rendell: Bribery & Corruption, mini-serija
11.05 - Priče Ruth Rendell: Bribery & Corruption, mini-serija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Rijeka: More

14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Vijesti
15.50 - Victor, Victoria - američki film
18.05 - Bračka priča, dokumentarni film
18.40 - U istom loncu, kulinarski show
19.16 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - 1 protiv 100, kviz
21.10 - Stipe u gostima 2, TV serija
21.50 - Paralele
22.25 - Rizzi bizz
23.15 - Dnevnik 3
23.35 - Filmski klub: Najduži dan, američki film
02.30 - Rizzi bizz
03.15 - Joseph Haydn: Stvaranje - uz 200. godišnjicu smrti
04.20 - Opera box
04.50 - Plodovi zemlje
05.40 - Rijeka: More

06.05 - TV vodič
06.50 - Najava programa
06.55 - Dexterov laboratorij
07.20 - Lockie Leonard, serija za djecu
07.45 - Cliffordov zbilja veliki film, američki animirani film
09.00 - Nora Fora, TV igra za djecu
09.50 - Biblija
10.00 - Zagreb: Međimursko prošćenje - prijenos mise
11.15 - Duhovni velikani: Andrija Kačić Miošić
12.10 - Hannah Montana, serija za mlade
12.35 - Tree Hill 5., serija za mlade
13.25 - Studio F1
13.50 - Istanbul: Formula 1 za Veliku nagradu Turske, prijenos
15.50 - Studio F1
16.15 - Tenis, Roland Garros - finale (M), uključenje u prijenos
18.25 - Kutina: Rukomet, kvalifikacije za SP (Ž): Hrvatska - Francuska, prijenos
20.05 - Neženja, američki film
21.50 - Sportske vijesti
21.55 - Zagreb: Plivanje "Zlatni medvjed", snimka
22.20 - Sam protiv svih, američki film
00.15 - Prikriveni 2, serija
00.40 - Garaža
01.10 - TV raspored

07:40 Atom, crtana serija
08:05 Superheroj Spiderman
08:30 Winx, crtana serija
08:40 Pocoyo, crtana serija
09:00 Dora istražuje
09:25 Lude 70-e, serija
09:55 Automotiv, auto-moto magazin
10:25 Novac, business magazin
10:55 Lost, serija
12:55 Put na zapad, igrani film
14:50 Čovjek koji je premalo znao, igrani film
16:40 Vijesti
16:50 Slučajna avantura, film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Nad lipom 35, show
21:00 Predsjednikova kći, igrani film
22:55 Red Carpet, showbiz magazin
00:25 Televizijska posla, serija
00:55 Krvavo nasljedstvo, igrani film
02:30 Glava u oblacima, film
04:25 Red Carpet, showbiz magazin
05:45 Kraj programa

07.10 More duša, serija
07.55 Grupna terapija, serija
08.25 Ulica Sezame
09.20 Bikeri s Marsa
09.45 Ben 10, crtana serija
10.10 Jedna od dečki, serija
10.40 Djevojke s plaže, serija
11.30 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
12.25 Moja 3 zida, serija
13.20 Eksploziv specijal: RTL pomaže djeci
13.25 Nezgodna čarolija, film, obiteljska fantazija
14.55 Prava frekvencija, film, fantastična drama
17.05 Odred za čistoću, dokumentarna emisija
17.40 Exkluziv, magazin
18.30 Vijesti
19.05 Discovery: Everest - Preko svih granica, dokumentarna serija
20.00 Glava iznad vode, film, triler komedija
21.35 CSI: Miami, serija
22.30 Pakleni red, film, horor
00.15 Kunolovac, kviz

PONEDJELJAK
8.6.2009.

06.10 - Najava programa
06.15 - Drugo mišljenje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti

09.05 - Medicina generale, serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Putnik, dok.film
11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
12.00 - Dnevnik
12.35 - Draga neprijateljica
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.30 - Medicina generale
19.30 - Dnevnik
20.10 - Latinica: Kruh sa sedam kora: Život pomoraca
21.50 - Potrošački kod
22.25 - Otvoreno
23.45 - Poslovne vijesti
23.50 - Vijesti iz kulture
00.00 - Dosjei X (7), serija
00.45 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 7, serija
01.30 - Život na Marsu 1
02.15 - Dosje kuhinja, humoristična serija
02.35 - Monk 4, serija
03.20 - Skica za portret
03.35 - Latinica: Kruh sa sedam kora: Život pomoraca
05.05 - Draga neprijateljica

06.55 - Najava programa
07.00 - Mali titani
07.25 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
07.50 - TV vrtić:
--- Život u obitelji
vodenkonja: Bombardon
--- Tikvići: Tikvarije
--- Pingu
08.10 - Abeceda EU: Slovo P, 1. dio
08.20 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
08.45 - Beverly Hills 10.
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Na prvi pogled, serija
10.25 - Antologija hrvatskoga glumišta - Feđa Šehović: Dubrovački škerac (2001.) (1. dio)
11.35 - reprizni program
12.45 - Vip Music Club LP
14.50 - Obični ljudi, TV serija
15.40 - Ta politiká
15.50 - Brlog
16.10 - U uredu 3, serija
16.30 - Uvijek je sunčano u Philadelphiji 3, serija
17.00 - Monk 4, serija
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Na rubu znanosti:

Austrougarski steampunk
19.20 - Crtani film
19.30 - VIP Music Club
20.05 - Rastava na francuski način, francusko-američki film
22.05 - Vijesti na Drugom
22.25 - Zakon!, domaća humoristična serija
23.00 - Život na Marsu 1
23.55 - Dosje kuhinja, serija
00.20 - Bližu doma, serija
01.05 - Dobro ugođena večer: Zagrebački kvartet
01.55 - TV raspored

06:30 Otvori svoje srce, serija
07:20 Yu-Gi-Oh GX
07:45 Fifi i cvjetno društvo
08:00 Graditelj Bob
08:15 Tomica i prijatelji
08:30 Ezo TV, tarot show
09:30 Nova lova, TV igra
10:35 Rebelde, serija
11:35 Vatroeno srce, serija
12:30 IN magazin by Bijele udovice
13:15 Čovjek koji je premalo znao, igrani film
15:00 Predsjednikova kći, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Inspektor Rex, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Lud, zbunjen, normalan
21:00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
21:10 Privatna praksa, serija
22:10 Vijesti
22:25 Heroji, serija
23:25 Seinfeld, serija
23:55 Život na sjeveru, serija
00:50 Ezo TV, tarot show
01:50 Ubojstvo u snu, film
03:30 Seinfeld, serija
03:55 Život na sjeveru, serija
04:40 IN Magazin
05:15 Kraj programa

06.40 Krava i Pilić
07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom, kulinarski izazov
07.55 Korak po korak, humoristična serija
08.25 Pod istim krovom, humoristična serija
09.10 Kunolovac, kviz
10.15 Astro show, emisija
11.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
11.45 U dobru i zlu, humoristična serija
12.10 Reba, serija
12.35 Exkluziv, magazin
13.15 Večera za 5, lifestyle emisija

13.45 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.45 Pod istim krovom, serija
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Gušter, igrani film, akcijska komedija
 22.10 Univerzalni vojnik: Povratak, igrani film
 23.45 Vijesti
 23.55 Kunolovac, kviz
 01.55 Glava iznad vode, igrani film, triler komedija
 03.25 Astro show, emisija

**UTORAK
9.6.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.05 - Medicina generale
 10.00 - Vijesti
 10.15 - David Beckham: Novi počeci, dok. film
 11.05 - Velike filmske ljepotice: Claudia Cardinale, dokumentarna serija
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Među nama
 15.35 - U Martinskoj Vesi, emisija pučke i predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Medicina generale
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Globalno sijelo
 20.45 - Glavni nacist - Herman Göring, dok. serija
 21.40 - Poslovni klub
 22.15 - Otvoreno
 23.20 - Dnevnik 3
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.40 - Vijesti iz kulture
 23.50 - Dosjei X (8), serija
 00.35 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 7, serija
 01.20 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija
 02.05 - Zovem se Earl 3, humoristična serija

02.25 - Monk 4, serija
 03.10 - Skica za portret
 03.25 - Drugi format
 04.05 - Globalno sijelo
 04.35 - Poslovni klub
 05.05 - Draga neprijateljica

06.55 - Najava programa
 07.00 - Mali titani
 07.25 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
 07.50 - TV vrtić:
 --- Danica: Danica i šišmiš
 --- Potepuh
 --- Pingu
 --- Profesor Baltazar: Zvezdani kvartet
 08.20 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 08.45 - Beverly Hills 10.
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Na prvi pogled, serija
 10.25 - Antologija hrvatskoga glumišta - Feđa Šehović: Dubrovački škerac (2001.) (2. dio)
 11.30 - Nevjerojatna gospodica C., kanadski film
 13.15 - reprizni program
 13.40 - Drugi format
 14.25 - Obični ljudi, TV serija
 15.15 - Navrh jezika
 15.25 - Iznad crte
 15.45 - U uredu 3, serija
 16.05 - Uvijek je sunčano u Philadelphiji 3, serija
 16.25 - VIP Music Club
 17.00 - Monk 4, serija
 17.50 - Županijska panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Crtani film
 18.55 - Rukomet, kvalifikacije za EP (M):
 Finska - Hrvatska
 20.00 - Naš mali svijet - humanitarna akcija
 22.35 - Vijesti na Drugom
 22.55 - Lopov, serija
 23.50 - Zovem se Earl 3
 00.15 - Ciklus europskog filma: Erich Rohmer: Priče četiriju godišnjih doba - Jesenja priča, francuski film
 02.05 - TV raspored

06:55 Otvori svoje srce, serija
 07:45 Fifi i cvjetno društvo
 08:00 Graditelj Bob
 08:15 Tomica i prijatelji
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Rebelde, serija
 11:30 Vatreno srce, serija
 12:25 IN magazin
 13:10 Inspektor Rex, serija
 14:10 Heroji, serija
 15:10 Čarobni dječak, film

17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Lud, zbunjen, normalan
 21:00 Pazi, zid!, game show
 21:45 Luda kuća, igrani film
 23:30 Vijesti
 23:45 Heroji, serija
 00:45 Seinfeld, serija
 01:15 Život na sjeveru, serija
 02:10 Ezo TV, tarot show
 03:10 Neočekivani zločin, igrani film
 04:55 Seinfeld, serija
 05:20 Život na sjeveru, serija
 06:05 IN magazin
 06:45 Kraj programa

07.05 Krava i Pilić
 07.30 Transformeri
 07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, serija
 08.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.40 Astro show, emisija
 11.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 12.10 U dobru i zlu, serija
 12.35 Reba, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.15 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.45 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Bibin svijet, serija
 20.30 Moja 3 zida, serija
 21.30 Mrtvac na faksu, igrani film, komedija
 23.10 Zaboravljeni slučaj, serija
 00.10 Vijesti
 00.25 Kunolovac, kviz
 02.25 Gušter, igrani film
 04.20 Astro show, emisija

**SRIJEDA
10.6.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Među nama
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti

07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.05 - Medicina generale
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Strani dokumentarni film
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Draga neprijateljica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.25 - Medicina generale, serija
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Koreja (2.)
 21.00 - Luda kuća 4., TV serija
 21.40 - Proces
 22.15 - Otvoreno
 23.25 - Dnevnik 3
 23.40 - Poslovne vijesti
 23.55 - Dosjei X (8), serija
 00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 7, serija
 01.25 - Zakon i red: Zločinačke nakane 2, serija
 02.10 - Monk 4, serija
 02.55 - Prekid programa radi redovnog održavanja odašiljača
 04.40 - Proces
 05.10 - Draga neprijateljica

06.55 - Najava programa
 07.00 - Mali titani, crtana serija
 07.25 - Kuzco - careva nova škola, crtana serija
 07.50 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Babuške
 --- Braća koale:
 Micina velika želja
 --- Mali crveni traktor:
 Tigar - tigar
 08.20 - Ranč kod pikove sedmice, serija za djecu
 08.45 - Beverly Hills 10., serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Na prvi pogled, serija za mlade
 10.25 - reprizni program
 14.55 - Obični ljudi, TV serija
 15.45 - Kokice
 16.15 - U uredu 3, humoristična serija
 16.35 - Prijatelji 1, humoristična serija
 17.00 - Monk 4, serija
 17.50 - Županijska panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - e-Hrvatska
 19.00 - Znanstvene vijesti

19.15 - Crtani film
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Dva stara galeba, američki film
 21.55 - Vijesti na Drugom
 22.15 - Zakon i red: Zločinačke nakane 2, serija
 23.05 - Transfer
 23.40 - Pepper Denis, serija
 00.25 - TV raspored

06:55 Otvori svoje srce, serija
 07:45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 08:00 Graditelj Bob, crtana serija
 08:15 Tomica i prijatelji, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:35 Rebelde, serija
 11:35 Vatreno srce, serija
 12:30 IN magazin
 13:15 Inspektor Rex, serija
 14:15 Heroji, serija
 15:15 Luda kuća, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Inspektor Rex, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Farma, specijal
 21:00 Smrtonosni kontakt: Ptičja gripa, igrani film
 22:48 Vijesti
 23:03 Heroji, serija
 00:03 Seinfeld, serija
 00:33 Život na sjeveru, serija
 01:28 Ezo TV, tarot show
 02:28 Smrtonosni kontakt: Ptičja gripa, igrani film
 04:01 Seinfeld, serija
 04:26 Život na sjeveru, serija
 05:11 IN magazin
 05:46 Farma, specijal
 06:40 Kraj programa

07.05 Krava i Pilić, crtana serija
 07.30 SpužvaBob Skockani, crtana serija
 07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, humoristična serija
 08.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.40 Astro show, emisija
 11.40 Kako sam upoznao vašu majku, humoristična serija
 12.10 U dobru i zlu, humoristična serija
 12.35 Reba, humoristična serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.15 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Marina, telenovela

14.30 Cobra 11, kriminalistička serija	07.05 - Vijesti	07.00 - Mali titani, crtana serija	08:00 Graditelj Bob, crtana serija	08.50 Pod istim krovom, humoristična serija
15.25 Magnum, akcijska serija	07.10 - Dobro jutro, Hrvatska	07.25 - Silvester i Čiči	08:15 Tomica i prijatelji, crtana serija	09.35 Kunolovac, kviz
16.15 Korak po korak, humoristična serija	09.05 - Medicina generale	07.50 - TV vrtić:	08:30 Ezo TV, tarot show	10.40 Astro show, emisija
16.45 Pod istim krovom, humoristična serija	10.00 - Vijesti	--- - Danica: Danica i rak samac	09:30 Nova Igra, TV igra	11.40 Kako sam upoznao vašu majku, humoristična serija
17.10 Kako sam upoznao vašu majku, humoristična serija	10.10 - Vijesti iz kulture	--- - Profesor Baltazar: Ptica	10:30 Rebelde, serija	12.10 U dobru i zlu, humoristična serija
17.35 U dobru i zlu, humoristična serija	10.15 - Otkrivena Kina, dokumentarni film	--- - Cipelice lualice: Hipodrom	11:30 Vatreno srce, serija	12.35 Reba, humoristična serija
18.00 Reba, humoristična serija	11.00 - Otkrivena Kina, dokumentarni film	--- - Vatrogasac Sam: Limeni orkestar	12:25 IN magazin	13.05 Exkluziv, magazin
18.30 Vijesti	11.45 - Skica za portret	08.20 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu	13:10 Inspektor Rex, serija	13.15 Večera za 5, lifestyle emisija
18.55 Exkluziv, magazin	12.00 - Dnevnik	08.45 - Beverly Hills 10.	14:10 Heroji, serija	13.45 Marina, telenovela
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija	12.35 - Draga neprijateljica	09.30 - Vip Music Club	15:10 Idealan muž, igrani film	14.30 Cobra 11, kriminalistička serija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov	13.25 - Dan za danom, emisija	10.00 - Brodska Varoš: Tijelovo - prijenos mise i procesije	17:00 Vijesti Nove TV	15.25 Magnum, akcijska serija
20.00 CSI: New York, kriminalistička serija	14.30 - Vijesti	12.05 - Bonofest 2009., snimka	17:25 Inspektor Rex, serija	16.15 Korak po korak, humoristična serija
21.00 Mentalist, kriminalistička serija	14.45 - Trenutak spoznaje	13.40 - reprizni program	18:25 IN magazin	16.45 Pod istim krovom, humoristična serija
21.55 11. sat, kriminalistička serija	15.35 - Vugljenari, dokumentarni film	14.15 - Slikovnica	19:15 Dnevnik Nove TV	17.10 Kako sam upoznao vašu majku, humoristična serija
22.50 Skrivena meta, kriminalistička serija	16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti	14.50 - Obični ljudi, TV serija	20:00 Provjereno, informativni magazin	17.35 U dobru i zlu, serija
23.45 Vijesti	16.15 - Hrvatska uživo	15.40 - Koga briga?	21:00 Užas iz rijeke, igrani film	18.00 Reba, serija
23.55 Kunolovac, kviz	17.45 - Najslabija karika, kviz	16.15 - U uredu 3, serija	22:50 Vijesti	18.30 Vijesti
01.55 Mrtvac na faksu, igrani film, komedija	18.30 - Medicina generale	16.35 - Prijatelji 1, serija	23:05 Heroji, serija	18.55 Exkluziv, magazin
03.30 Astro show, emisija	19.30 - Dnevnik	17.00 - Monk 4, serija	00:05 Seinfeld, serija	19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
	20.10 - 1 protiv 100, kviz	17.50 - Županijska panorama	00:35 Život na sjeveru, serija	19.35 Punom parom, kulinarski izazov
	21.10 - Dossier.hr	18.15 - Vijesti na Drugom	01:30 Ezo TV, tarot show	20.00 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
	22.00 - Pola ure kulture	18.35 - Indeks, emisija o školstvu	02:30 Obitelj Manson, igrani film	21.00 Uvod u anatomiju, dramska serija
	22.35 - Otvoreno	19.10 - Crtani film	04:05 Seinfeld, serija	21.55 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
	23.25 - Dnevnik 3	19.30 - VIP Music Club	04:30 Život na sjeveru, serija	23.40 Vijesti
	23.40 - Poslovne vijesti	20.05 - Dave, američki film	05:15 IN magazin	23.50 CSI: New York, serija
	23.55 - Dosjei X (8), serija	21.55 - Vijesti na Drugom	05:50 Kraj programa	00.35 Mentalist, kriminalistička serija
	00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 7, serija	22.15 - Vip Music Club LP		01.20 11. sat, serija
	01.25 - Monk 4, serija	00.20 - Pepper Denis, serija		02.10 Astro show, emisija
	02.10 - reprizni program	01.05 - TV raspored		
	02.50 - Dokumentarni film			
	03.20 - Indeks, emisija o školstvu			
	03.50 - Pola ure kulture			
	04.20 - Dossier.hr			
	05.05 - Draga neprijateljica			

ČETVRTAK
11.6.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Riječ i život,
religijski program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska

06.55 - Najava programa

06:55 Otvori svoje srce, serija
07:45 Fifi i cvjetno društvo,
crtana serija

07.05 Krava i Pilić,
crtana serija
07.30 Transformeri,
crtana serija
07.55 Punom parom,
kulinarski izazov
08.20 Korak po korak,
humoristična serija

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

»Kronika tjedna« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »Kronika tjedna«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Kronici« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	NAJBOLJA SVJETSKA ROKOMLOKA	AMERIČKA GLUMICA I SCENARISTICA	PAJTON	SLAVEN ZAMBATI	ČOPI MARTIĆ	INTERNACIONAL BASKET ASSOCIATION	PRESTIGE RELATIVIZMA	AMERIČKI MAJMLINI (VATAC)	ONOGA DANA	NOVIHERA	MEŠTO LUKO (kompleks: DANA ILI)	ŽVIR ZVONICA	POLEDO VAI
HUŠARI (RIGI)													
TV NOVI NARPA GOJAN										MEŠALNA PLOČA ŽENA U TRIVISA			
LIBERU				DRISA MIRICA ČAPLIN SRI JADRAN									
GLUMICA CUDARIC						GLUMAC DELOH BROJ SARJE						TALIANI MODEL OSPAZAO	
NAŠETA ZEMELA					STEDATI PREDE KATI "ASCENT"								
ANDEI AGARSI			PETAK I SELEKTA BIMBOU I BROU DRAOLJA					FOOTBALL CIGARU	VIRTUAL CONTROL INTER FACE NIZINGO				RUKOVA TELJI STROJE VIMA
BITICA WALE											PAUL BIMON "JAMPER"		
KOLUT SIRA						NAŠ MOI VIRIJA VIRIJA LOJALNO MIGRACIJE						TALIANI NAŠ NO COMETAS JOSEF	
NAŠA GLUMICA INGE					KSENJA COMILA MEŠTO U BARIJE						"SECONTE" UPALA SLOJBA		
PIVA VIOLE			PARTIČKA IDRA RINCO STARI					NA ONAJ NACIN CIGARETE PARICE TULI					
NAŠ PREDATELJ ZVONIMIR (PROVODI)									"NACIT" COMILA EX GRAMIS TIGRKA LATINLINGA				
MARKOČI SIRA GLUMICA LUBA							MOJIRA U ČINCI SPANJA OMARIPA						
JURA STURIC			DEMOOST MILINA (ZAST.) NEE...							GLAV TEHNIKA NAJMI BLAVAN KLUB			
ME NARODU LINDY I								TALIANI SIRA TV TOSKI				"MIRILE" GLUMICA LUBINO	
ONOGI U DVAJECU (kompleks: DVA)					PRESTIGE NACIOME LADJA DOPN								EDIP TUDOP
POK TV REDATELJ MILADINOV						PRESTIGE RUKOMLOKA "PROPIZA"							
PREKONJA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNILA "KVISKOTEKA"	OPVANO ZEM			ONALA ZAPON						URA			

RIJEŠENJE KRIŽALJKE